

Møteinnkalling

Samisk kirkeråd

Møtedato: 02.03.2023 kl. 09:00

Møtested: Bodø - Bådåddjá

Arkivsak: 20/04379

Mulige forfall meldes snarest til , .

, 28.02.2023

Sara Ellen Anne Eira
Leder

Sekretær

Saksliste

Godkjenning av innkalling og saksliste

1/23 Godkjenning av innkalling og saksliste

3

Saker til behandling

2/23 Referatsaker 2.-3. mars 2023

10

3/23 Orienteringssaker 2.-3. mars 2023

57

4/23 Utnevning av medlemmer til programkomiteen fra norsk side

84

5/23 Tid og sted for Samiske kirkedager 2025/2026

86

6/23 Møteplan for Samisk kirkeråd 2024

95

7/23 Oppnevning av styremedlem og varamedlem Nuorttanaste

101

8/23 Kriterier for samisk kirkelige valg

105

9/23 Regler for saksbehandling i liturgisaker

107

10/23 Innspill til handlingsplan for kirken som økonomisk aktør og forsvarlig forvalter

114

11/23 Kirkens tjenester på samfunnsinstitusjoner

(1. gang)

135

DEN NORSKE KIRKE
Samisk kirkeråd

SKR

Bodø - Bådåddjå

Arkivsak: 20/04379-61

Godkjenning av innkalling og saksliste

Sammendrag

Det ble sendt innkalling til møtet den 31. januar. Endelig saksliste sendt 22. februar sammen med kjøreplan.

Forslag til vedtak

Samisk kirkeråd godkjenner innkallinga og sakslista.

NOROGGA GIRKU

Girkoráđđi, Girkuidgaskasaš ráđđi, Sámi girkoráđđi

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Dátton: 31.01.2023

Min 20/04379-58
čujuhus:

Din
čujuhus:

Innkalling Samisk kirkeråd 2.-3. mars 2023

Til
Samisk kirkeråds medlemmer

Samisk kirkeråd avholder møte 2.-3. mars 2023

Sted: Scandic Havet, Bodø.

Tid: 2. mars kl 08.30 til 3. mars kl 15.00

Innreise er 1. mars.

Herborg Finnset har meldt forfall til møtet. Vara Ragnhild Jepsen har også meldt forfall.

Det er bestilt overnatting på Scandic Havet. Om det blir endringer i bosted, enten ved forfall eller ved privat overnatting, vennligst ta kontakt med sekretariatet så fort det lar seg gjøre slik at vi kan avbestille.

Vi har nå avtale med reisebyrået G Travel. Rådsmedlemmer får informasjon om dette i en egen epost. Da Samisk kirkeråd holdes i Bodø, kan også tog benyttes til og fra møtet.

Kjøring med privat bil og leiebil skal avtales med sekretariatet på forhånd.

Saksliste ettersendes så fort som mulig. Alle sakene skal være rådet i hende en uke før møtet. Sakspapirene legges ut på appen Emeetings.

Sigrid Karine Omma Paulsen administrerer de kommende møtene i Samisk kirkeråd.
Kontaktinformasjon: sp556@kirken.no 921 25 350

Ustitlaš dearvuođaguin

Sara Ellen Anne Eira
Jodiheaddji - leder

Sigrid Karine O. Paulsen
Rådgiver - ráđđeaddi

Dokumeanta lea dohkkehuvvon elektrovnnalaččat, dan dihte das ii leat vuolláičála.

Dokumentet er elektronisk signert, og har derfor ikke signatur.

Kopijja:

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd, Øyvind Meling	Postboks 799 Sentrum	0106 OSLO
Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd, Kristian Myhre	Postboks 799 Sentrum	0106 OSLO
Herborg Finnset	Edgar B Schieldrops v 12D	7033 Trondheim
Ragnhild JepsenØyvind Meling	Schives Gate 11	7030 TRONDHEIM
Siri Broch JohansenØyvind Meling		
Nils Ante EiraØyvind Meling		
Inga Lill SundsetØyvind Meling		
Nora BransfjellØyvind Meling		
Kirsti GuvsámØyvind Meling		
Beate HeideØyvind Meling		

Čujuhusat::

Margareth Ranberg	Moen	8211 FAUSKE
Sara Ellen Anne Eira	Bohtaldievvá 17	9520 KAUTOKEINO
Oddvin Bientie	Pliktfogveien 22	7374 RØROS
May Bente Jönsson		
Elin Sabbasen		
John Harald Skum		

Saksliste
Samisk kirkeråd
Bodo
2.-3. mars 2023

1/23 Godkjenning av innkalling og saksliste

Saksordfører: Sara Ellen Anne Eira

2/23 Referatsaker

Saksordfører: Margareth Ranberg

3/23 Orienteringssaker

Saksordfører: Margareth Ranberg

4/23 Samiske kirkedager, dato og sted

Saksordfører: Oddvin Bientie

5/23 Samiske kirkedager, programkomiteen

Saksordfører: Oddvin Bientie

6/23 Møteplan for 2024

Saksordfører: Margareth Ranberg

7/23 Oppnevning av styremedlem og varamedlem – Nuortanasste

Saksordfører: Elin Sabbasen

8/23 Kriterier for valgbarhet til Samisk kirkelig valgmøte

Saksordfører: Sara Ellen Anne Eira

9/23 Endring av regler for saksbehandling av liturgisaker

Saksordfører: John Harald Skum

10/23 Handlingsplan for kirken som økonomisk aktør og forsvarlig forvalter.

Saksordfører: John Harald Skum

11/23 Strategi for kirkens tjenester på samfunnsinstitusjoner

Saksordfører: Elin Sabbasen

Kjøreplan

Samisk kirkeråds og Mellomkirkelig råds felles møte 2. mars

Samisk kirkeråds møte 2.-3.mars 2023

Bodø

Torsdag 2. mars

Tidspunkt	Sak
09.00--09.30	Presentasjon Nytt fra rådene og aktuelle saker <i>Sara Ellen Anne Eira</i> <i>Kristine Sandmæl</i>
09.30-11.30	Sannhets og forsoningsarbeidet <i>Kristina Labba</i>
11.30-12.30	<i>Lunsj og sosial samsnakk</i>
12.30-13.30	Klima og miljø <i>Einar Tjelle</i>
13.35-14.00	Økumeniske generalforsamlinger. <ul style="list-style-type: none"> ▫ Oppfølging fra Kirkenes Verdensråds generalforsamling ▫ Informasjon og forberedelser til generalforsamlingene i Konferansen for europeiske kirker, og Lutherske Verdensforbund. <i>Berit Hagen Agøy</i>
14.00-14.30	<i>Pause</i>
14.30-16.00	Hva har skjedd siden sist? 1/23 Godkjenning av innkalling og saksliste <i>Saksordfører: Sara Ellen Anne Eira</i> 2/23 Referatsaker <i>Saksordfører: Margareth Ranberg</i>

	3/23 Orienteringssaker <i>Saksordfører: Margareth Ranberg</i>
16.00-16.30	<i>Pause</i>
16.30-18.00	4/23 Samiske kirkedager, dato og sted <i>Saksordfører: Oddvin Bientie</i> 5/23 Samiske kirkedager, programkomiteen <i>Saksordfører: Oddvin Bientie</i> 6/23 Møteplan for 2024 <i>Saksordfører: Margareth Ranberg</i> 7/23 Oppnevning av styremedlem og varamedlem – Nuorttanaste <i>Saksordfører: Elin Sabbasen</i>
19.00	Middag

Fredag 3. mars

08.30-08.45	Morgenandakt
08.45-10.00	Kirkelig organisering <i>Orientering ved Ann-Magrit Austenå</i> Diskusjon
10.00-10.15	<i>Pause</i>
10.15-11-30	8/23 Kriterier for valgbarhet til Samisk kirkelig valgmøte <i>Saksordfører: Sara Ellen Anne Eira</i> 9/23 Endring av regler for saksbehandling av liturgisaker <i>Saksordfører: John Harald Skum</i>

11.30-1215	Lunsj
12.15 - 1330	<p>10/23 Handlingsplan for kirken som økonomisk aktør og forsvarlig forvalter. <i>Saksordfører: John Harald Skum</i></p> <p>11/23 Strategi for kirkens tjenester på samfunnsinstitusjoner <i>Saksordfører: Elin Sabbasen</i></p>

DEN NORSKE KIRKE
Samisk kirkeråd

SKR 2/23

Bodø - Bådåddjå

Arkivsak: 17/02302-39

Saksdokumenter:

Protokoll Samisk kirkeråd 01.12.2022

Protokoll Kirkerådet 08.12.2022

Referatsaker 2.-3. mars 2023

Sammendrag

1. Samisk kirkeråd, 1. desember 2023
2. Kirkerådet, 8. desember 2023

Forslag til vedtak

Samisk kirkeråd tar sakene til orientering

DEN NORSKE KIRKE

Samisk kirkeråd

Møteprotokoll

Samisk kirkeråd

Møtedato:	01.12.2022 kl. 08:30
Møtested:	Romsa - Tromsø
Arkivsak:	20/04379
Til stede:	Margareth Ranberg (møteleder), John Harald Skum, May Bente Anita Jönsson, Biskop Herborg Finnset
Møtende varamedlemmer:	Nils Ante Eira
Forfall:	Sara Ellen Anne Eira, Oddvin Bientie, Elin Sabbasen
Sekretariat:	Kristina Labba, Vidar Andersen, Sigrid Karine Paulsen, Johan Máhtte Skum, Kristin Aslaksdatter Siri
Protokollfører:	Sigrid Karine Paulsen

Møtet ble åpnet med andakt ved John Harald Skum. Biskop Herborg Finnset avsluttet møtet med velsignelsen på sørsamisk.

SAKSLISTE	Side
Godkjenning av innkalling og saksliste	
1/22 Godkjenning av innkalling og saksliste	2
Saker til behandling	
26/22 Referatsaker - Samisk kirkeråd 1.-2. desember 2022	3
27/22 Orienteringssaker 1.-2. desember 2022	4
28/22 Kirkelig organisering – utvalg for å vurdere tiltak som styrker samisk kirkeliv	5
29/22 Sted for Samisk kirkelig valgmøte 2023	8
30/22 Godkjenning av Sálbmagirjji Šuokŋagirji	9
31/22 Delegasjon til SKR-AU - Forslag til samiske representanter - nominasjonskomiteer i bispedømmeråd	11
32/22 Årsplan 2023	12

Romsa - Tromsø, 14.12.2022

Margareth Ranberg

Sigrid Karine Paulsen
Sekretær

Godkjenning av innkalling og saksliste

1/22 Godkjenning av innkalling og saksliste

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Samisk kirkeråd	01.12.2022	1/22

Sammendrag

Innkalling til møtet 1. desember ble sendt 4.november.

Saksliste ble sendt 18. november

Forslag til vedtak

Samisk kirkeråd godkjenner innkalling og saksliste

Møtebehandling i Samisk kirkeråd 01.12.2022:

Møtebehandling

Votering

Enstemmig

Samisk kirkeråds vedtak

Samisk kirkeråd godkjenner innkalling og saksliste

Saker til behandling

26/22 Referatsaker - Samisk kirkeråd 1.-2. desember 2022

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Samisk kirkeråd	01.12.2022	26/22

Sammendrag

1. Samisk kirkeråd 2.-3. mai
2. Samisk kirkeråd 29. september
3. Kirkerådet 30.-31. mai
4. Kirkerådet 24. juni
5. Kirkerådet 16. august
6. Kirkerådet 23. september/5. oktober
7. Kirkerådet 10.-11. oktober
8. Kirkerådet 10.-11. november
9. Mellomkirkelig råd 10.-11. mai
10. Mellomkirkelig råd 13.-14. oktober
11. Komiteen for internasjonale spørsmål, 20. januar
12. Komiteen for internasjonale spørsmål, 21. april
13. Komiteen for internasjonale spørsmål, 16. september
14. Menneskerettighetsutvalget, 24. mars

Forslag til vedtak

Samisk kirkeråd tar sakene til orientering

Møtebehandling i Samisk kirkeråd 01.12.2022:

Møtebehandling

Votering

Enstemmig

Samisk kirkeråds vedtak

Samisk kirkeråd tar sakene til orientering

27/22 Orienteringssaker 1.-2. desember 2022

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Samisk kirkeråd	01.12.2022	27/22

Sammendrag

a) Muntlige orienteringer

1. Personalsituasjonen
2. Kirkenes verdensråd, Pre-Assembly 28.–30. august
3. Kirkenes verdensråd, generalforsamling, Karlsruhe, 31. august–9. september
4. Himmelsk mangfold: Nordisk konfirmantlederkonferanse, 20.–22. september
5. Stiftsdager Sør-Hålogaland bispedømme, 4.–6. oktober
6. Møte med Sør-Hålogaland bispedømme, 7. oktober
7. Trosopplæringskonferansen 2022, 19. oktober
8. Ungdomshelg med ung leder-kurs, 25.–27. november
9. Ungdomsdemokratiet
10. Bidrag til KR-sak om universell utforming
11. Besøk på Vake Kirkelig ressurscenter mot seksuelle overgrep, 20. oktober
12. Møte om liturgiarbeid 17. november
13. Samordningsmøte samiske valg 18. november
14. Møte med IKO 18. November
15. Pitesamiske liturgier
16. Ursäkts gudstjäneste Svenska kyrkan 23.oktober.

Skriftlige orienteringer

1. Betenkning om liturgiarbeidet på nordsamisk, mail fra Rávdna Turi Henriksen m.fl., 18. august
2. Mailkorrespondanse med Rolf Steffensen om liturgiarbeid
3. Høringssvar fra SKR-sekr til liturgisaken, 20. oktober
4. Konferanse på MF: Ungdom, tro og kultur, 20.-21. oktober
5. Invitasjon til diakonikonferansen, 17.-18. november
6. Nyopprett av forsoningsheftet
7. Referat fra møte SKR og IKO om forsoning som tema
8. Kirkemusikksenter nord (KIN) sine fagdager for kirkemusikere, foredrag, 10. november
9. Hymnologisk forskningsseminar, MF, foredrag, 14. oktober
10. Oppfordring om å ta i bruk samisk materiell i menighetene
11. Forespørsel om bruk av samisk liidni i kirkerommet
12. Seminar 1. oktober på Stiklestad
13. Samisk salmeleksikon
14. Referansegruppemøte i FF-prosjektet

Mediesaker

Forslag til vedtak

Samisk kirkeråd tar sakene til orientering

Møtebehandling i Samisk kirkeråd 01.12.2022:

Møtebehandling

Votering

Enstemmig

Samisk kirkeråds vedtak

Samisk kirkeråd tar sakene til orientering.

28/22 Kirkelig organisering – utvalg for å vurdere tiltak som styrker samisk kirkeliv

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Samisk kirkeråd	01.12.2022	28/22

Sammendrag

Kirkemøtet 2022 traff prinsippvedtak om modell for kirkelig organisering. Det videre arbeidet med kirkelig organisering organiseres som et program med tre løp, og samisk kirkeliv vil bli vurdert i sammenheng og på tvers av løpene.

Kirkemøtet 2022 vedtok også å be Kirkerådet fremme en eller flere saker om konkrete endringer i kirkeordningen eller øvrig regelverk som bygger på føringen at «[s]amisk kirkeliv skal styrkes».

Det foreslås at Kirkerådet, etter innspill fra Samisk kirkeråds møte 1.–2. desember 2022, beslutter at det skal oppnevnes et utvalg for å vurdere tiltak som kan styrke samisk kirkeliv, og fastsetter mandat for utvalget. Direktøren får fullmakt til å foreta oppnevning av utvalget.

Forslag til vedtak

I Samisk kirkeråd støtter Kirkerådets forslag.

II Samisk kirkeråd tar med seg innspill fra Samisk kirkeråd til den videre behandlingen.

Kirkerådets forslag til vedtak:

1. Kirkerådet beslutter at det skal oppnevnes et utvalg for å utrede tiltak for å styrke samisk kirkeliv med følgende mandat:

Formålet med utvalgsarbeidet er å fremme forslag til tiltak som kan styrke samisk kirkeliv i Den norske kirke som en oppfølging av Kirkemøtets prinsippvedtak i sak KM 10/22. Utvalget må holde seg informert om Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport, og ta rapporten i betraktning i sitt eget arbeid der det er hensiktsmessig.

Utvalget bes innledningsvis beskrive hvilke særskilte rettigheter samer har i Den norske kirke etter gjeldende rett.

Utvalget bes videre om spesielt å vurdere følgende:

- Om det samiske kirkedemokratiet og strukturene rundt dette bør videreføres som i dag eller endres, herunder om det bør etableres en egen samisk ungdomsrepresentasjon på Kirkemøtet.
- Om organiseringen av samisk kirkeliv bør videreføres som i dag eller endres, herunder et eventuelt behov for ytterligere kategorialmenigheter.
- Om det er behov for endringer i Den norske kirkes regler som berører forvaltningsområdet for samisk språk.
- Om det er behov for justeringer av gjeldende regelverk om sammensetning og valgordning av Samisk kirkeråd og Samisk kirkelig valg møte.

Utvalget kan i samråd med Samisk kirkeråd presentere foreløpige vurderinger på Samisk kirkelig valg møte 27.–29. oktober 2023.

Utvalget skal vurdere økonomiske og administrative konsekvenser av forslagene sine. Utvalget bes vurdere om midler til samisk kirkeliv kan hentes fra andre finansieringskilder og skal også fremme forslag som innebærer uendret ressursbruk.

Utvalget skal legge frem sin utredning til Kirkerådets direktør innen det tidspunktet direktøren fastsetter.

2. Kirkerådet gir direktøren fullmakt til å oppnevne et utvalg på inntil 10 medlemmer. Direktøren skal sikre at utvalget har kompetanse på relevante områder.
3. Kirkerådet gir direktøren fullmakt til å gi utvalget et tilleggsmandat dersom rapporten fra Sannhets- og forsoningskommisjonens tilsier et slikt behov.
4. Kirkerådet ved avdeling for samisk kirkeliv stiller sekretær til disposisjon for utvalget.

Møtebehandling i Samisk kirkeråd 01.12.2022:

Møtebehandling

Votering

Enstemmig

Samisk kirkeråds vedtak

I Samisk kirkeråd støtter Kirkerådets forslag.

II Samisk kirkeråds sekretariat tar med seg innspillene fra Samisk kirkeråds møte 01.12.2022 til den videre behandlingen.

Kirkerådets forslag til vedtak:

5. Kirkerådet beslutter at det skal oppnevnes et utvalg for å utrede tiltak for å styrke samisk kirkeliv med følgende mandat:

Formålet med utvalgsarbeidet er å fremme forslag til tiltak som kan styrke samisk kirkeliv i Den norske kirke som en oppfølging av Kirkemøtets prinsippvedtak i sak KM 10/22. Utvalget må holde seg informert om Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport, og ta rapporten i betraktning i sitt eget arbeid der det er hensiktsmessig.

Utvalget bes innledningsvis beskrive hvilke særskilte rettigheter samer har i Den norske kirke etter gjeldende rett.

Utvalget bes videre om spesielt å vurdere følgende:

- Om det samiske kirkedemokratiet og strukturene rundt dette bør videreføres som i dag eller endres, herunder om det bør etableres en egen samisk ungdomsrepresentasjon på Kirkemøtet.

- Om organiseringen av samisk kirkeliv bør videreføres som i dag eller endres, herunder et eventuelt behov for ytterligere kategorialmenigheter.
- Om det er behov for endringer i Den norske kirkes regler som berører forvaltningsområdet for samisk språk.
- Om det er behov for justeringer av gjeldende regelverk om sammensetning og valgordning av Samisk kirkeråd og Samisk kirkelig valgmøte.

Utvalget kan i samråd med Samisk kirkeråd presentere foreløpige vurderinger på Samisk kirkelig valgmøte 27.–29. oktober 2023.

Utvalget skal vurdere økonomiske og administrative konsekvenser av forslagene sine. Utvalget bes vurdere om midler til samisk kirkeliv kan hentes fra andre finansieringskilder og skal også fremme forslag som innebærer uendret ressursbruk.

Utvalget skal legge frem sin utredning til Kirkerådets direktør innen det tidspunktet direktøren fastsetter.

6. Kirkerådet gir direktøren fullmakt til å oppnevne et utvalg på inntil 10 medlemmer. Direktøren skal sikre at utvalget har kompetanse på relevante områder.
7. Kirkerådet gir direktøren fullmakt til å gi utvalget et tilleggsmandat dersom rapporten fra Sannhets- og forsoningskommisjonens tilsier et slikt behov.
8. Kirkerådet ved avdeling for samisk kirkeliv stiller sekretær til disposisjon for utvalget.

29/22 Sted for Samisk kirkelig valgmøte 2023

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Samisk kirkeråd	01.12.2022	29/22

Sammendrag

I henhold til Forskrift om Samisk kirkelig valgmøte § 1-5 fastsetter Samisk kirkeråd tid og sted for Samisk kirkelig valgmøte. Regelverket ble endret i KM 11/22 slik at det ble åpnet for å avholde møtet senere enn 1. juli som opprinnelig var fastsatt.

Samisk kirkeråd hadde et ekstraordinært møte den 29. september 2022. På møtet vedtok rådet at Samisk kirkelig valg møte avholdes over to dager, den 27.-29. oktober 2023. Rådet vedtok i tillegg at rådet behandler saken om sted når sekretariatet har mer kunnskap om kostnad og budsjett for valgmøtet.

Forslag til vedtak

Samisk kirkelig valg møte gjennomføres i Bodø.

Møtebehandling i Samisk kirkeråd 01.12.2022:

Møtebehandling

Votering

Enstemmig

Samisk kirkeråds vedtak

Samisk kirkelig valg møte gjennomføres i Bodø.

30/22 Godkjenning av *Sálbmagirjji Šuokŋagirji*

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Samisk kirkeråd	01.12.2022	30/22

Sammendrag

Samisk kirkeråd får manus og innhold til *Sálbmagirjji šuokŋagirji* til godkjenning.

Samisk kirkeråd har siden 2018 hatt et prosjekt med å utvikle spillebokmanus til Sálbmagirji og Sálbmagirji II. Det er blitt gjort et banebrytende grunnlagsarbeid med å nedtegne tradisjonelle salmemelodier fra nordsamiske områder, som aldri er blitt nedtegnet tidligere. Fagkomiteen som har arbeidet med prosjektet har brukt mye tid på å utvikle måter å gjengi den særegne samiske måten å synge salmer på. Dette har resultert i at notasjonen som brukes i spilleboken blir noe annerledes enn det som er brukt i tidligere koralbøker i Den norske kirke.

Prosjektet har tatt lenger tid å gjennomføre enn de opprinnelige planene la opp til. I samråd med forlaget har Samisk kirkeråd som mål at Sálbmagirji šuokŋagirji etter planen skal lanseres i februar 2023.

I henhold til *Avtale om utgivelse av nordsamisk spillebok til Sálbmagirji og Sálbmagirji II mellom Samisk kirkeråd og Det norske bibelselskap/Verbum Forlag* foretas utbetaling av vederlag i tre rater. Utbetaling av tredje rate skjer når spilleboken er godkjent av Samisk kirkeråd for salg.

Forslag til vedtak

Samisk kirkeråd godkjenner omslag og innhold til *Sálbmagirji šuokŋagirji* med de premisser som nevnes i saksdokumentet.

Møtebehandling i Samisk kirkeråd 01.12.2022:

Møtebehandling

Votering

Enstemmig

Samisk kirkeråds vedtak

Samisk kirkeråd godkjenner omslag og innhold til *Sálbmagirji šuokŋagirji* med de premisser som nevnes i saksdokumentet.

31/22 Delegasjon til SKR-AU - Forslag til samiske representanter - nominasjonskomiteer i bispedømmeråd

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Samisk kirkeråd	01.12.2022	31/22

Sammendrag

Ifølge kirkevalgreglene §6-2c skal det være en samisk representant i nominasjonskomiteene for leke medlemmer i Nord-Hålogaland, Sør-Hålogaland og Nidaros bispedømmer. Denne foreslås av Samisk kirkeråd før bispedømmerådene vedtar dette.

Fristen for bispedømmerådene er 1. februar i valgåret. Da Samisk kirkeråd ikke har møte i januar, og det er tidlig å gjøre valgene på nåværende tidspunkt med hensyn til saksbehandlingen så foreslår sekretariatet at denne saken blir delegert til Samisk kirkeråds arbeidsutvalg.

Forslag til vedtak

Samisk kirkeråds arbeidsutvalg gis fullmakt til å foreslå samiske representanter til nominasjonskomiteene for leke medlemmer i Nord-Hålogaland, Sør-Hålogaland og Nidaros bispedømmer.

Møtebehandling i Samisk kirkeråd 01.12.2022:

Møtebehandling

Votering

Enstemmig

Samisk kirkeråds vedtak

Samisk kirkeråds arbeidsutvalg gis fullmakt til å foreslå samiske representanter til nominasjonskomiteene for leke medlemmer i Nord-Hålogaland, Sør-Hålogaland og Nidaros bispedømmer.

32/22 Årsplan 2023

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Samisk kirkeråd	01.12.2022	32/22

Sammendrag

I sitt møte i desember 2023 skal Kirkerådet vedta plan og budsjett for rettssubjektet for 2023. Kirkerådet har vedtatt at satsingene fra 2022 videreføres og innarbeides i budsjettet for 2023. Satsningene er a) Diakoni og b) Bygge fellesskap for barn og unge. Kirkerådet har i tillegg vedtatt følgende fokusområder for 2023: a) Kunst og kultur og b) Kirken som organisasjon (herunder digitalisering og rekruttering). Vedtakene legger føringer for arbeidet med plan og budsjett for 2023, jfr sak KR 41/22.

I denne saken inviteres Samisk kirkeråd til å komme med eventuelle innspill til Årsplan 2023 for Samisk kirkeråd. Årsplanen for Samisk kirkeråd er utarbeidet av Samisk kirkeråd sitt sekretariat og skal behandles av Kirkerådet i desember.

Forslag til vedtak

Samisk kirkeråd stiller seg bak sekretariatets forslag på Årsplan 2023 for Samisk kirkeråd.

Møtebehandling i Samisk kirkeråd 01.12.2022:

Møtebehandling

Votering

Enstemmig

Samisk kirkeråds vedtak

Samisk kirkeråd stiller seg bak sekretariatets forslag på Årsplan 2023 for Samisk kirkeråd.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

Møteprotokoll

Kirkerådet

Møtedato: 8.–9. desember 2022
 Møtested: Kirkens hus, Oslo
 Arkivsak: 19/03866

Til stede: Kristin Gunleiksrud Raaum, Karin-Elin Berg, Olav Fykse Tveit (forfall KR 95/22), Tove Karoline Knutsen (forfall KR 90/22, 94/22, 95/22, 97/22, 102/22, 103/22, 104/22, 105/22), Karl Johan Kirkebø, Therese Utgård Aas (forfall KR 95/22, 93/22, 91/22, 92/22), Therese Egebakken, Iselin Vistekleiven, Turid Torland Håland, Lill Tone Grahl-Jacobsen, Alex Ramstad Døsvik, Martha Garborg Bergslid, Linn Strømme Hummelvoll, Kjersti Gautestad Norheim, Rolf Steffensen, Thomas Tinglum, Thomas Raadin Iversen

Møtende varamedlemmer: Oddvin Bientie for Sara Ellen Anne Eira

Forfall: Kurt Solstrøm, Kristine Sandmæl

Andre: Ingrid Vad Nilsen, Jan Rune Fagermoen, Torbjørn Backer Hjorthaug, Øyvind Meling, Kristian Myhre, Elise Slettebø Melhus

SAKSLISTE

Side

Godkjenning av innkalling og saksliste

[90/22](#) Innkalling til Kirkerådets møte 8.-9.desember 2022 2
[00/22](#) Protokoll Kirkerådet 10-11.11.2022 2

Saker til behandling

[91/22](#) Orienteringssaker 2
[92/22](#) Referatsaker 4
[93/22](#) Årsplan for de sentralkirkelige råd 2023 5
[94/22](#) Budsjett 2023 - rettssubjektet Den norske kirke 6
[95/22](#) Endringer i regler om godtgjøring 10
[96/22](#) Etablering av eiendomsselskap - stiftelse av selskapet og forberedelse av overføring 13
[97/22](#) Kirkelig organisering - utvalg for å vurdere tiltak som styrker samisk kirkeliv 16
[98/22](#) Forskrift om regler for valg av Kirkerådet med tilhørende endring i kirkeordningen - høring (2. gangs behandling) 19

99/22	Delingsprosjektet med OVF - håndtering av formålsporføljen	21
		Feil! Bokm erke er ikke define rt.
100/22	Adgangen til å vektlegge samlivsform ved tilsetting	
101/22	Likeverdig tilgjengelighet og tilhørighet - universell utforming av og i kirken	23
102/22	Kirkemøtet 2023 - saksliste og program	25
103/22	Kirkelig organisering - videre arbeid	28
104/22	Oppnevning av delegasjonsleder til LVFs generalforsamling 2023	30
105/22	Oppnevning av delegater til Konferansen av europeiske kirker KEKs generalforsamling 2023	31
106/22	Endringer i møteplan for Kirkerådet	34

91/22 Orienteringssaker

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kirkerådet	08.12.2022	91/22

- KR 91.1/22 Muntlig orientering fra KR, MR, SKR, BM og DnKU
 KR 91.2/22 Fra sprint til ultra-maraton - Oversikt over Den norske kirkes erfaringer knyttet håndteringen av koronapandemien 2020-2022
 KR 91.3/22 Tildeling av innovasjonsmidler diakoni 2022
 KR 91.3.1/22 Avslag med begrunnelse innovasjonsmidler diakoni 2022
 KR 91.4/22 Høringssvar - Utvisning av flyktninger på grunn av ilagt straff
 KR 91.5/22 Innspill til handlingsplan mot rasisme og diskriminering
 KR 91.6/22 Høringssvar - Overordnet bevaringsstrategi, Riksantikvaren

Muntlig orientering fra Kirkerådets direktør

- Delrapport 2 om kirkebevaringsprogram blir overlevert statsråden neste uke.
- Enighet med OVF om fradeling av de eiendommer som skal til kirken, med unntak av fire kulturminneeiendommer. Alt er oversendt departementet for godkjenning.
- Design.kirken.no er lansert, med maler for brosjyrer og plakater og bildebank. 1300 innlogginger siden lansering i august.
- I Den europeiske konfirmantundersøkelsen forteller 75 % av norske konfirmanter at de ønsker å døpe barna sine.
- Veilederen til Prest under utdanning er klar, og kan tas i bruk i bispedømmene.
- Valghåndbøkene til Kirkevalget er publisert i Ressursbanken.
- Frimodig kirke er registrert som nomineringsgruppe, og fristen for ytterlige registreringer går ut ved nyttår.
- Mellomkirkelig råds leder har vært i Sør-Afrika og signert en ny samarbeidsavtale med den lutherske kirken.
- Kirken har fått fire millioner til fattigdomsbekjempelse som skal deles ut og brukes før jul. De fordeles til de 21 største fellesrådene fordelt etter en fordelingsnøkkel.
- Årets julefilm er publisert, og har som formål å få folk tilbake til kirken i julen. Den har fått god spredning i sosiale medier, og ressurser knyttet til julekampanjen til bruk for menighetene, er publisert i Ressursbanken.

Muntlig orientering fra Bispemøtet ved preses

- Flere avskjeder i det siste: Biskoper Solveig Fiske og Halvor Nordhaug er takket av, erkebiskop Antje Jackelén i Svenska kyrkan ble takket av, og gravferden til Rosemarie Köhn.
- Biskopene hadde denne uken middag med H.M. Kongen på Slottet.

Muntlig orientering fra Samisk kirkeråd ved nestleder

- Samisk kirkeråd har hatt møte i Erkebispegården i Trondheim og behandlet en sak om godkjenning av nordsamisk spillebok, som lanseres i februar 2023.

Muntlig orientering fra Den norske kirkes ungdomsutvalg ved leder

- Ungdomsutvalget har hatt konstituerende møte.
- Matilde Ødegaard er valgt som nestleder.
- I januar skal ungdomsutvalget ha møte med ungdomsrådene med fokus på Kirkevalget.
- Evalueringen for Ungdommens Kirkemøte viser at de fleste er fornøyde, og spesielt besøket på Utøya har fått gode tilbakemeldinger.
- Ungdommens kirkemøte 2023 blir også på Sundvolden, og vil ikke lenger flytte hvert år. Datoen blir 6.-9. oktober.

Forslag til vedtak

Kirkerådet tar de framlagte orienteringssakene til orientering

Møtebehandling i Kirkerådet 09.12.2022:

Votering

Forslag til vedtak: enstemmig vedtatt

Kirkerådets vedtak

Kirkerådet tar de framlagte orienteringssakene til orientering

92/22 Referatsaker

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kirkerådet	08.12.2022	92/22

- KR 92.1/22 Referat LHBT- utvalget 31-oktober 2022
- KR 92.2/22 Protokoll Tilleggsgavefondet 13. september 2022
- KR 92.3/22 Protokoll Tilleggsgavefondet 9. november 2022
- KR 92.4/22 Protokoll Kirkerådets arbeidsutvalg (AU) 16. november 2022
- KR 92.5/22 Protokoll Kirkerådets arbeidsgiverutvalg (AGU) 16. november 2022
- KR 92.6/22 Referat Samarbeidsrådet for overgrepfeltet (SRO) 3. september 2020
- KR 92.7/22 Referat Samarbeidsrådet for overgrepfeltet (SRO) 4. desember 2020
- KR 92.8/22 Referat Samarbeidsrådet for overgrepfeltet (SRO) 9. september 2021
- KR 92.9/22 Referat Samarbeidsrådet for overgrepfeltet (SRO) 9. desember 2021
- KR 92.10/22 Referat Samarbeidsrådet for overgrepfeltet (SRO) 25. mars 2022
- KR 92.11/22 Referat Samarbeidsrådet for overgrepfeltet (SRO) 6. september 2022
- KR 92.12/22 Protokoll Kontrollutvalget 1. september 2022
- KR 92.13/22 Protokoll Den norske kirkes ungdomsutvalg 14. november 2022

Forslag til vedtak

Kirkerådet tar de framlagte referatsakene til orientering

Møtebehandling i Kirkerådet 08.12.2022:

Votering

Forslag til vedtak: enstemmig vedtatt

Kirkerådets vedtak

Kirkerådet tar de framlagte referatsakene til orientering

93/22 Årsplan for de sentralkirkelige råd 2023

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kirkerådet	08.12.2022	93/22

Sammendrag

Saken inneholder to ulike deler. Det ene er godkjenning av årsplan, og det andre er virksomhetens risikoanalyser opp mot resultatmål.

Det legges frem en årsplan på overordnet nivå (vedlegg) til vedtak. Kirkemøtet vedtok i 2021 ny strategiplan og videreførte visjonen. Fremlagt forslag til årsplan er utarbeidet i henhold til denne. Årsplanen skal synliggjøre Kirkerådets vedtatte satsinger på Diakoni og Bygge fellesskap for barn og unge, samt fokusområdene Kunst og kultur og Kirken som organisasjon (herunder digitalisering og rekruttering) Årsplanen viser hvordan sekretariatet følger opp satsings- og fokusområdene, samt de største prosjektene som må gjennomføres i 2023.

Risikoanalysene er et verktøy for bedre måloppnåelse i virksomheten. Hensikten med disse analysene er å identifisere og håndtere risiko for å gi rimelig grad av sikkerhet for virksomhetens oppnåelse av sine målsettinger.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet godkjenner vedlagte årsplan for 2023.
2. Kirkerådet tar risikoanalysen til orientering.

Møtebehandling i Kirkerådet 09.12.2022:

Møtebehandling

Direktøren la frem et justert forslag til årsplan med bakgrunn i innspill fra debatten.

Votering

Særlig votering over årsplanens punkt 1.2.1:	vedtatt mot to stemmer
Forslag til vedtak punkt 1.:	enstemmig vedtatt
Forslag til vedtak punkt 2.:	enstemmig vedtatt

Kirkerådets vedtak

1. Kirkerådet godkjenner vedlagte årsplan for 2023.
2. Kirkerådet tar risikoanalysen til orientering.

94/22 Budsjett 2023 - rettssubjektet Den norske kirke

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kirkerådet	08.12.2022	94/22

Sammendrag

I statsbudsjett 2023 foreslår Barne- og familiedepartementet et rammetilskudd til Den norske kirke på 2 393 mill. kroner. Målt mot 2022 representerer forslaget en økning på 2,99% eller 69,5 mill kroner.

Samtidig bortfaller det årlige tilskuddet fra Opplysningsvesenets fond (Ovf) i størrelsesorden 42 mill. kroner. Bortfallet betyr at tildelingen til Dnk reelt bare øker med 27,6 mill. kroner eller 1,16%. En andel av Ovf-tilskuddet er tidligere fordelt via bispedømmene som en tilskuddsordning ut til trossamfunnet. Ved frafall av Ovf-tilskuddet bortfaller denne tilskuddsordningen helt, og medfører at tildelingen reelt har en økning på 1,47%.

Økningen i tildelingen er lav i møte med en ventet årslønnsvekst på 4,2%, og medfører en realnedgang i budsjettene for alle. Det har derfor vært utfordrende for administrasjonen å legge frem et 2023-budsjett i balanse.

Budsjettet er lagt med en kostnadsramme på totalt 2399,1 mill. kroner. Budsjettet er i balanse. Endelig statsbudsjett vedtas av Stortinget innen 15. desember. Når Kirkerådet treffer sitt vedtak om budsjett 2023 er det dermed med utgangspunkt i regjeringens forslag og ikke vedtatt budsjett. Dersom stortingsbehandlingen fører til endringer i tilskuddet til Den norske kirke vil det blir fremmet forslag til revidert budsjett fra administrasjonen.

Forslag til vedtak pkt. 1 er et vedtak om fordeling mellom ulike enheter i rettssubjektet Den norske kirke, og en fordeling på de tre ulike budsjettgruppene, drift og tilskudd (Dnk-tilskudd og Tilskudd andre). Forslag til vedtak pkt. 2 til pkt. 5 er budsjettvedtak for 110 Felleskostnader, 120, Kirkerådets sekretariat, og 130 Bispemøtets sekretariat. Forslag vedtak pkt. 6 gjelder opprettelse av stilling for samisk prest i Oslo bispedømme med inndekning via bispedømmerådernes budsjetter.

Forslag til vedtak

1. Basert på mottatt statstilskudd for 2023 vedtar Kirkerådet følgende fordeling på de ulike enhetene og budsjettgruppene:

Fordeling 2023 - budsjettgrupper					
	pr 16.11.22	Dnk-	Dnk-	Tilskudd	Forslag
	hele 1000kr	drift 1	tilskudd 2	andre 3	2023
110	rDnk	356 217	1 609	45 818	403 644
120	Kirkerådet	118 919	8 204		127 123
130	Bispemøtet	10 646			10 646
		485 782	9 813	45 818	541 413
210	Oslo	161 398	56 608		218 006
220	Borg	138 297	63 598		201 895
230	Hamar	116 642	40 996		157 638
240	Tunsberg	114 284	44 584		158 868
250	Agder&T	129 805	48 345		178 150
260	Stavanger	110 015	53 285		163 300
270	Bjørgvin	162 847	66 995		229 842
280	Møre	81 463	34 084		115 547
290	Nidaros	125 773	51 765		177 538
300	Sør-Hål	86 540	36 726		123 266
310	Nord-Hål	93 543	34 338		127 881
311	Svalbard	5 750			5 750
		1 326 357	531 324		1 857 681
	Sum 2023	1 812 139	541 137	45 818	2 399 094

2. Kirkerådet vedtar det fremlagte forslag til budsjett 2023 for rettssubjektet Den norske kirke i balanse:

Hele Dnk budsjett		År 2023
Mottatt statlig tilskudd		-2 399 094
Andre tilskudd (Ovf)		0
Sum driftsinntekter		-2 399 094
Tilskudd		586 955
Lønn og driftskostnader		1 833 139
Sum driftskostnader		2 420 094
Finansinntekter		- 21 000
Resultat		0
Alle tall i hele 1000 kr		
Tilskudd definert som bud.gruppe 2 og 3		

3. Kirkerådet vedtar det fremlagte forslag til budsjett 2023 for rettssubjektet Dnk, prefiks 110, med netto budsjetterte kostnader på 403,6 mill. kroner.
4. Kirkerådet vedtar det fremlagte forslag til budsjett 2023 for Kirkerådet, prefiks 120, med netto budsjetterte kostnader på 127,1 mill. kroner.
5. Kirkerådet vedtar det fremlagte forslag til budsjett 2023 for Bispemøtet, prefiks 130, med netto budsjetterte kostnader på 10 mill. kroner.
6. Kirkerådet vedtar et det opprettes en stilling som samisk prest i sør-Norge lokalisert ved Oslo bispedømme. Stillingen etableres som et spleiselag fra bispedømmene med et proratarisk beløp som trekkes fra det enkelte bispedømmes tildeling, basert på fordelingsnøkkelen. Dette er ikke hensyntatt i foreliggende forslag til fordeling.

Møtebehandling i Kirkerådet 08.12.2022:

Møtebehandling

Forslag 1: Karl Johan Kirkebø fremmet følgende forslag til nye vedtakspunkt 7:

7. Kirkerådet ber om at det utredes å opprette et økonomiutvalg

Forslag 2: Karl Johan Kirkebø fremmet følgende forslag til nye vedtakspunkt 8:

8. Det settes av 1 million til domkantorer og 300 000 til kunstproduksjoner på turné

Forslag 3: Direktøren endret sitt forslag til vedtak på vedtakspunkt 6:

Kirkerådet vedtar et det opprettes en stilling som samisk prest/*diakon* i sør-Norge lokalisert ved Oslo bispedømme. (...)

Votering

Forslag 1: Enstemmig vedtatt.

Forslag 2: Enstemmig vedtatt.

Vedtaks punkt 1-5: Enstemmig vedtatt.

Vedtaks punkt 6: Enstemmig vedtatt.

Kirkerådets vedtak

- Basert på mottatt statstilskudd for 2023 vedtar Kirkerådet følgende fordeling på de ulike enhetene og budsjettgruppene:

Fordeling 2023 - budsjettgrupper					
	pr 16.11.22	Dnk-	Dnk-	Tilskudd	Forslag
	hele 1000kr	drift 1	tilskudd 2	andre 3	2023
110	rDnk	356 217	1 609	45 818	403 644
120	Kirkerådet	118 919	8 204		127 123
130	Bispemøtet	10 646			10 646
		485 782	9 813	45 818	541 413
210	Oslo	161 398	56 608		218 006
220	Borg	138 297	63 598		201 895
230	Hamar	116 642	40 996		157 638
240	Tunsberg	114 284	44 584		158 868
250	Agder&T	129 805	48 345		178 150
260	Stavanger	110 015	53 285		163 300
270	Bjørgvin	162 847	66 995		229 842
280	Møre	81 463	34 084		115 547
290	Nidaros	125 773	51 765		177 538
300	Sør-Hål	86 540	36 726		123 266
310	Nord-Hål	93 543	34 338		127 881
311	Svalbard	5 750			5 750
		1 326 357	531 324		1 857 681
	Sum 2023	1 812 139	541 137	45 818	2 399 094

2. Kirkerådet vedtar det fremlagte forslag til budsjett 2023 for rettssubjektet Den norske kirke i balanse:

Hele Dnk budsjett		År 2023
Mottatt statlig tilskudd		-2 399 094
Andre tilskudd (Ovf)		0
Sum driftsinntekter		-2 399 094
Tilskudd		586 955
Lønn og driftskostnader		1 833 139
Sum driftskostnader		2 420 094
Finansinntekter		- 21 000
Resultat		0
Alle tall i hele 1000 kr		
Tilskudd definert som bud.gruppe 2 og 3		

3. Kirkerådet vedtar det fremlagte forslag til budsjett 2023 for rettssubjektet Dnk, prefiks 110, med netto budsjetterte kostnader på 403,6 mill. kroner.
4. Kirkerådet vedtar det fremlagte forslag til budsjett 2023 for Kirkerådet, prefiks 120, med netto budsjetterte kostnader på 127,1 mill. kroner.
5. Kirkerådet vedtar det fremlagte forslag til budsjett 2023 for Bispemøtet, prefiks 130, med netto budsjetterte kostnader på 10 mill. kroner.
6. Kirkerådet vedtar et det opprettes en stilling som samisk prest/diakon i sør-Norge lokalisert ved Oslo bispedømme. Stillingen etableres som et spleiselag fra bispedømmene med et proratarisk beløp som trekkes fra det enkelte bispedømmes tildeling, basert på fordelingsnøkkelen. Dette er ikke hensyntatt i foreliggende forslag til fordeling.
7. Kirkerådet ber om at det utredes å opprette et økonomiutvalg.
8. Det settes av 1 million til domkantorer og 300 000 til kunstproduksjoner på turne.

95/22 Endringer i regler om godtgjøring

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kirkerådet	08.12.2022	95/22

Sammendrag

Reglement for godtgjøring til folkevalgte har regler om møtegodtgjørelse mv. og tapt arbeidsfortjeneste for medlemmer av ulike råd, utvalg mv. på nasjonalt nivå i Den norske kirke. Reglementet har ikke tidligere uttrykkelig inkludert oppnevnte utredningsutvalg og enkelte nyere, faste utvalg, selv om medlemmer av disse i noen grad har mottatt godtgjørelse. Saken foreslår en klargjøring i reglene knyttet til hvem som kan motta møtegodtgjørelse for slike andre utvalg, for fast møtende uten stemmerett i Kirkerådet samt enkelte andre sider ved forvaltningen av godtgjørelse til folkevalgte i organ knyttet til det nasjonale nivået i Den norske kirke.

Forslag til vedtak

1.

I.

I reglement for godtgjøring til folkevalgte gjøres følgende endringer:

Tittelen på reglementet skal lyde:

Regler for godtgjøring av medlemmer i råd, utvalg mv. på nasjonalt nivå i Den norske kirke

§ 1 skal lyde:

1.1 Reglementet gjelder for valgte medlemmer og valgte fast møtende i Kirkerådet, herunder Kirkerådets arbeidsutvalg og Arbeidsgiverutvalget, Samisk kirkeråd, Mellomkirkelig Råd, klagenemnda og kontrollutvalget.

1.2 Medlemmer i øvrige utvalg og nemnder får møtegodtgjørelse kun etter vedtak i Kirkerådet. Kirkelig tilsatte medlemmer i slike utvalg og nemnder mottar ikke møtegodtgjørelse.

§ 2.1 skal lyde:

2.1 Medlemmer i råd, utvalg mv. etter § 1 har krav på å få dekket reiseutgifter i henhold til avtaleverket på KAs tariffområde.

§ 3.2 siste punktum skal lyde:

Ved møter på fire timer eller mindre reduseres satsen tilsvarende.

§ 3.4 skal lyde:

3.4 Møtegodtgjørelse er innberetningspliktig og skattepliktig. Møtegodtgjørelsen er ikke *pensjonsgivende*. Det påløper ikke feriepenger.

§ 3.7 siste punktum skal lyde:

Utbetaling skjer på grunnlag av *møtesekretærens fremmøteliste*.

§ 4 skal lyde:

4.1 Arbeidsgiverutvalget *fastsetter* avtale om *godtgjørelse* og eventuelt frikjøp for Kirkerådets leder, leder av Mellomkirkelig råd, leder av Samisk kirkeråd, leder av klagenemnda og leder av kontrollutvalget, samt leder av øvrig utvalg eller nemnd Kirkerådet har vedtatt at skal tilstås møtegodtgjørelse.

Resultatet godkjennes av Kirkerådet ved den årlige budsjettbehandlingen.

§ 5 nytt siste ledd skal lyde:

5.4 *Tapt arbeidsfortjeneste dekkes normalt ikke for medlemmer av andre utvalg og nemnder som tilstås møtegodtgjørelse etter § 1 siste ledd.*

II.

Endringene trer i kraft straks.

2. Kirkerådet tilstår følgende utvalg møtegodtgjørelse etter *regler for godtgjøring av medlemmer i råd, utvalg mv. på nasjonalt nivå i Den norske kirke*:
 - Utvalget «Den norske kirke i det livssyns åpne samfunn», jf. KR 72/22
 - Utvalg for kvensk kirkeliv, jf. KR 75/22
 - Internettvalgstyret, jf. KR 68/21
 - Finansutvalget i Den norske kirke, jf. KR 110/21
 - Utvalg for å vurdere tiltak som styrker samisk kirkeliv, jf. KR 97/22

Møtebehandling i Kirkerådet 08.12.2022:

Møtebehandling

Forslag 1: Karl Johan Kirkebø fremmet følgende forslag til nytt vedtakspunkt 3:

Kirkerådet ber om at det fremmes en sak i vårsemestret om det er hensiktsmessig å innføre godtgjørelse for deltagelse på kirkemøte for leke medlemmer. Denne saken bør inkludere konsekvens både mht økonomi og virkning på det representative demokratiet.

Forslag 2: Karin-Elin Berg fremmet følgende endringsforslag til vedtakspunkt 1:

§ 3.2 siste punktum skal lyde:

Ved møter på fire timer eller mindre kan satsen reduseres tilsvarende.

Forslag 3: Lill Tone Grahl-Jacobsen fremmet følgende tilleggsforslag til vedtakspunkt 1:

§ 5.2 skal lyde:

Tapt arbeidsfortjeneste dokumenteres med *bekreftelse fra arbeidsgiver på at tilsatte ikke er innvilget permisjon med lønn.*

Direktøren endret sitt forslag til vedtak slik:

Vedtaks punkt 1, inklusiv romertall I–II, strykes.

Følgende tas inn: «Regelverk om godtgjøring fremmes på nytt til neste møte. Sak om godtgjøring for Kirkemøtet tas inn i saken om Kirkemøtets arbeidsform som fremmes til neste møte.»

Votering

Forslag 1: Ikke realitetsbehandlet.

Forslag 2: Ikke realitetsbehandlet.

Forslag 3: Ikke realitetsbehandlet.

Endret forslag til vedtak: Enstemmig vedtatt.

Kirkerådets vedtak

Kirkerådet tilstår følgende utvalg møtegodtgjørelse etter *regler for godtgjøring av medlemmer i råd, utvalg mv. på nasjonalt nivå i Den norske kirke*:

- Utvalget «Den norske kirke i det livssyns åpne samfunn», jf. KR 72/22
- Utvalg for kvensk kirkeliv, jf. KR 75/22
- Internettvalgstyret, jf. KR 68/21
- Finansutvalget i Den norske kirke, jf. KR 110/21
- Utvalg for å vurdere tiltak som styrker samisk kirkeliv, jf. KR 97/22

Regelverk om godtgjøring fremmes på nytt til neste møte. Sak om godtgjøring for Kirkemøtet tas inn i saken om Kirkemøtets arbeidsform som fremmes til neste møte.

96/22 Etablering av eiendomsselskap - stiftelse av selskapet og forberedelse av overføring

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kirkerådet	08.12.2022	96/22

Sammendrag

I denne saken legges det frem forslag om stiftelse av et heleid eiendomsselskap av rettssubjektet Den norske kirke som skal forvalte bolig- og næringseiendommer som skal overføres fra Opplysningsvesenets fond (OVF). I saken gis det også en status for arbeidet i fellesprosjektet med OVF. Det er fortsatt en del uklarheter knyttet til når eiendommer kan overføres, og hva som vil bli de økonomiske rammebetingelsene for eiendomsvirksomheten. I saken redegjøres det for hvorfor dette fortsatt er uklart. Til tross for klarhet, planlegger administrasjonen for en overføring av første pulje av eiendommer i løpet av 2023.

Det foreslås at selskapet stiftes med navnet «Dnk Eiendom AS», og at stiftelsen skjer så snart som mulig etter at Kirkerådet har besluttet stiftelse av selskapet. Selskapet vil i en innledende fase fungere som et interimselskap. Kirkemøtet må formelt sett godkjenne etableringen av selskapet på sitt møte i august. Interimperioden vil vare fra stiftelsestidspunktet og frem til overtakelse av første pulje med eiendommer. I tillegg til å forberede overtakelsen av eiendommer og kontraktsforhold, vil interimselskapet arbeide med å bygge opp selskapsorganisasjonen med ansatte, avtaler (bl.a. tariff og pensjon), nødvendige systemer og rutiner. Interimsperioden må også benyttes til å avdekke og redusere risiko knyttet til overtakelse av eiendommene fra OVF. Selskapets forberedende aktiviteter vil skje i nær dialog med administrasjonen i Kirkerådet.

I saken beskrives rollefordeling mellom eier, styre og daglig leder og det foreslås at Kirkerådets direktør gis fullmakt til å stifte selskapet samt gjennomføre generalforsamling på vegne av eier. I saken presenteres utkast til eierskapspolitikk og forslag til involvering av Kirkerådet i prosessen frem til overføring og idriftsettelse, inklusive hvilke saker som skal legges frem til beslutning i Kirkerådet.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet gir direktøren fullmakt til å:
 - a) stifte selskapet Dnk Eiendom AS med en aksjekapital på 30 000 kroner

- b) gjennomføre generalforsamling på vegne av eier, rettssubjektet Den norske kirke, innenfor de rammer som er fastsatt i selskapets vedtekter og i denne saken.
 - c) supplere utkast til stiftelsesdokument med navn på styremedlemmer som fyller en samlet kompetanseprofil som beskrevet i selskapets vedtekter og denne saken.
2. Kirkerådet tar utkast til eierskapspolitikk og utkast til forretningsplan til orientering.
 3. Kirkerådet skal få seg forelagt forslag til økonomimodell, med prinsipper for beregning av finansiell kompensasjon som skal følge eiendomsvirksomheten, før forslaget sendes til Barne- og familiedepartementet.
 4. Kirkerådet skal beslutte selskapets overtakelse av eiendommer fra Opplysningsvesenets fond, og skal få seg forelagt en sak om dette før overtakelse gjennomføres og selskapet settes i drift. I denne saken skal også Kirkerådet få seg forelagt
 - a) oppdatert eierskapspolitikk til beslutning
 - b) oppdatert forretningsplan til orientering

Møtebehandling i Kirkerådet 09.12.2022:

Møtebehandling

Direktøren endret sitt forslag til vedtak slik:

Nytt vedtakspunkt 5: Saken behandles på Kirkemøtet i august 2023.

Votering

Forslag til vedtak: Enstemmig vedtatt.

Kirkerådets vedtak

1. Kirkerådet gir direktøren fullmakt til å:
 - a) stifte selskapet Dnk Eiendom AS med en aksjekapital på 30 000 kroner
 - b) gjennomføre generalforsamling på vegne av eier, rettssubjektet Den norske kirke, innenfor de rammer som er fastsatt i selskapets vedtekter og i denne saken.
 - c) supplere utkast til stiftelsesdokument med navn på styremedlemmer som fyller en samlet kompetanseprofil som beskrevet i selskapets vedtekter og denne saken.
2. Kirkerådet tar utkast til eierskapspolitikk og utkast til forretningsplan til orientering.
3. Kirkerådet skal få seg forelagt forslag til økonomimodell, med prinsipper for beregning av finansiell kompensasjon som skal følge eiendomsvirksomheten, før forslaget sendes til Barne- og familiedepartementet.

4. Kirkerådet skal beslutte selskapets overtakelse av eiendommer fra Opplysningsvesenets fond, og skal få seg forelagt en sak om dette før overtakelse gjennomføres og selskapet settes i drift. I denne saken skal også Kirkerådet få seg forelagt
 - a) oppdatert eierskapspolitikk til beslutning
 - b) oppdatert forretningsplan til orientering
5. Saken behandles på Kirkemøtet i august 2023.

97/22 Kirkelig organisering - utvalg for å vurdere tiltak som styrker samisk kirkeliv

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kirkerådet	08.12.2022	97/22

Sammendrag

Kirkemøtet 2022 traff prinsippvedtak om modell for kirkelig organisering. Det videre arbeidet med kirkelig organisering organiseres som et program med tre løp, og samisk kirkeliv vil bli vurdert i sammenheng og på tvers av løpene.

Kirkemøtet 2022 vedtok også å be Kirkerådet fremme en eller flere saker om konkrete endringer i kirkeordningen eller øvrig regelverk som bygger på føringen at «[s]amisk kirkeliv skal styrkes».

Det foreslås at Kirkerådet, etter innspill fra Samisk kirkeråds møte 1.–2. desember 2022, beslutter at det skal oppnevnes et utvalg for å vurdere tiltak som kan styrke samisk kirkeliv, og fastsetter mandat for utvalget. Direktøren får fullmakt til å foreta oppnevning av utvalget.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet beslutter at det skal oppnevnes et utvalg for å utrede tiltak for å styrke samisk kirkeliv med følgende mandat:

Formålet med utvalgsarbeidet er å fremme forslag til tiltak som kan styrke samisk kirkeliv i Den norske kirke som en oppfølging av Kirkemøtets prinsippvedtak i sak KM 10/22. Utvalget må holde seg informert om Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport, og ta rapporten i betraktning i sitt eget arbeid der det er hensiktsmessig.

Utvalget bes innledningsvis beskrive hvilke særskilte rettigheter samer har i Den norske kirke etter gjeldende rett.

Utvalget bes videre om spesielt å vurdere følgende:

- Om det samiske kirkedemokratiet og strukturene rundt dette bør videreføres som i dag eller endres, herunder om det bør etableres en egen samisk ungdomsrepresentasjon på Kirkemøtet.
- Om organiseringen av samisk kirkeliv bør videreføres som i dag eller endres, herunder et eventuelt behov for ytterligere kategorialmenigheter.
- Om det er behov for endringer i Den norske kirkes regler som berører forvaltningsområdet for samisk språk.

- Om det er behov for justeringer av gjeldende regelverk om sammensetning og valgordning av Samisk kirkeråd og Samisk kirkelig valgmøte.

Utvalget kan i samråd med Samisk kirkeråd presentere foreløpige vurderinger på Samisk kirkelig valgmøte 27.–29. oktober 2023.

Utvalget skal vurdere økonomiske og administrative konsekvenser av forslagene sine. Utvalget bes vurdere om midler til samisk kirkeliv kan hentes fra andre finansieringskilder og skal også fremme forslag som innebærer uendret ressursbruk.

Utvalget skal legge frem sin utredning til Kirkerådets direktør innen det tidspunktet direktøren fastsetter.

2. Kirkerådet gir direktøren fullmakt til å oppnevne et utvalg på inntil 10 medlemmer. Direktøren skal sikre at utvalget har kompetanse på relevante områder.
3. Kirkerådet gir direktøren fullmakt til å gi utvalget et tilleggsmandat dersom rapporten fra Sannhets- og forsoningskommisjonens tilsier et slikt behov.
4. Kirkerådet ved avdeling for samisk kirkeliv stiller sekretær til disposisjon for utvalget.

Møtebehandling i Kirkerådet 08.12.2022:

Votering

Forslag til vedtak: Enstemmig vedtatt.

Kirkerådets vedtak

1. Kirkerådet beslutter at det skal oppnevnes et utvalg for å utrede tiltak for å styrke samisk kirkeliv med følgende mandat:

Formålet med utvalgsarbeidet er å fremme forslag til tiltak som kan styrke samisk kirkeliv i Den norske kirke som en oppfølging av Kirkemøtets prinsippvedtak i sak KM 10/22. Utvalget må holde seg informert om Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport, og ta rapporten i betraktning i sitt eget arbeid der det er hensiktsmessig.

Utvalget bes innledningsvis beskrive hvilke særskilte rettigheter samer har i Den norske kirke etter gjeldende rett.

Utvalget bes videre om spesielt å vurdere følgende:

- Om det samiske kirkedemokratiet og strukturene rundt dette bør videreføres som i dag eller endres, herunder om det bør etableres en egen samisk ungdomsrepresentasjon på Kirkemøtet.

- Om organiseringen av samisk kirkeliv bør videreføres som i dag eller endres, herunder et eventuelt behov for ytterligere kategorialmenigheter.
- Om det er behov for endringer i Den norske kirkes regler som berører forvaltningsområdet for samisk språk.
- Om det er behov for justeringer av gjeldende regelverk om sammensetning og valgordning av Samisk kirkeråd og Samisk kirkelig valgmøte.

Utvalget kan i samråd med Samisk kirkeråd presentere foreløpige vurderinger på Samisk kirkelig valgmøte 27.–29. oktober 2023.

Utvalget skal vurdere økonomiske og administrative konsekvenser av forslagene sine. Utvalget bes vurdere om midler til samisk kirkeliv kan hentes fra andre finansieringskilder og skal også fremme forslag som innebærer uendret ressursbruk.

Utvalget skal legge frem sin utredning til Kirkerådets direktør innen det tidspunktet direktøren fastsetter.

2. Kirkerådet gir direktøren fullmakt til å oppnevne et utvalg på inntil 10 medlemmer. Direktøren skal sikre at utvalget har kompetanse på relevante områder.
3. Kirkerådet gir direktøren fullmakt til å gi utvalget et tilleggsmandat dersom rapporten fra Sannhets- og forsoningskommisjonens tilsier et slikt behov.
4. Kirkerådet ved avdeling for samisk kirkeliv stiller sekretær til disposisjon for utvalget.

98/22 Forskrift om regler for valg av Kirkerådet med tilhørende endring i kirkeordningen - høring (2. gangs behandling)

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kirkerådet	08.12.2022	98/22

Sammendrag

Kirkerådets sammensetning og valgordning ble sist endret med virkning fra 2020. Müller-Nilsen-utvalgets utredning *Samhandling i en selvstendig folkekirke* og rapporten til arbeidsgruppe 3 under Müller-Nilsen-utvalget vurderte Kirkerådets sammensetning og valgordning og fremmet forslag om noen endringer. I den etterfølgende høringen var det imidlertid kun en liten andel av instansene som tok til orde for endringer i sammensetningen. Kirkerådets sammensetning er regulert i kirkeordningen, og ikke i valgreglene. Det betyr at eventuelle endringer i sammensetningen må gjøres i kirkeordningen.

Kirkerådet foreslår at det regelfestede kravet om at hvert bispedømme skal være representert i Kirkerådet, flyttes fra ett regelverk til et annet; fra kirkeordningen til reglene for valg av Kirkerådet. Samtidig foreslås det at dette kravet til sammensetning skal gjelde ved valgformene avtalevalg og flertallsvalg, men ikke ved forholdsvalg.

Kirkerådet foreslår at Kirkerådets sammensetning endres, slik at rådet skal bestå av elleve leke medlemmer, en lek kirkelig tilsatt, en prest og preses i Bispemøtet, totalt 14 medlemmer.

Når det gjelder valgordning, ga Kirkerådet i saken om kirkelig organisering til Kirkemøtet 2022 uttrykk for at de leke medlemmene i Kirkerådet bør velges enten basert på avtalevalg eller basert på forholdsvalg, samtidig som flertallsvalg ville bli videreført som en mulighet. Kirkerådet varslet samtidig at det ville legge til rette for en høring til bispedømmerådene om endringer i reglene om valg av Kirkerådet langs slike linjer, før Kirkemøtet 2023. Forslaget i denne saken er i tråd med dette.

Kirkerådet behandlet denne saken i november 2022, og det legges opp til at Kirkerådets møte i desember vedtar å sende saken på høring. Kirkemøtet 2023 vil på bakgrunn av høringen og Kirkerådets innstilling kunne ta stilling til de nye reglene. Det nyvalgte Kirkemøtet vil da kunne velge Kirkerådet i 2024 basert på eventuelle nye valgeregler.

Forslag til vedtak

Kirkerådet vedtar å sende saken på høring til berørte instanser.

Møtebehandling i Kirkerådet 09.12.2022:

Votering

Forslag til vedtak: Vedtatt mot to stemmer.

Kirkerådets vedtak

Høringsnotatet bearbeides i tråd med innspill gitt i møtet. Kirkerådet vedtar å sende saken på høring til berørte instanser.

99/22 Delingsprosjektet med OVF - håndtering av formålsporføljen

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kirkerådet	08.12.2022	99/22

Sammendrag

Av stortingsmelding St. meld. 29 (2018-2019) om Opplysningsvesenets fond går det frem at fondets såkalte formålsporfølje skal overføres til Den norske kirke. Verdien av formålsporføljen vil dermed utgjøre et «deloppgjør» for den samlede kapitaltilførselen Den norske kirke skal motta for å forvalte eiendommene vi skal overta. Formålsporføljen består av aksjer i ikke-børsnoterte selskaper som kjennetegnes med ideell og ikke kommersiell hensikt med eierskapet. Noe av porteføljen er allerede under realisering, men slike prosesser tar tid. Kirkerådet må ta stilling til om OVF skal bes om å realisere de siste 4 eierpostene og overføre penger til Dnk Eiendom AS, eller om Kirkerådet skal ta over aksjene og selv forvalte disse, og dermed også bestemme om og når de eventuelt skal selges.

Forslag til vedtak

Kirkerådet ber OVF realisere sin formålsporfølje og sette i gang realisering av de siste fire av de sju selskapene i formålsporføljen. De realiserte verdiene overføres til Kirkerådet v/Dnk Eiendom AS som deloppgjør for den samlede kapitaltilførselen som følger av delingsprosjektet.

Møtebehandling i Kirkerådet 09.12.2022:

Møtebehandling

Direktøren endret sitt forslag til vedtak slik:

Kirkerådet ber Ovf realisere sin formålsporfølje, og sette i gang realisering av de siste selskapene i formålsporføljen, *med unntak av Kirkelig kulturverksted*. De realiserte verdiene overføres til Kirkerådet v/Dnk Eiendom AS som deloppgjør for den samlede kapitaltilførselen som følger av delingsprosjektet.

Votering

Forslag til vedtak: Enstemmig vedtatt.

Kirkerådets vedtak

Kirkerådet ber Ovf realisere sin formålsporfølje, og sette i gang realisering av de siste selskapene i formålsporføljen, med unntak av Kirkelig kulturverksted. De realiserte verdiene overføres til Kirkerådet v/Dnk Eiendom AS som deloppgjør for den samlede kapitaltilførselen som følger av delingsprosjektet.

100/22 Adgangen til å vektlegge samlivsform ved tilsetting

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kirkerådet	08.12.2022	100/22

Sammendrag

Åpen folkekirkes medlemmer på Kirkemøtet har meldt en sak til Kirkemøtet om at «Den norske kirke skal slutte å benytte seg av unntaket i likestillings- og diskrimineringslovverket».

Kirkerådet behandlet i februar 2022 en sak om ev. høring av spørsmålet om å ikke tillate arbeidsgivere i Den norske kirke å legge vekt på homofilt samliv ved tilsetting (KR 13/22). Saken ble ikke sendt på høring da, og den ble ikke lagt fram for Kirkemøtet i 2022. Nå inviteres Kirkerådet på nytt til å ta stilling til hvordan saken skal følges opp.

Kirkerådet bes ta stilling til om det nå skal sendes på høring et forslag om at tilsettingsorganer i Den norske kirke ikke lenger skal kunne forskjellsbehandle søkere på grunn av likekjønnet samlivsform. Et utkast til høringsnotat er vedlagt saksorienteringen.

Kirkerådet legger til grunn at denne saken ikke har læremessig karakter. Kirkemøtet vil kunne stramme inn praksis i tilsettingssaker uten at en går bort fra at det eksisterer to teologisk legitime syn i det underliggende lærespørsmålet, som har bakgrunn i Kirkemøtets vedtak i 2007 (KM 07/07 *Tilsetjing og vigsling i Den norske kyrkja av homofile i partnerskap*).

Forslag til vedtak

Kirkerådet vedtar å sende saken på høring.

Møtebehandling i Kirkerådet 09.12.2022:

Votering

Forslag til vedtak: Vedtatt mot 3 stemmer.

Kirkerådets vedtak

Kirkerådet vedtar å sende saken på høring.

101/22 Likeverdig tilgjengelighet og tilhørighet - universell utforming av og i kirken

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kirkerådet	08.12.2022	101/22

Sammendrag

Interesseorganisasjoner, forsknings- og kompetansemiljøer har over lang tid påpekt at funksjonshemmede opplever barrierer for deltakelse, diskriminering og manglende representasjon i samfunnet. Dette gjelder også for Den norske kirke. Denne saken skal bidra til å synliggjøre barrierene funksjonshemmede møter i Den norske kirke, understreke betydningen av FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD)¹ og peke på sju utfordringer Den norske kirke bør ta tak i.

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å gjøre følgende vedtak:

Den norske kirke skal være en kirke av alle og for alle.² For å oppnå dette må det kontinuerlig og systematisk arbeides for likeverdig tilgjengelighet og tilhørighet. Kirkemøtet vil at Den norske kirke skal:

1. sikre og fremme deltakelse og representasjon av funksjonshemmede
2. styrke kompetanse, bevissthet og erfaringsdeling om barrierer, funksjonshemming og universell utforming
3. fjerne fysiske barrierer
4. fjerne ikke-fysiske barrierer i alt arbeid i kirken
5. være en arbeidsplass som fremmer likestilling, inkludering og mangfold også når det gjelder funksjonshemmede
6. fremme retten til tros- og livssynsutøvelse for mennesker som mottar helse- og omsorgstjenester

¹ Convention on the Rights of Persons with Disabilities.

² Jf. Norges Kristne Råd. (2017) (2016 Kirkenes Verdensråd/EDAN). *Tilværelsen gave. Kalt til å være kirke av alle og for alle.*

7. ivareta universell utforming i systemer, rutiner og planer og tydeliggjøre hvem som har ansvar for hva

Møtebehandling i Kirkerådet 09.12.2022:

Møtebehandling

Forslag 1: Therese Utgård Aas fremmet følgende forslag til nytt vedtakspunkt 7:

«Kirkerådet ber Kirkemøtet etablere «Kirkens råd for funksjonshemmede». Rådet etableres for en prøveperiode på to år. Rådet skal bestå av tre oppnevnte representanter fra funksjonshemmedes interesseorganisasjoner, en ansatt fra kirken med nedsatt funksjonsevne, to fra Kirkerådet og en fra bispemøtet.

Mandat: Rådet skal sikre bred, åpen og tilgjengelig medvirkning i alle saker i Den norske kirke som gjelder personer med funksjonsnedsettelse. Rådet har et spesielt ansvar for å følge opp kirkens vedtak og tiltak om universell utforming, funksjonshemmedes likeverdige tilhørighet og tilgjengelighet.»

Forslag 2: Kristin Gunleiksrud Raam fremmet følgende helhetlige endringsforslag:

1. Kirkerådet ber om å få en sak på neste møte om opprettelse av og mandat for et kirkens råd for mennesker med funksjonsnedsettelse.
2. Kirkerådet ber om å få kirkemøtesaken tilbake på februar møtet.

Votering

Forslag 1: Ikke realitetsbehandlet.

Forslag 2: Enstemmig vedtatt.

Kirkerådets vedtak

1. Kirkerådet ber om å få en sak på neste møte om opprettelse av og mandat for et Kirkens råd for mennesker med funksjonsnedsettelse
2. Kirkerådet ber om å få kirkemøtesaken tilbake på februar møtet

102/22 Kirkemøtet 2023 - saksliste og program

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kirkerådet	08.12.2022	102/22

Sammendrag

Kirkerådet vedtok i sak KR 87/21 å avholde Kirkemøtet 2023 i tiden 4.- 9. august. Det foreslås i nå å korte ned til 4.-8. august. Det er Kirkerådet som fastsetter saksliste og dagsorden for møtet. Endelig saksliste vil bli fastsatt senere, men det legges frem for rådet en foreløpig saksliste i dette møtet.

Frist for å melde saker til møtet er 14 uker før møtet starter, jf § 2-2 i Kirkemøtets forretningsorden. Det er 28. april 2023. Kirkerådet vil da kunne fastsette endelig saksliste på sitt møte 24.-25. mai 2023. Det tas sikte på å legge sakene ut i eMeetings senest 1. juni 2023. Da har bispedømmerådene mulighet til å behandle sakene i møte før ferien.

Kirkemøtet er også i 2023 bestemt lagt til hotell Scandic Nidelven i Trondheim.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet fastsetter følgende foreløpige saksliste til Kirkemøtet i 2023:

KM 1/23 Godkjenning av innkalling og saksliste

KM 2/23 Kontrollutvalgets rapport om Kirkerådets oppfølging av Kirkemøtets vedtak

KM 3/23 Valg og oppnevninger

1. Valg av dirigentskap for møtet
2. Valg av tellekorps for møtet
3. Supplerende fordeling av medlemmer på Kirkemøtets komiteer
4. Valg av nominasjonskomite valg på Kirkemøtet 2024

KM 4/23 Orienteringssaker

1. Årsrapport for Den norske kirke 2022
2. Årsrapport fra Bispemøtet 2022
3. Protokoll fra Ungdommens kirkemøte 2022
4. Årsrapport fra Døvekirken 2022
5. Årsrapport fra Sjømannskirken 2022
6. Utfordringsbildet 2023 – Den norske kirke

KM 5/23 Kirkelig organisering

KM 6/23 Regler for saksbehandling av liturgisaker

KM 7/23	Likeverdig tilgjengelighet og tilhørighet - universell utforming av og i kirken
KM 8/23	Strategi for kirkens tjeneste på samfunnsinstitusjoner (Spesialprestetjenesten)
KM 9/23	Forskrift om regler for valg av Kirkerådet med tilhørende endring i kirkeordningen
KM 10/23	Kontrollutvalgets melding til Kirkemøtet 2023
KM 11/23	Kirkemøtets fordeling av midler 2023 og budsjett 2024
KM 12/23	Skeive og kirken
KM 13/22	Adgangen til å vektlegge samlivsform ved tilsetting
KM 14/22	LVBs generalforsamling 2023
KM 15/22	Kirkemøtets arbeidsform

2. Kirkerådet vil at det fastsettes et tema for Kirkemøtet 2023
3. Kirkemøtet avholdes i tiden 4.-8. august 2023

Møtebehandling i Kirkerådet 08.12.2022:

Votering

Forslag til vedtak: Enstemmig vedtatt.

Kirkerådets vedtak

1. Kirkerådet fastsetter følgende foreløpige saksliste til Kirkemøtet i 2023:

KM 1/23	Godkjenning av innkalling og saksliste
KM 2/23	Kontrollutvalgets rapport om Kirkerådets oppfølging av Kirkemøtets vedtak
KM 3/23	Valg og oppnevninger <ol style="list-style-type: none"> 1. Valg av dirigentskap for møtet 2. Valg av tellekorps for møtet 3. Supplerende fordeling av medlemmer på Kirkemøtets komiteer 4. Valg av nominasjonskomite valg på Kirkemøtet 2024
KM 4/23	Orienteringssaker <ol style="list-style-type: none"> 1. Årsrapport for Den norske kirke 2022 2. Årsrapport fra Bispemøtet 2022 3. Protokoll fra Ungdommens kirkemøte 2022 4. Årsrapport fra Døvekirken 2022 5. Årsrapport fra Sjømannskirken 2022 6. Utfordringsbildet 2023 – Den norske kirke
KM 5/23	Kirkelig organisering
KM 6/23	Regler for saksbehandling av liturgisaker
KM 7/23	Likeverdig tilgjengelighet og tilhørighet - universell utforming av og i kirken

KM 8/23	Strategi for kirkens tjeneste på samfunnsinstitusjoner (Spesialprestetjenesten)
KM 9/23	Forskrift om regler for valg av Kirkerådet med tilhørende endring i kirkeordningen
KM 10/23	Kontrollutvalgets melding til Kirkemøtet 2023
KM 11/23	Kirkemøtets fordeling av midler 2023 og budsjett 2024
KM 12/23	Skeive og kirken
KM 13/22	Adgangen til å vektlegge samlivsform ved tilsetting
KM 14/22	LVFs generalforsamling 2023
KM 15/22	Kirkemøtets arbeidsform

2. Kirkerådet vil at det fastsettes et tema for Kirkemøtet 2023
3. Kirkemøtet avholdes i tiden 4.-8. august 2023

103/22 Kirkelig organisering - videre arbeid

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kirkerådet	08.12.2022	103/22

Sammendrag

I denne saken presenteres en skisse til overordnet plan for det videre arbeidet med å følge opp Kirkemøtets vedtak om kirkelig organisering. Utgangspunktet for vedtaket er organisering av arbeidsgiveransvar, men det favner vesentlig videre. Det betyr også at oppfølgingsarbeidet må legges opp bredt.

Arbeidet deles inn i tre hovedløp, som på flere områder må sees i sammenheng, og som gjensidig vil påvirke utviklingsarbeidet og opplevelsen av sammenheng i trossamfunnet:

1. Utredning av regelverk og ordninger
2. Felles utviklingstiltak
3. Organisasjonskultur, samarbeid og involvering

I praksis vil det ikke være mulig å utrede fullstendige regelverksforslag som dekker Kirkemøtets prinsippvedtak, som kan behandles på Kirkemøtet i august 2023. Vedtaket krever videre utredning og konkretisering på mange punkter, det krever høring og involvering.

Kirkerådet ser for seg at behandlingen av nytt regelverk i all hovedsak må skje på Kirkemøtet i 2025. Da vil regelverk i utgangspunktet kunne tre i kraft fra 2026. Etter administrasjonens vurdering bør Kirkemøtet både i 2023 og 2024 likevel behandle spørsmål om kirkelig organisering. Den videre behandlingen kan og bør skje skrittvis. Saken presenterer en tentativ fremdriftsplan som bygger på dette.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet legger opp til en videre skrittvis behandling av ny organisering på kirkemøtene i 2023, 2024 og 2025.
2. Kirkerådet planlegger at Kirkemøtet i 2023 kan legge rammer for videre framdrift og gi føringer for videre arbeid med regelverk om folkevalgte som kirkelig styringstjeneste, biskopens tilsyn og ledelse, og ordning for daglig ledelse.
3. Kirkerådet planlegger videre at Kirkemøtet i 2024 kan behandle spørsmål som gjelder ansvar og vilkår for folkevalgte og deres valgte ledere, styrking av bispedømmerådet som strategisk organ og styrking av menighetsrådets rolle.

4. Kirkerådet ber om at det etableres faste møtepunkter mellom soknets organer og Kirkerådet og mellom soknets organer og bispedømmerådet. En plan for dette kommer til behandling i Kirkerådets neste møte.

Møtebehandling i Kirkerådet 08.12.2022:

Møtebehandling

Forslag 1: Lill Tone Grahl-Jacobsen fremmet følgende endringsforslag til vedtakspunkt 4:

Kirkerådet ber om at det etableres *en struktur for samråd* mellom soknets organer og Kirkerådet og mellom (...)

Votering

Forslag 1: Direktøren endret sitt forslag til vedtak i samsvar med forslaget.
Forslag til vedtak: Enstemmig vedtatt.

Kirkerådets vedtak

1. Kirkerådet legger opp til en videre skrittvis behandling av ny organisering på kirkemøtene i 2023, 2024 og 2025.
2. Kirkerådet planlegger at Kirkemøtet i 2023 kan legge rammer for videre framdrift og gi føringer for videre arbeid med regelverk om folkevalgte som kirkelig styringstjeneste, biskopens tilsyn og ledelse, og ordning for daglig ledelse.
3. Kirkerådet planlegger videre at Kirkemøtet i 2024 kan behandle spørsmål som gjelder ansvar og vilkår for folkevalgte og deres valgte ledere, styrking av bispedømmerådet som strategisk organ og styrking av menighetsrådets rolle.
4. Kirkerådet ber om at det etableres en struktur for samråd mellom soknets organer og Kirkerådet og mellom soknets organer og bispedømmerådet. En plan for dette kommer til behandling i Kirkerådets neste møte.

104/22 Oppnevning av delegasjonsleder til LVFs generalforsamling 2023

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kirkerådet	08.12.2022	104/22

Sammendrag

Kirkerådet skal etter anbefaling fra Mellomkirkelig råd, oppnevne leder for Den norske kirkes delegasjon til Det lutherske verdensforbunds (LVF) generalforsamling i 2023.

Kirkerådet skal også foreslå kandidater fra Den norske kirke til LVFs råd.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet oppnevner Kristine Sandmæl som leder av Den norske kirkes delegasjon til Det lutherske verdensforbunds generalforsamling i 2023.
2. Kirkerådet foreslår følgende kandidater til rådet i Det lutherske verdensforbund, i prioritert rekkefølge: Kristine Sandmæl og Nora Antonsen

Delegasjonen gis fullmakt til å vurdere alle delegatene som kandidater til rådet, dersom dette skulle vise seg nødvendig under generalforsamlingen.

Møtebehandling i Kirkerådet 08.12.2022:

Votering

Forslag til vedtak: Enstemmig vedtatt.

Kirkerådets vedtak

1. Kirkerådet oppnevner Kristine Sandmæl som leder av Den norske kirkes delegasjon til Det lutherske verdensforbunds generalforsamling i 2023.
2. Kirkerådet foreslår følgende kandidater til rådet i Det lutherske verdensforbund, i prioritert rekkefølge: Kristine Sandmæl og Nora Antonsen

Delegasjonen gis fullmakt til å vurdere alle delegatene som kandidater til rådet, dersom dette skulle vise seg nødvendig under generalforsamlingen.

105/22 Oppnevning av delegater til Konferansen av europeiske kirker KEKs generalforsamling 2023

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kirkerådet	08.12.2022	105/22

Sammendrag

Konferansen av Europeiske Kirker (KEK) holder sin generalforsamling i Tallin 14. – 20. juni 2023 under hovedtema «Under God's blessing – shaping the future».

Den norske kirke har fire delegater som skal oppnevnes av Kirkerådet etter anbefaling fra Mellomkirkelig råd (MKR). Kirkerådet skal også oppnevne delegasjonsleder og gi føring for kandidater til KEKs styre.

Forslag til vedtak

- Kirkerådet oppnevner følgende delegater til generalforsamlingen i Konferansen av europeiske kirker i 2023:

1. Kristine Sandmæl, MKR-leder	vara: Oddny Miljeteig, MKR-nestleder
2. Kari Mangrud Alvsvåg, Bispemøtet	vara: en annen biskop foreslått av BM
3. Thomas Raadin Iversen	vara: Matilde Ødegaard
4. Pål Kristian Balstad	vara: Andreas Henriksen Aarflot
- Kirkerådet oppnevner Kristine Sandmæl som leder av delegasjonen.
- Alle delegatene kan vurderes som aktuelle til KEKs styre, dersom det skulle bli aktuelt med et styremedlem fra Den norske kirke. Delegasjonen gis fullmakt til å håndtere dette under generalforsamlingen. Kirkerådets leder og preses konsulteres.

Møtebehandling i Kirkerådet 08.12.2022:

Votering

Forslag til vedtak: Enstemmig vedtatt.

Kirkerådets vedtak

- Kirkerådet oppnevner følgende delegater til generalforsamlingen i Konferansen av europeiske kirker i 2023:

1. Kristine Sandmæl, MKR-leder	vara: Oddny Miljeteig, MKR-nestleder
--------------------------------	--------------------------------------

- 2. Kari Mangrud Alvsvåg, Bispemøtet vara: en annen biskop foreslått av BM
- 3. Thomas Raadin Iversen vara: Matilde Ødegaard
- 4. Pål Kristian Balstad vara: Andreas Henriksen Aarflot

- 2. Kirkerådet oppnevner Kristine Sandmæl som leder av delegasjonen.
- 3. Alle delegatene kan vurderes som aktuelle til KEKs styre, dersom det skulle bli aktuelt med et styremedlem fra Den norske kirke. Delegasjonen gis fullmakt til å håndtere dette under generalforsamlingen. Kirkerådets leder og preses konsulteres.

106/22 Endringer i møteplan for Kirkerådet

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kirkerådet	08.12.2022	106/22

Sammendrag

Det foreslås å avholde Kirkerådets møte 24.-25. mars 2023 som fjernmøte. Kirkerådet må gjøre vedtak i forkant av møtet når det skal avholdes som fjernmøte.

Det foreslås at Kirkerådets møte 23. – 24. april 2023 avlyses. Det var et ekstra møte som var satt opp for å kunne behandle regelsaker om kirkelig organisering om det var nødvendig for å gjøre klar sak til Kirkemøtet. Det er det nå ikke behov for.

Kirkerådets leder ber om at møtet i mars 2024 flyttes en uke frem fra 15. – 16. mars til 8. – 9. mars 2024.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådets møte 24. – 25. mars 2023 avholdes som fjernmøte
2. Kirkerådets møte 23. – 24. april 2023 avlyses
3. Kirkerådets møte 15. – 16 mars 2024 flyttes til 8. – 9. mars 2024.

Møtebehandling i Kirkerådet 08.12.2022:

Votering

Vedtaks punkt 1: Enstemmig vedtatt.
 Vedtaks punkt 2: Enstemmig vedtatt.
 Vedtaks punkt 3: Enstemmig vedtatt.

Kirkerådets vedtak

1. Kirkerådets møte 24. – 25. mars 2023 avholdes som fjernmøte
2. Kirkerådets møte 23. – 24. april 2023 avlyses
3. Kirkerådets møte 15. – 16 mars 2024 flyttes til 8. – 9. mars 2024.

DEN NORSKE KIRKE
Samisk kirkeråd

SKR

Bodø - Bådåddjá

Arkivsak: 17/02363-37

Saksdokumenter:

Minnesant lulesam projektråd 23 jan 2023.pdf
Minnesant lulesam ägargrupp 23 jan 2023.pdf
Referat fra sørsamisk prosjektråd 24.01.23. Godkjent.docx
Referat fra sørsamisk eiermøte 24.01.23. Godkjent.docx
minnesanteckningar den 4.8.2022 med underskrift.msg
Kokousmuistio 4.8.2022.pdf
Epost
Notat til Sannhets- og forsoningskommisjonens høringsmøte

Orienteringssaker 2.-3. mars 2023

Sammendrag

Skriftlige orienteringer:

1. Samisk kirkelig valg møte, oppfordring til menigheter
2. Møte med prosjektrådet for lulesamisk GT, 23.1.januar
3. Møte med eiergruppen for lulesamisk GT, 23.januar
4. Sørsamisk prosjektråd og eiermøte, 24. januar
5. Minnesnotat fra felles møte i Enare 4. august 2022
6. Bibelselskapet – tidslinjen på nordsamisk

Muntlige orienteringer:

1. Samisk utvalg - status
2. Møte 9. januar mellom biskopene i NHBD, SHBD og Nidaros og SKRs sekretariat
3. KRs koordineringsgruppe sannhet og forsoning – status
4. Samisk konfirmantleir 2023
5. Felles møte i Kiruna i september

Mediesaker

Forslag til vedtak

Samisk kirkeråd tar sakene til orientering.

Minnesanteckningar förda vid möte med ägargruppen för det lulesamiska bibelöversättningsprojektet, måndagen den 23 januari 2023 kl. 16–18 (Oslo)

Närvarande: Heidi Haugros Øyma (Det Norske Bibelselskap), Karin Tillberg (Svenska kyrkan), Anders Göranson och Mikael Winnige (Svenska Bibelsällskapet).

Närvarande på länk: Kristina Labba (Samisk kirkeråd).

Anmält förhinder: Anna Sara Stenvall (Samiska rådet), Hans-Olav Mørk och Øyvind Haraldseid (Det Norske Bibelselskap).

1) Inledning

Ordförande Mikael Winnige förklarade mötet öppnat.

2) Dagordningen

Föreslagen föredragningslista godkändes. Punkt 4 och 5 på den ursprungliga dagordningen behandlas av praktiska skäl tillsammans under punkt 4 nedan.

3) Minnesanteckningarna från ägargruppens sammanträde 2022

Minnesanteckningarna från sammanträdet 2022-01-19 diskuterades och lades till handlingarna (bilaga 1 Ägare). Noterades mot bakgrund av punkt 6 i dessa att Jennifer Ögren ska tillfogas som teologisk konsult vid nästa uppdatering av den detaljerade projektplanen.

4) Sammanfattning av verksamheten 2022 och utvärderande diskussion

Under sammanträdet med projektrådet, som föregått ägargruppens möte, föredrogs både verksamhetsberättelse och en rapport om progressionen i projektet under 2022. Inga ytterligare kommentarer fanns med anledning av det. Däremot väcktes frågan om årets progression i relation till hela projektet. Nu pågår den andra sammanhängande perioden om tre år (2022–2024) och det första av dessa år har gått. Av den detaljerade projektplanen framgår att hela projektet initialt bedömdes ta ca 10 år. Mot bakgrund av tillgången på medarbetare och finansiellt stöd förefaller det realistiskt att projektet närmar sig slutmålet vid utgången av den tredje sammanhängande treårsperioden, det vill säga 2027. Sannolikt kan ytterligare något år behövas för slutredaktion samt revidering av Nya testamentet (från 2003). NT behöver anpassas så att hela bibeln får en koherens ifråga om språkdräkt. Detta arbete måste rimligtvis kunna vara slutfört under 2020-talet. (Det är knappast aktuellt att översätta apokryferna inom ramen för projektet.) När det gäller progressionen rörande primäröversättningar är resultatet hittills över förväntan. Sannolikt behövs dock framöver ett större fokus på återöversättning, granskning mot grundtexten samt redaktionell bearbetning. Dessutom kommer behovet av systematisk respons från referensgrupper och allmänhet att öka ju fler texter som kommer upp på nivå 4. I närtid är det angeläget att hämta in erfarenheter hos användarna beträffande deras upplevelse av den nyligen publicerade

Psaltaren. Mot bakgrund av det är läsning av psaltartext viktig vid församlingsaftnar och andra tillfällen i lulesamiskt område, både i Sverige och Norge. Ett sådant tillfälle kommer att anordnas vid konferensen i Drag.

Ett spørsmål som aktualiserades var den förmodade bristen på *Ådå Testamennta* (NT) på lulesamiska. Mikael meddelade att lagret i Jokkmokks församling är helt slut och att Svenska Bibelsällskapet har ett fåtal exemplar. Anders upptäckte dock att den finns i Norge. Heidi kunde bekräfta att ca 500 exemplar finns hos norska Verbum. De goda nyheterna innebär att Bibelbutiken i Sverige kan fylla på sitt lager för att tillgodose marknaden och distributionen på den svenska sidan.

5) Personalsammansättning och rekrytering

Det underströks såsom tidigare konstaterat att det kan vara aktuellt att koppla in någon ytterligare hebraist/exeget för att klara av att göra all granskning. Likaså kan det vara motiverat att se över tillgången på konsulter och lektörer. Dessutom behövs en översyn av förutsättningarna för redaktionskommitténs arbete när antalet nya texter ökar.

Frågan om ny personal inom översättningsområdet vid Det Norske Bibelselskap lyftes. För det första avgår sektionsledaren Hans-Olav Mørk till sommaren 2023. För det andra pågår en omorganisation av bibelsällskapet i Norge. Heidi förklarade att alla detaljer inte är beslutade. Så mycket är dock klart, nämligen att sektionen för bibelöversättning rent organisatoriskt kommer att vara inordnad under förlaget, det vill säga norska Verbum. Den nye generalsekreteraren Øyvind Haraldseid har ett särskilt ansvar för omorganiseringen. I dagsläget är det oklart huruvida Hans-Olav kommer att ersättas av en eller flera medarbetare (eventuellt någon/några på deltid). Ägargruppen i det lulesamiska GT-projektet underströk att det vore värdefullt med en dialog kring detta, eftersom det behövs någon på kansliet i Oslo med ansvar för de samiska bibelöversättningsprojekten. Samtidigt konstaterades det att det framför allt är helt avgörande för verksamheten i det sydsamiska projektet, eftersom huvudansvaret för detta har legat i Norge. När det gäller det lulesamiska projektet skulle ansvaret i ännu högre grad kunna delegeras till Sverige. En rimlig praktisk konsekvens är att de tre primäröversättarna på norsk sida konsekvent leds av redaktionskommitténs ordförande Ånn Risstun Skoglund och projektledaren Mikael Winninge. Det vore kanske rent av en organisatorisk fördel, eftersom förutsättningarna för ett enhetligt arbetssätt ökar och risken för dubbelarbete minskar. Det omvända förhållandet kunde då implementeras i det sydsamiska projektet, så att det i ännu högre grad leds av bibelsällskapet i Norge.

6) Preliminär ekonomisk redovisning för år 2022

Mikael underströk inledningsvis att all ekonomisk redovisning är högst preliminär, eftersom arbetet med uppföljning och bokslut nätt och jämnt har börjat. För en preliminär sammanställning rörande kostnaderna på svensk sida under 2022, se bilagan "Preliminär kostnadsredovisning avseende 2022, Sverige" (bilaga 2a Ägare). Det individuella textarbetet syns i två kategorier, nämligen som utbetalning av

arvoden respektive fakturor från företag. Summan där är knappt 200 000 SEK. Ordförande för redaktionskommittén kostar drygt 180 000 SEK. Den preliminära summan för kostnader på svensk sida är 685 069 SEK.

På intäktssidan finns ett stöd från Bibelfonden om 50 000 SEK och från Svenska kyrkan om 80 000 SEK. För intäkterna som helhet se bilagan ”Preliminär intäcksredovisning avseende 2022, Sverige” (bilaga 2b Ägare). Svenska Bibelsällskapet säkerställer att redaktionskommitténs ordförande har en stabil anställning (25 %) och att projektledningen fungerar genom översättningsdirektorns kontinuerliga medverkan (10 %). Givetvis finns det en stående önskan att åtminstone Ánn Risstin Skoglunds insats ska kunna täckas av externa medel. Om inte beviljade medel räcker, betalar översättningsenheten vid Svenska Bibelsällskapet hela lönen för redaktionskommitténs ordförande. Enligt nuvarande beräkningar kan en stor del av kostnaderna för redaktionens arbete finansieras genom externa medel. Återstår i dagsläget 57 448 SEK som kommer att belasta översättningsenheten. (Denna intäktspost utgör alltså en flexibel buffert, varför summan av intäkter kan bli exakt lika med summan av kostnader, det vill säga 685 069 SEK.) Till komplexiteten i denna intäcksredovisning kommer de årliga oklarheterna kring det belopp som kan utgöra clearing genom bidrag från Sametinget och NBS. Enligt preliminärt besked om beviljade medel (2021-11-03) finns upp till 321 500 NOK till förfogande.

Räkenskapen på norsk sida är också preliminär. Av dokumentet ”Samisk regnskap 2022”, som distribuerats som ”vedlegg 3b” inför det sydsamiska ägargruppsmötet, framgår att kostnaderna i projektet på norsk sida bland annat utgörs av lön och honorar på nästan 430 000 NOK samt honorar till näringsdrivande på ca 175 000 NOK. (I det förstnämnda beloppet ingår lön till sektionsledaren). Kirkerådet och Samisk kirkeråd beviljade sammanlagt 1 800 000 NOK till de tre samiska projekten under 2022 (ett belopp som inkluderar administration och kostnaderna för Hans-Olav). Därtill gav Sametinget drygt 300 000 NOK (avsett för översättnings- och textarbete).

En mer detaljerad redogörelse kan delges när boksluten är klara vid bibelsällskapen.

7) Clearing av intäkter och utgifter avseende 2022

Eftersom det mesta av textarbetet hittills har utförts på svensk sida och en betydande del av medlen på norsk sida är avsedda för just textarbete, har praxis de senaste åren blivit att en clearing sker efter att årsboksluten är klara. Det råder konsensus inom ägargruppen att det vore olyckligt och skadligt för projektet om tilldelade medel för översättning inte kunde utnyttjas. Uppskattningsvis handlar det för 2022 om ett underskott för textarbete på svensk sida uppgående till 321 500 SEK. Om det finns resurser över, kan beloppet öka ytterligare så att den totala kostnaden för redaktionskommitténs ordförande täcks (i så fall ytterligare 57 448 SEK). Ägargruppen beslutade att en clearingfaktura kan skickas från Svenska Bibelsällskapet till Det Norske Bibelselskap så snart exakta siffror över utgifterna respektive tillgängliga belopp finns att tillgå. Fakturan ska avse konkret textarbete.

8) Ekonomi och budget 2023

För projektets finansiering finns från och med 2023 ett anslag om 60 000 SEK från Bibelfonden (förvaltas av Svenska Bibelsällskapet). Översättningsenheten vid Svenska Bibelsällskapet garanterar lön för redaktionskommitténs ordförande (25 %) samt säkerställer projektledning (10 %). Svenska kyrkan har anslagit 80 000 SEK till det lulesamiska projektet. Kirkerådet har beviljat medel i vanlig ordning, liksom även Sametinget i Norge. Exakta uppgifter om beloppen saknades vid ägarmötet.

När det gäller beräknade utgifter i Sverige, se bilagan ”Beräkning av kostnader avseende 2023, Sverige” (bilaga 3 Ägare). Summa kostnader på svensk sida skulle kunna uppgå till ca 880 000 SEK. Mikael poängterade att det på kort varsel går att hålla nere kostnaderna ifall beviljade medel inte blir tillräckliga. Kostnaderna på norsk sida är i dagsläget svåra att uppskatta, bland annat beroende på den pågående organisationsförändringen vid Det Norske Bibelselskap.

9) Finansiering på längre sikt och budgetarbete inför 2024

Ett av villkoren för projektet är att organiskt anpassa mängden initierat arbete och därmed kostnader och kringkostnader med hänsyn till beviljade och utbetalade medel. Eftersom detta sker kontinuerligt och ofta i efterskott handlar det om att gasa och bromsa utifrån konkreta ekonomiska realiteter. Mikael påminde om möjligheten att söka bidrag från Sametingets kulturnämnd (Sverige) så snart vi hamnar i ett läge att beviljade medel totalt inte är tillräckliga eller då vi vill göra riktade insatser bland unga samer.

10) Datum för nästa sammanträde med ägargruppen

Ägargruppen beslutade att nästa sammanträde äger rum onsdagen den 24 januari 2024 i Svenska Bibelsällskapets lokaler i Uppsala. Sammanträdet sker kl. 13–15 (efter projektrådets möte under förmiddagen). (Dessa sammanträden samordnas med det sydsamiska projektets möten dagen dessförinnan, det vill säga eftermiddagen den 23 januari 2024.)

11) Avslutning

Mikael förklarade sammanträde avslutat.

Minnesanteckningar förda av Mikael Winninge

Minnesanteckningar förda vid möte med projektrådet för det lulesamiska bibelöversättningsprojektet, måndagen den 23 januari 2023 kl. 13–15.30 (Oslo)

Närvarande: Heidi Haugros Øyma (Det Norske Bibelselskap), Brita Bye (Sør-Hålogaland bispedømeråd), Karin Tillberg (Svenska kyrkan), Anders Göranson och Mikael Winninge (Svenska Bibelsällskapet).

Närvarande på länk: Kristina Labba (Samisk kirkeråd).

Anmäلت förhinder: Eva-Maria Karlsson (Luleå stift), Anna Sara Stenvall (Samiska rådet), Hans-Olav Mørk och Øyvind Haraldseid (Det Norske Bibelselskap) samt Ánn Risstin Skoglund (redaktionskommitténs ordförande).

1) Välkomnande och inledning

Ordförande Mikael Winninge hälsade välkommen och förklarade mötet öppnat. En kort presentationsrunda genomfördes.

2) Dagordningen

Föreslagen föredragningslista godkändes.

3) Minnesanteckningar från representantskapets sammanträde 2022

Minnesanteckningarna från sammanträdet 2022-01-19 diskuterades och lades till handlingarna (bilaga 1).

4) Verksamhetsberättelse 2022

Mikael läste och kommenterade den utsända verksamhetsberättelsen (bilaga 2). Ledamöterna diskuterade i vilken utsträckning verksamheten går enligt plan. Mikael underströk att primäröversättningen (nivå 1–2) framskrider på ett tillfredsställande sätt. Återöversättandet och särskilt hebraisternas granskning av återöversättningarna (nivå 3) kan uppfattas som något av en flaskhals. Poängterades dock i tillägg till själva verksamhetsberättelsen att den tryckta provöversättningen av Psaltaren (nivå 4) givetvis genomgått nivå 3 helt enligt plan. Projektrådet uttryckte glädje över att så pass mycket ny text producerats i primäröversättning.

5) Verksamhetsrapport om progressionen 2022

Redaktionskommitténs ordförande Ánn Risstin Skoglund har granskat progressionen i detalj och sammanställt verksamhetsrapporten (bilaga 3). Hon kunde dessvärre inte närvara och kommentera dokumentet, utan Mikael föredrog det i korthet. Rörande nivå 3b noterades att hebraistens granskning av Psaltaren, som avslutats sommaren 2022 inte fanns omnämnd i rapporten. Vidare förklarade Mikael att de textavsnitt i Första respektive Femte Mosebok som ligger kvar på nivå 3b (överst sidan 3) ligger där i väntan på att resten av dessa böcker kommit i fatt. Anledningen till förekomsten av dessa kortare texter är att de översattas tidigt i egenskap av texter i den svenska evangelieboken respektive den norska textboken.

6) Verksamhetsplan avseende 2023

Mikael redogjorde för planeringen av verksamheten 2023 (bilaga 4). Vi räknar med att konsekvent kunna arrangera fysiska träffar och reguljära översättarmöten under hela året. Två möten i Sverige och två i Norge är en rimlig modell, då projektet numera har aktiva primäröversättare i båda länderna. Den 27–28 mars kommer också den sedan länge planerade konferensen i Drag kunna genomföras (se punkt 9 nedan). Brita Bye gjorde projektrådet uppmärksamt på att Drag ligger i Tysfjord/Hamarøy kommun. I dagsläget är exegetisk granskning av återöversättningar ett prioriterat område, varför det kan bli aktuellt att involvera ytterligare någon hebraist i arbetet. Även arbetet i redaktionskommittén kan behöva förstärkas. På de olika nivåerna är det nämligen mycket text som behöver processas av redaktionskommitténs ordförande med flera. Heidi tog upp frågan om hur bibeltexterna ska godkännas. Mikael svarade att det ytterst sett är bibelsällskapets styrelser som ska godkänna dem. Därmed aktualiserades ett antal praktiska och juridiska spørsmål. När det gäller godkännande av text på urfolksspråk är det viktigt att sametingens språkråd konsulteras. Beträffande den interna processen inom bibelsällskapen behöver översättningsråden involveras. Hur detta ska organiseras är en fråga för generalsekreterarna och styrelserna. Projektrådet uppdrog åt den två generalsekreterarna att behandla dessa frågor.

7) Aktuell projektplan

Projektrådets ledamöter samtalade om den utsända projektplanen (bilaga 5), som alltså uppdaterades för ett år sedan (version 2022-01-19). Konstaterades att det första året i den treåriga projektperioden 2022–2024 nu har avslutats. Anders lyfte frågan om eventuell uppdatering av översättningsprinciperna (sidan 3). Mikael instämde i att det kunde vara befogat mot bakgrund av erfarenheter i andra projekt. Principen om könsinkluderande språk diskuterades. Först fastslogs att samiska varieteter inte har samma bekymmer som svenska och norska när det gäller användningen av pronomen han och hon, eftersom de inte används. Däremot utgör ordet ”bröder” en utmaning. Ersättningen ”syskon” fungerar inte på samiska, men väl ”bröder och systrar”. Framhölls också att Laestadius formulering ”vår himmelska förälder” kanske kan användas i bibelöversättningen, precis som i den nya svenska kyrkohandboken. Projektrådet fastslog att formuleringarna av översättningsprinciperna behöver ses över. Exempelvis är det sannolikt bättre att tala om inkluderande språk (inte specifikt könsinkluderande). Uppdrogs åt generalsekreterarna att fundera över lämpligt forum för att samtala om principerna (exempelvis översättningsråden).

8) Personalsammansättning på kort och lång sikt

Den aktuella personalsammansättningen framgår dels av bilaga 4, verksamhetsplanen, dels av bilaga 5, projektplanen. Efter tidigare inventeringar har projektledningen en tämligen god överblick över personer som kan bli aktuella i olika roller framöver. I dagsläget är tillgången på primäröversättare fullt tillräcklig med tanke på projektets besättning av övriga roller. Ytterligare hebraist och förstärkning med språkligt kompetent medarbetare i redaktionskommittén har större angelägenhetsgrad. En

glädjande utveckling (inte minst på svensk sida) är den ökande tillgången på unga teologer med intresse för samiska språk. Bland dessa kan Jennifer Ögren och Samuel Hellgren nämnas, då de skulle kunna knytas till det lulesamiska GT-projektet. Än en gång har det också kunnat konstateras att auskultation vid översättarmöten är ett gott grepp när det gäller att engagera yngre förmågor. Vid mötet i Luleå 7–8 december 2022 deltog läraren Sanna-Marja Tuorda från Jokkmokk.

9) Planering av översättningskonferens i Drag

Sedan länge är det beslutat att översättningskonferensen i Drag (Tysfjord/Hamarøy) ska genomföras den 27–28 mars 2023. Väsentlig planering är redan gjord. Ett hotell i Innhavet är bokat. Själva konferensen kommer att äga rum på det lulesamiska centret Árran i Drag. Vissa delar av konferensen kommer att vara öppen för allmänheten. På måndagskvällen hålls det gudstjänst i kyrkan med prästen Rolf Steffensen. Bland annat blir det läsning ur Psaltaren på lulesamiska och psalmsång. Under konferensen hålls några föredrag med varierande inriktning och därtill blir det sedvanligt textarbete i översättarteamet, där konferensens deltagare kan få vara med, lyssna, lära och ställa frågor. Detaljprogrammet håller på att utarbetas. Ánn Risstin, Hans-Olav och Mikael samråder om detta. Frågan om den ekumeniska situationen dryftades. Norska kyrkan och laestadianerna är de främsta lokala grupperna. Rolf Steffensen och Kåre Tjihkkom kan säkerställa att eventuella andra grupper inbjuds, så att det ekumeniska perspektivet blir tydligt. En praktisk synpunkt som framfördes var att en tolk eventuellt bör anlitas, så att människor kan växla mellan lulesamiska, norska och svenska i samtalen. Ytterligare ett medskick till planeringsgruppen gällde spørsmålet om något eller några inslag bör streamas.

10) Datum för nästa sammanträde med projektrådet

Projektrådet beslutade att nästa sammanträde äger rum onsdagen den 24 januari 2024 i Svenska Bibelsällskapets lokaler i Uppsala. Projektrådet sammanträder kl. 09–12. (Sammanträdet samordnas med det sydsamiska projektets möten dagen dessförinnan, det vill säga eftermiddagen den 23 januari 2024.)

11) Avslutning

Mikael förklarade sammanträdet avslutat.

Minnesanteckningar förda av Mikael Winninge

Sørsamisk prosjektråd

Dato: 24. januar 2023

Tid: kl. 0900–1130

Sted: Thon hotell Edderkoppen, Oslo

Til stede: Anders Göranzon, Mikael Winnige, Bertil Jønsson, Kristina Labba, Øyvind Haraldseid, Bierna Bientie, Karin Tillberg, Sofia Strinnholm, Vigdis Anderaa Aakre. Heidi Haugros Øyma var med på siste del av møtet.

Førfall: Hans-Olav Mørk

Dagsorden

Møtet ble startet med en presentasjonsrunde hvor alle sa litt om seg selv etterfulgt av ord for dagen og bønn.

Del 1 Aalkovisnie bakoe lij

Bierna presenterte *Aalkovisnie bakoe lij* – prøveutgaven av Joh., 1 Kor og 1, 2 og 3 Joh. Sluttredaksjonen av NT pågår nå. I denne siste gjennomgangen lukkes ut og fjernes skandinavismer, som så erstattes med samiske uttrykk. Skandinavismer er en utfordring i alle de samiske språk. Sammen med det finske bibelselskapet ble det avholdt et seminar under Samiske kirkedager i Inari. Arrangementet var innrettet mot en yngre målgruppe. Et sentralt spørsmål var hvor gammelt/tradisjonelt skal samisk språk være. Tilbakemeldingen var tydelig på at det er ønskelig også fra et ungt perspektiv at teksten skal være en så god og samisk tekst som mulig, uten innslag av skandinavismer. Under arrangementet ble det fortalt mye om prosjektet, men det ble dessverre litt liten tid til respons knyttet til skandinavismer i nordsamisk.

Finnes det noe forum for sørsamisk oversettelse som skjer på kryss av de nordiske land? Dette er et tema som kunne og burde vært drøftet nærmere.

Med tanke på barn og ungdom kan det være en klok vei å gå å tilgjengeliggjøre mindre deler av bibelen ettersom en hel bibel blir mye for mange.

Del 2 Lansering av sørsamisk NT 2024

Anne Grete og Bierna har en gjennomgang av tekstblokken og det er ikke så mye som gjenstår, men det er mer arbeidskrevende enn antatt. Planen er å ferdigstille ved utgangen av mars. 23. Da går dette til forlaget med korrektur jf. prosjektplan. Dato for lansering er satt til 23.–25. aug. 2024. Det ble samtalt om ulike aktuelle steder og følgende ble nevnt: Røros, Trondheim, Härnösand, Östersund. I sørsamisk bevissthet er både Trondheim og Östersund viktige stedsmarkører. Det bør også skje noe ute i distriktene. I Oslo, Bergen, Tromsø, Uppsala, etc. kan det også markeres. Det må sjekkes ut med Den svenske og Den norske kirke om dette kolliderer med andre arrangement.

Det oppleves naturlig at det er Bibelselskapene som «eier» lanseringen og setter ned en prosjektkomite for arrangementet med 3–4 medlemmer. Det kan delegeres til Hans-Olav Mørk å etablere en slik komite. Kan vi også bruke «trekkplaster» som vil gjøre at mange trekkes mot dette arrangementet. Hvordan gjør vi dette til noe for flere enn de som jobber med dette? Er det andre sentrale steder for sørsamer? Östersund kan være bedre med tanke på logistikk, sammen med Stjørdal og Trondheim. Vi ser for oss et program som innebærer at folk ankommer fredag, seminarer på lørdagen i Östersund og gudstjeneste på søndag.

Å dele arrangementet mellom flere steder ble vurdert, men man landet på at man bør unngå å forflytte seg i løpet av arrangementet. Mulig komitede medlemmer: Sofia er positiv til å være med. En fra bibelselskapene, en fra SK og Dnk, en fra Härnösand stift + samisk

ungdomsperspektiv. Prosjektrådet kan i dette utgjøre en ressursgruppe som kan sammenkalles ved behov. Budsjettet ble det snakket om, men ingenting ble spikret.

Del 3 Tilbakemeldinger på prøveutgaver av den sørsamiske teksten

Bertil: Tekstene/bøkene er delt ut og dels også brukt i samiske gudstjenester. På grunn av få treffpunkter har man så langt fått begrenset respons.

Bierna: Det er sendt ut tekster til noen som er bedt om å komme med respons. To personer har gitt veldig verdifull respons. Skulle gjerne hatt mer respons på hvordan teksten er å lytte til. Teksten i seg selv er krevende å lytte til / forstå, og det er vanskelig å respondere på en tekst man kun har lyttet til. Mikael orienterte om at bøkene er tilgjengelig på svensk side.

Avslutningsvis ble den videre fremdriften i det sørsamiske prosjektet et tema. Hvordan får man med nye unge oversettere? Mange er kontaktet, alle har så langt takket nei til å bli med i dette. Det er stor rift om dem som har kompetanse på dette språket. Man ligger ett år etter oppsatt tidsplan, angitt i møtet 2022.

Det har vært ønske om å oversette Tidslinjen, men teksten slik den foreligger, oppfattes som for omfattende og må forenkles/kortes ned. Hva med å oversette en barnebibel?

Videre ble det fra Bierna stilt spørsmål ved om det vil være rett å bruke så mye ressurser på å oversette hele GT inkl. mindre relevante og krevende bibeltekster. Flere tok til orde for at et helskala GT prosjekt neppe er realistisk. Ville det være tilstrekkelig å begrense prosjektet til 1.-2. Mos. Salmene, Jesaja? Det var stor grad av konsensus på at vi ikke har behov for å gjøre et valg som begrenser hva fremtidens oversettelse skal omfatte, men vi må til en hver tid bestemme oss for hva vi ønsker å oversette og sette realistiske mål. Så vil tiden vise hva man ender opp med å gjøre ut ifra hvilke ressurser man har til rådighet. Med ressurser tenker man da særlig på mennesker som opplever et kall fra Gud til å arbeide med oversettelse av de samiske tekstene.

24.01.23. Øyvind Haraldseid

Sørsamisk eiermøte

Dato: 24. januar 2023

Tid: kl. 1230–1500

Sted: Thon hotell Edderkoppen, Oslo

Til stede: Anders Göranzon, Mikael Winninge, Kristina Labba, Øyvind Haraldseid, Karin Tillberg, Heidi Haugros Øyma.

Forfall: Hans-Olav Mørk

Dagsorden

1. Referater

Det var ingen kommentarer til referatene.

Vedtak: Eiermøtet tar referatene til orientering.

2. Årsmelding og regnskap for 2022

Den norske kirke kutter kostander. Dette utfordrer oss med tanke på å presentere viktigheten i dette arbeidet for Kirkerådet / Sametinget i Norge. Finnes det andre kanaler som kan gi tilskudd i fremtiden? Er ikke det å tilgjengeliggjøre bibelen mer enn en kirkelig oppgave – et samfunnsoppdrag?

Vedtak: Eiermøtet tar årsmeldingen og regnskap til etterretning.

3. Oppdatert prosjektplan NT

Det ble presentert en oversikt fordelt på to spor. Status for fremdriften var vedlagt.

De samiske oversettelsene er sårbare prosjekter med tanke på at det er få personer som er involvert, men man er takknemlig for de som har valgt å vie seg til dette arbeidet. Hvordan kan vi rekruttere flere bibeloversettere? Det er viktig å tydeliggjøre hvem som har dette med rekruttering som sitt ansvarsområde. Konferanser/seminarer kan være et redskap for å sikre langsiktighet og bygge kompetanse.

Vedtak: Eiermøtet tar prosjektplanen for NT til etterretning.

4. Oppdatert prosjektplan GT

Det ble stilt spørsmål ved om vi har kompetanse på både sørsamisk og hebraisk i våre rekker per i dag. Hvordan kan vi sikre dette for fremtiden? Tekster på hebraisk er til nå oversatt av Bierna Bientie med bruk av Bibel 2000 og Bibel 2011 som referanser. Som i det nordsamiske prosjektet ble tekstene oversatt fra disse oversettelsene med hebraisk kildetekst som kontroll og referanse. Spørsmålet etter eksegetisk spisskompetanse på hebraisk tekst er relevant for det videre arbeidet. Utfordringen er at det allerede er vanskelig å få tak i sørsamiske oversettere. Dersom Bierna eller Einar skal bruke tid på å tilbakeoversette tekster fra sørsamisk til norsk, vil det bli en ekstra belastning på dem som vil gå ut over progresjonen i oversettelsesarbeidet. Det foreligger ingen konkrete planer om å bruke tilbakeoversettelse som kvalitetssikring i GT-oversettelsen. Men det er verdt å ta spørsmålet med seg videre. Dersom oversetterteamet blir større, er det også bedre mulighet til å la noen tilbakeoversette. Tilbakeoversatt tekst kan kontrolleres av hebraiskkyndige uten kjennskap til sørsamisk.

Vedtak: Eiermøtet tar prosjektplanen for GT til etterretning.

5. Forberedelser til lansering av sørsamisk NT 2024

Det er viktig at hovedbeslutningen knyttet til dette arrangementet er forankret i det sørsamiske miljøet. Hvem er det «sørsamiske miljøet» og hvor kan man sørge for

forankring? De lokale sørsamene i regionen må kjenne at de eier og er sterkt delaktige i lanseringen. Sørsamisk menighet i Nidaros må involveres. Bibelselskapene må som eiere av arrangementet bestrebe seg på en respektfull dialog med alle de ulike relevante instanser. Vi kan komme med forslag og så ta det på høring lokalt. Hva skal vi tenke om budsjett for 2024? Det vil trolig påløpe kostnader også i 2023. Om Sofia tar ledelse i dette, kan vi kanskje kirken ta noen kostnader ved at hun får lov til å gjøre dette i sin arbeidstid. Må avklares..

Funnes det andre aktører i lokalmiljøet som vi kan samarbeide med (akademia/kirke/andre menigheter-økumenikk) med tanke på deler av arrangementet? Vi kan se til lanseringen av den nordsamiske bibelen for inspirasjon og tips. Vi kan se for oss mange muligheter til seminarer og arrangementer med utgangspunkt i historie, språk, teologi, samisk kultur, utstillinger, kunst, dialoger etc., i tillegg til gudstjeneste.

Forslag til komitemedlemmer:

Dnb: Kommer senere

Dsb: Kommer senere

Dsk: Sofia – leder?

Dnk: Bertil Jønsson

+ evt. samisk ungdomsperspektiv.

Eiermøtet ønsker at Hans-Olav nedsetter komiteen, respondere til eiermøtet innen utg. av februar og ser til at arbeidet igangsettes.

For å sikre forankring mot det sørsamiske miljøet i både Sverige og Norge, sendes et brev til sørsamisk menighet (Nidaros) og til Samiska rådet i Dsk. Brevet forfattes av Anders og underskrives av Anders og Øyvind som GS for DNB og DSB. Det må også undersøkes hvor og hvem man kan søke om støtte for arrangementet.

6. Samarbeid om sørsamisk kirkeliv mellom Nidaros og Härnösand stift

Kristina informerte om at det er i gang satt et prosjekt for å kartlegge ulike (inkl. juridiske) sider ved kirkelige / menighets-samarbeid mellom Norge og Sverige (dette berører den sørsamiske menigheten, som er en kategorialmenighet på den norske siden av grensen). Dette er ikke kommet skikkelig i gang enda, men vil trolig på sikt synliggjøre ulike spørsmål og problemstillinger. Vi kan komme tilbake til dette i et senere møte. Spørsmålet er om organiseringen i Norge kan ha overføringsverdi til Sverige, eventuelt om det skal etableres en felles sørsamisk menighet som et samarbeid mellom Nidaros bispedømme og Härnösand stift. Det er ingen tvil om at organiseringen i en egen kategorialmenighet, som er et initiativ fra tidligere biskop Tor Singsås i Nidaros, har konsolidert det kirkelige arbeidet blant sørsamer i Norge. Dette har også vært helt avgjørende for igangsetting og drift av et eget sørsamisk bibeloversettelsesprosjekt. Det er sterkt ønskelig at sørsamer i Sverige kan nyte godt av denne organiseringsmodellen på en eller annen måte.

Øyvind Haraldseid 24.01.2023

Fra: Niittyvuopio Erva <erva.niittyvuopio@evl.fi>
Sendt: mandag 20. februar 2023 14:06
Til: Kristina Labba; Lisbeth Hotti
Emne: minnesanteckningar den 4.8.2022 med underskrift
Vedlegg: Kokousmuistio 4.8.2022.pdf

Hei!

Här kommer minnesanteckningarna den 4.8.2022 med underskrift.

Vi ses snart, när börjar vi planera nya samiska kyrkodagar.

Ha fina dagar!

Dearvuodáiguin / Tiervuodáiguin / Tiõrv vuõdin

Erva Niittyvuopio

Sámearggu čálli / Sámipargo čálee / Sää'mtuáj piisár / Sekreterare för samiska frågor / Executive secretary for sami issues / Saamelaistyön sihteeri

Oulu bismagoddi / Ovlun pispekode tuámukapittâl / Oulu Aa'rhelkå'dd duõmmkapitul

Oulun hiippakunnan tuomiokapituli

PL 85

90101 Oulu

+358 40 769 00 44

+358 8 53 58 554

Löydät meidät myös Facebookista ja Twitteristä

<https://www.facebook.com/samebargu>

<https://www.facebook.com/oulunhiippakunta/>

<https://twitter.com/Oulunhpk>

Norgga ja Ruota Sámi girkoráđiid ja Suoma evangelalaš luteralaš girku sámebarggu ráđđádallangotti oktasaš čoahkkin 4.8.2022 Anáris.

1.Rohkos

Vicar Tuomo Huusko opened the meeting with a prayer.

2.Válljet ságadoalli

Veli-Pekka Lehtola was suggested and adopted as a moderator for the meeting.

3.Válljet čálli

Mari Valjakka was suggested and adopted as a secretary for the meeting.

4.Oassálastit mitalit, geat leat ja gos bohtet

Aslak Pekkala (Sámebarggu ráđđádallangoddi, Suoma evl-lut girkus)
 Tauno Ljetoff (Sámebarggu ráđđádallangoddi, Suoma evl-lut girkus)
 Helga West (Sámebarggu ráđđádallangoddi, Suoma evl-lut girkus)
 Maarit Vuolab (Sámebarggu ráđđádallangoddi, Suoma evl-lut girkus)
 Vidar Andersen (Secretariat, Sami Church Council, Norway)
 Christina Labba (Secretary General, Sámi Church Council in Norway)
 Sara Ellen Anne Eira (Moderator, Sámi Church Council Norway)
 Anna Sara Stenvall (The Sami Council in the Church of Sweden, Diocese of Härnösand)
 Erik Oskar Oskarsson (Ságadoalli, (The Sámi Council in the Church of Sweden)
 Åsa Nystrom (Bishop of Luleå Diocese, The Sámi Council in the Church of Sweden,
 The meeting of Bishops)
 Jukka Keskitalo (Bishop of Oulu Diocese)
 Tapio Luoma (Archbishop of Finland)
 Henna Alfors (The Church Council of Finland)
 Tuomo Huusko (Vicar, Inari parish)
 Pekka Mustakallio (Assistant of Oulu bishop)
 Kaisa Syrjänen Schaal (Lawyer and Senior Policy Adviser at the Church of Sweden)
 Lisbeth Hotti (Administrator Sami church life at the Church of Sweden)
 Karin Sarja (Head of department, Church and society in Church of Sweden)
 Fredrik Lidé (Chaplain to the Archbishop, in Church of Sweden)
 Pekka Huokuona (Director General, The Church Council of Finland)

SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAINEN KIRKKO

Kirkkohallitus

Eteläranta 8

PL 210

00310 Helsinki

vaihde 09 18021 / faksi 09 180 2350

kirkkohallitus@evl.fi

evl.fi

Y-tunnus 0118950-3

IBAN: FI47 8000 1000 0676 87

BIC: DABAFIHH

5. Duohtavuohhta- ja soabadanproseassa Suoma, Norgga ja Ruota girkuin

Jukka Keskitalo: 2012 Bishop Salmi offered an apology for Sami people, important moment in our church. Many positive things have happened since then. Official truth- and reconciliation process; we don't have it yet in the ev-lut. Church of Finland. Bishop conference discussed about it in March and right after Advisory Board of Sámi did so too. Conclusion was that we should start an official process. It will go to the synod this autumn. Hopefully we'll get budget. At this stage, we don't want to lock in where the process will end up. The result of the process will become clear during the process, and the Sámi people themselves needs to be the ones who determine the priorities of the process.

Government and Sámi people in Finland started their process in Oct 2021. The process between the state and the Sámi people has made it clear how trust plays a central role in this kind of process.

Åsa Nystrom: We have been working with the truth- and reconciliation process for a long time. The first Ságstallamat event organized in Kiruna in 2011 was not good in all aspects. The Vit Bok -process opened a lot of the Church of Sweden's background to the process. It has also been found in Sweden that it is important to trust the process. There has also been a discussion about whether it is possible to apologize. Still work to be done for the Sámi languages and the Sámi Church life and for Sámi youth. Ságstallamat 2 takes place in October in Luleå. First, Sagastallamat 1 in Uppsala was organized in November 2021, but now the church will come to the Sápmi and apologize again. Green colonialism has also emerged in Sweden.

Eric Oskar Oskarsson: One big issue is forests. There is a lot of work to be done before 2031 so that every Sámi community could be a lively Sámi community.

Sara Ellen Anne Eira: A truth and reconciliation commission is working in Norway (TRC was set up in 2017), and its final report will be published next year. The church also wants to prepare for the report in advance, but it is not yet known what it contains and what role the church will have after it.

Church of Norway has established a working group that works on the administrative level. Group is preparing and working till the final report of the TRC commission comes out. At the Oslo conference held in May, there was a discussion about whether a reconciliation can be possible if the majority population is not involved in making a reconciliation.

Kaisa Syrjänen-Schaal:

The Church of Sweden has made 8 promises, which are committed to be followed in the next ten years.

However, certain weaknesses have been noticed in these promises; the need would be to give them more substance. For example, it has been noticed that there is a great need to increase knowledge. First day of Ságstallamat 2 contains educational elements and the dioceses participates the event.

SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAINEN KIRKKO

Kirkkohallitus

Eteläranta 8

PL 210

00310 Helsinki

vaihde 09 18021 / faksi 09 180 2350

kirkkohallitus@evl.fi

evl.fi

Y-tunnus 0118950-3

IBAN: FI47 8000 1000 0676 87

BIC: DABAFIHH

4.8.2022 3 (4)

The second day is planned to include themes, e.g. Sámi confirmation camp, land rights issues, apology etc.

Helga West: One must understand colonialism in different ways and understand the history and background more deeply.

6. Dálkkádat (ruoná kolonialisma)

Huge wind turbines have been built in Norway (Fossen). Wind turbines have had a strong impact on the lives of the Sámi people in Sápmi, and the effects on reindeer husbandry is clear. The Supreme Court in Norway ruled that the wind turbines violate the rights of the Indigenous Peoples in Norway and that they must be taken down. However, nothing has been done yet. The wind turbines are still running. In the Church of Norway, the Sámi Church Council has written a statement on the matter, which was distributed to those who participated in the meeting. Green washing or green colonialism is a real problem in the Sámi region although truth and reconciliation processes are ongoing processes around the Sápmi.

The railway in Kiruna and in Finland also sparked discussion.

Conclusion:

It would be good if we could work together and start proactively working on the issue. We discussed about future work and about possibility to write a statement or Call to Action together but we didn't make a decision about it.

7. Ruošša sámít

We can pray for our brothers and sisters in Russia. We hope that we can invite them to plan future Sámi Church days

8. Nuorat girkus

Regarding cross-border youth work, the four-year cycle of Sámi Church Days seems too long. We discussed whether the young people could have their own Sággastallamat or another event that could take place between church days to reduce the cycle. International and cross-border cooperation interests' young people and Church Days has shown already that youth find it meaningful to be part of the wider and international Sámi / Indigenous Christian community. Local churches are in a particularly important position in engaging young people in activities between church days. Kaisa told about meeting in 2015 in Hanasaari. Could there be more activities like this and what could churches offer to the young people.

SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAINEN KIRKKO

Kirkkohallitus

Eteläranta 8

PL 210

00310 Helsinki

vaihde 09 18021 / faksi 09 180 2350

kirkkohallitus@evl.fi

evl.fi

Y-tunnus 0118950-3

IBAN: FI47 8000 1000 0676 87

BIC: DABAFIHH

4.8.2022 4 (4)

9. Ipmilbálvalus ja liturgiija

Vidar told about this. It could be good to work more together with liturgical materials. There is lot of variety in materials and translations too and even in the same language for example translations of the prayers varies a lot.

10. Sámi girkobeavvit boahhtevuodas

In the Church of Norway, it has not yet been decided whether the church days will be in 2025 or 2026 and where the church days will be. Christina Labba said that the design work will start soon

11. Diehtun

Bishop Jukka Keskitalo told about repatriation and reburial of sámi ancestors to be held in Inari, Utsjoki and Nellim 7-8.2022.

Oulus 26.1.2022

Veli-Pekka Lehtola

Veli-Pekka Lehtola, sámebarggu ráddádallangotti ságadoalli

SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAINEN KIRKKO

Kirkkohallitus

Eteläranta 8

PL 210

00310 Helsinki

vaihde 09 18021 / faksi 09 180 2350

kirkkohallitus@evl.fi

evl.fi

Y-tunnus 0118950-3

IBAN: FI47 8000 1000 0676 87

BIC: DABAFIHH

Fra: Inger Elin Kristina Utsi <inger.e.utsi@uit.no>
Sendt: mandag 20. februar 2023 14:49
Til: Kristina Labba
Emne: Sannhets- og forsoningskommisjonens høringsmøte notat og tidspunkt
Vedlegg: Notat til Sannhets- og forsoningskommisjonens høringsmøte.DOCX

Velkommen til Sannhets- og forsoningskommisjonens høringsmøte

Vedlagt ligger notatet til Sannhets- og forsoningskommisjonens høringsmøte. All informasjon ligger i det.

Samisk kirkeråd, Den norske kirke er satt opp i tredje bolk kl. 12:10. Programmet med all informasjon legges ut på våre hjemmesider i løpet av kort tid.

Velkommen

Inger Elin Utsi
Seniorrådgiver

inger.e.utsi@uit.no

+47 77 64 61 05 | +47 907 90 626

Sannhets- og forsoningskommisjonen

Kommisjonen for å granske fornorskingspolitikk og urett
overfor samer, kvener og norskfinner

uit.no/kommisjonen

Sannhets- og forsoningskommisjonen

Et mer forsonet samfunn - Notat til Sannhets- og forsoningskommisjonens høringsmøte 6. mars 2023

Sannhets- og forsoningskommisjonens mandat

Stortinget oppnevnte den 14. juni 2018 jf. Innst. 408 S (2017-2018) en kommisjon for å granske fornorskingspolitikk og urett. Stortinget vedtok 20. juni 2017 at en slik kommisjon skulle opprettes, jf. Dokument 8:30 S (2016–2017) og Innst. 493 S (2016–2017), og fastsatte kommisjonens mandat:

(...) Temaet for kommisjonens arbeid er norske myndigheters fornorskingspolitikk overfor samer og kvener/norskfinner, og de konsekvensene denne politikken har hatt for enkeltindivider og grupper og for forholdet mellom majoritetsbefolkningen og kvener/norskfinner og samer. Kommisjonen skal først og fremst kartlegge fornorskingspolitikkenes konsekvenser for samers og kveners/norskfinners mulighet for bruk og praktisering av eget språk, egen kultur og tradisjonelle næringsveier. I sammenheng med dette skal kommisjonen også undersøke fornorskingspolitikkenes konsekvenser i majoritetsbefolkningen i form av diskriminering og utbredelse av fordommer rettet mot samer og kvener/norskfinner. (...)

Granskningens formål er å legge grunnlag for anerkjennelse av samers og kveners/norskfinners erfaringer i møte med norske myndigheters politikk, og de konsekvensene disse erfaringene har hatt for dem som grupper og individer. Hensikten er å etablere felles forståelse av myndighetenes og det norske samfunnets behandling av hele eller deler av de kvenske og samiske befolkningene og deres kultur.

Granskningen skal ha et fremtidsrettet perspektiv. Hovedmålsettingen er at kommisjonen, gjennom å etablere en felles forståelse av fornorskingspolitikken og dens konsekvenser, skal legge grunnlaget for fortsatt forsoning mellom samer, kvener/norskfinner og majoritetsbefolkningen. (...)

Kommisjonen skal legge frem forslag til tiltak som kan skape større likeverd mellom majoritets- og minoritetsbefolkningen, og forslag til tiltak som kan bidra til å informere og øke den generelle kunnskapen i samfunnet om samisk og kvensk/norskfinsk historie og kultur av i dag. Dette kan for eksempel være tiltak for fortsatt å fremme samisk og kvensk/finsk språk og kultur eller å informere og formidle kunnskap om fornorskingspolitikken og dens virkninger til majoritetsbefolkningen. I denne sammenhengen er det naturlig at kommisjonen også vurderer allerede pågående tiltak for forsoning.

Kommisjonens mandat er tydelig på at formidling av kunnskapen kommisjonen fremskaffer må stå sentralt i kommisjonens forslag til tiltak. Kommisjonen forstår formuleringen i mandatet om «fortsatt forsoning» dithen at noen tiltak allerede er gjennomført, men at det kan gjøres mer. Det er med andre ord en vid spennvidde i tiltak kommisjonen kan foreslå så lenge de kan knyttes til forsoning som målsetting.

Sannhets- og forsoningskommisjonens høringsmøte

Kommisjonen skal avgi rapport til Stortinget den 1. juni 2023. I den forbindelse har Sannhets- og forsoningskommisjonen invitert til høringsmøte 6. mars i Stortingets lokaler i Oslo. Høringen er et ledd i å forankre kommisjonens arbeid i berørte miljøer, og for å gi berørte parter mulighet til å komme med synspunkter på hva forsoning kan innebære i vårt samfunn. 36 organisasjoner/institusjoner hadde meldt seg på innen fristen 15. februar 2023. Se vedlagt program for oversikt.

Under kommisjonens arbeid har det utkrystallisert seg noen sentrale områder kommisjonen har gransket. Det gjelder virkningene av forsoningspolitikk og urett inn i vår egen tid: Diskriminering, helse- og sosialpolitiske utfordringer, språktap, steds- og personnavn, opplæring og utdanning, press på tradisjonelle næringer, kirkeliv, kunst- og kulturuttrykk, og aktuelle utfordringer som påvirker muligheten til videre forsoning i samfunnet.

Til høringsmøtet ber Sannhets- og forsoningskommisjonen særskilt om synspunkter på hva en forsoningsprosess må inneholde for å få til en forsoning i samfunnet i kjølvannet av forsoningspolitikk og urett. Kommisjonen ber videre om innspill til aktuelle tiltak som kan fremme forsoning.

Gjennomføring av høringsmøtet

Tidsrammen for høringsmøtet er kl. 10.00-16.00. Organisasjonenes/institusjonenes tidsbruk er satt ut fra antall deltakere på møtet og organisert i bolker. Det har meldt seg et stort antall deltakere, og taletiden er fordelt slik at alle får ordet. Det er derfor viktig å holde seg innenfor tildelt tid. Oversikten finner dere i vedlagt program. Legg merke til hvilken bolk dere er satt opp i, tildelt taletid og tidspunkt for oppmøte. Møt opp i Prinsens gate 26 i Oslo i god tid, senest en halvtime før oppsatt tidspunkt for din bolk.

Dere skal gå gjennom sikkerhetskontrollen. Følg skilting opp trappen til auditoriet der dere skal samles til det blir deres tur å holde innlegg. Det vil være enkel servering i auditoriet. Dere skal inn i høringsrommet N-202 først når det er tid for deres bolk.

Kl. 10.00 vil kommisjonsleder Dagfinn Høybråten åpne høringsmøtet, og innleder på vegne av Sannhets- og forsoningskommisjonen. Innledning er felles for alle, og kan følges med på direkteoverført stream for de som ikke kan være til stede i høringsrommet. Høringsmøtet blir også streamet i auditoriet.

Organisasjonen/institusjonen får ordet til et kort innlegg for å redegjøre for sitt syn. En bør derfor ha forberedt seg godt, og stille med en klar disposisjon for fremleggingen. Kommisjonen ber om at en kort skriftlig oppsummering, på inntil to A4 sider, av organisasjonens/institusjonens hovedbudskap leveres til sekretariatet under høringsmøtet.

Alle i samme bolk får legge frem sine innlegg før kommisjonens medlemmer får anledning til å stille oppfølgende spørsmål til alle samlet. Organisasjonen/institusjonen velger selv om de vil svare på spørsmålene.

Høringsmøtet blir tolket i salen i henhold til den språkbruk som ble meldt inn fra organisasjonene/institusjonene i påmeldingen til møtet. Gi beskjed til sekretariatet om hvem som skal ta ordet på grunn av mikrofoner som skal benyttes til tolk og streaming.

Kommisjonen gjør oppmerksom på at høringsmøtet streames, og at dette vil bli sendt over kommisjonens You-Tube-kanal, og arkiveres for ettertiden. Videre kan media og forskere som har meldt seg på være til stede.

Informasjon om høringsmøtet, og kontaktinformasjon til sekretariatet, finner dere på Sannhets- og forsoningskommisjonens hjemmeside: <https://uit.no/kommisjonen>.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Notat

Ref: 22/01466-14

Dato: 16.12.2022

Notat: Samiske språkområder i kirkelige valg

Dette notatet er en oppdatering av notatet «Fastsettelse av samiske språkområder» som ble lagt i forkant av kirkevalget 2019, ref.: 18/03919-12

I kirkelige valg brukes de tre offisielle samiske språkområder som valgkretser for samisk representasjon i Samisk kirkeråd, i Nord-Hålogaland bispedømmeråd, Sør-Hålogaland bispedømmeråd og Nidaros bispedømmeråd.

Den norske kirke tar utgangspunkt i hvordan Sametinget som offentlig organ har vedtatt valgkretser til sametingsvalget hvor det er tatt hensyn til språklig og kulturell utbredelse. Den norske kirke tar utgangspunkt i disse valgkretsene for sin fastsettelse av samiske språkområder da særlig hva som inngår i sørsamisk området.

Valg av nordsamisk representasjon:

-Velges fra menigheter i Nord-Hålogaland bispedømme

Valg av lulesamisk representasjon:

-Velges fra menigheter i følgende prostier i Sør-Hålogaland bispedømme: Bodø domprosti, Salten prosti, Ofoten prosti, Lofoten prosti, Vesterålen prosti

Valg av sørsamisk representasjon:

Velges fra:

-Saemien Áálmege

-Menigheter i Nidaros bispedømme

-Menigheter i prostier i Sør-Hålogaland:

Nord-Helgeland, Indre Helgeland og Sør-Helgeland prostier.

-Menigheter i Hamar bispedømme:

Sør-Østerdal prosti; Menigheter i Engerdal

Nord-Østerdal prosti: Menigheter i Rendalen, Os, Tolga, Tynset og Follidal

-Menigheter i Møre bispedømme:

Indre Nordmøre prosti: Menigheter i Surnadal, Rindal og Sunndal

Valg av representasjon fra øvrige bispedømmer:

Velges fra følgende bispedømmer:

Møre (unntatt sørsamisk språkområde), Hamar (unntatt sørsamisk språkområde), Bjørgvin, Agder og Telemark, Oslo, Borg, Stavanger og Tunsberg bispedømmer.

I Møre bispedømme ligger følgende i sørsamisk språkområde:

Indre Nordmøre prosti: Menigheter i Surnadal, Rindal og Sunndal.

I Hamar bispedømme ligger følgende i sørsamisk språkområde:

Sør-Østerdal prosti: Menigheter i Engerdal

Nord-Østerdal prosti: Menigheter i Rendalen, Os, Tolga, Tynset og Folldal

Fra: Vidar Andersen
Sendt: fredag 6. januar 2023 09:49
Til: Agder-bdr
Kopi: Tore Gullaksen
Emne: 22/01466-9 - Forslag på kandidater til Samisk kirkeråd 2024-2028
Vedlegg: Forslag på kandidater til Samisk kirkeråd 2024-2028.pdf; Notat- Samiske språkområder i kirkelige valg.docx

Hei,

Viser til samtale med Tore Gullaksen

Her kommer brevet som vi sendte før jul som vi ønsker at bispedømmene videresender til alle menigheter i bispedømmene.

Varrudagáj | Heelsegh | Dearvvuođaiguin | Med hilsen

Vidar Andersen

Seniorrådevadde – Seniorrådgiver

Sáme girkkoráde – Saemien gærhkoeraerie – Sámi girkoráđđi – Samisk kirkeråd

Email: va589@kirken.no

Telefon: +47 93065616

NOROGGA GIRKU

Girkoráđđi, Girkuidgaskasaš ráđđi, Sámi girkoráđđi

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Dáhton: 16.12.2022

Min 22/01466-9
čujuhus:

Din
čujuhus:

Forslag på kandidater til Samisk kirkeråd 2024-2028

Samisk kirkeråd ber bispedømmene å videresende dette brevet til sine menigheter da de har best oversikt over adressene til de respektive menigheter.

Samisk kirkeråd skal ifølge Forskrift om Samisk kirkelig valgmøte kapittel 2 (Lovdata.no, lenke nedenfor) oppfordre alle menigheter i Den norske kirke om å foreslå kandidater til Samisk kirkeråd.

I følge §§ 2-1 til 2-5 skal menighetene foreslå kandidater etter hvilket bispedømme de hører til. Kandidater til leder for Samisk kirkeråd har alle menigheter i Den norske kirke mulighet til å foreslå.

Samisk kirkeråd samler disse forespørselene i dette brevet til alle menigheter i Den norske kirke

Forslag på kandidater:

Menigheter i *alle bispedømmer* i Den norske kirke bes om å sende:

- forslag på kandidater som Samisk kirkeråds leder

Menigheter i *Nord-Hålogaland bispedømme* bes om å sende:

- forslag på kandidater fra nordsamisk språkområde til Samisk kirkeråd

Menigheter i *Sør-Hålogaland bispedømme*, med unntak av de menigheter som ligger i sørsamisk språkområde, bes om å sende:

- forslag på kandidater fra lulesamisk språkområde til Samisk kirkeråd

Menigheter i *Nidaros bispedømme*, og menigheter i *de prostier i Sør-Hålogaland, Hamar og Møre bispedømmer* som ligger i sørsamisk språkområde, bes om å sende:

- forslag på kandidater fra sørsamisk språkområde til Samisk kirkeråd

Det skal velges én kandidat til Samisk kirkeråd som representerer de øvrige bispedømmene. Menigheter i *Oslo bispedømme, Bjørgvin bispedømme, Agder og Telemark bispedømme, Borg bispedømme, Stavanger bispedømme, Tunsberg bispedømme og Møre bispedømme*, med unntak av sørsamisk språkområde, og *Hamar bispedømme*, med unntak av sørsamisk språkområde, bes om å sende:

- forslag på kandidater som representant i Samisk kirkeråd fra de øvrige bispedømmene.

Kriterier for å bli foreslått:

Personer som foreslås som kandidater må ha stemmerett i kirkelige valg, og oppfylle kriterier som beskrevet i Regler for samisk kirkelig valgmøte §1-3 som sier

Oppfatter seg selv som same og som enten har samisk som hjemmespråk, eller har eller har hatt forelder, besteforelder eller oldeforelder med samisk som hjemmespråk.

Personer med annen tilknytning til samisk kirkeliv kan også være valgbar. Samisk kirkeråd avgjør i tvilstilfeller om en person oppfyller vilkårene for å være valgbar.

Definisjon av samiske språkområder:

Forskrift om Samisk kirkelig valgmøte handler om språkområder for nord-, lule- og sørsamisk språk. Dette utelukker ikke at personer med en annen samisk språklig tilknytning enn disse kan foreslås som kandidater.

Se ellers vedlagte notat om hva som omfattes av de ulike samiske språkområdene.

Lenke til forskrift:

Lovdata.no: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2022-09-26-1699>

Innsending av forslag:

Frist for innsending av forslag er **14. april 2023**

Forslag på samisk representant sendes til:

Den norske kirke v/Samisk kirkeråd, Postboks 799 Sentrum, 0106 Oslo

Epost: post.kirkeradet@kirken.no

Ustitlaš dearvuodaiguin

Kristina Labba
Generalsekretær; Samisk kirkeråd

Vidar Andersen
Seniorrådgiver

Dokumeanta lea dohkkehuvvon elektrovnnalaččat, dan dihte das ii leat vuolláičála.

Miiddus/Mildosat:

Notat: Samiske språkområder i kirkelige valg

Čujuhusat::

Agder og Telemark bispedømmeråd

Postboks 208

4662

Borg bispedømmeråd

Bjarne Aasgt. 9

KRISTIANSAND S

Bjergvin bispedømmeråd

Postboks 1960

1606 FREDRIKSTAD

Hamar bispedømmeråd

Postboks 172

5817 BERGEN

Nord-Hålogaland bispedømmeråd

Postboks 790

2302 HAMAR

9258 TROMSØ

Oslo bispedømmeråd	Postboks 9307 Grønland	0135 OSLO
Stavanger bispedømmeråd	Lagårdsveien 44	4010 STAVANGER
Sør-Hålogaland bispedømmeråd	Tolder Holmers vei 11	8003 BODØ
Tunsberg bispedømmeråd	Postboks 10 Kaldnes	3119 TØNSBERG
Møre bispedømmeråd	Moldetrappa 1	6415 MOLDE
Nidaros bispedømmeråd	Erkebispegården	7013 Trondheim

DEN NORSKE KIRKE

Samisk kirkeråd

SKR

Bodø - Bådåddjá

Referanser:

Arkivsak: 22/03456-4

Utnevning av medlemmer til programkomiteen fra norsk side

Sammendrag

Til programkomiteen for Samiske kirkedager skal det velges 1-3 representanter fra Norge, Sverige og Finland, utnevnt av deres organer for samisk kirkeliv. I tillegg kan komiteen omfatte en representant for vertsmenigheten. Samisk kirkeråds sekretariat foreslår at Anne B. Skoglund inngår i komiteen som representant og leder, Jovna Z Dunfjell som den andre representanten, og Anne Marit Eira Anti som vararepresentant. Vertsmenighetens representant velges på menighetsrådsmøtet i Alta 2.mars 2023.

Forslag til vedtak

Samisk kirkeråd oppnevner Anne B. Skoglund og Jovna Z Dunfjell som sine representanter i programkomiteen. Anne Marit Eira Anti oppnevnes som vara for de to førstnevnte.

Samisk kirkeråd foreslår at programkomiteens leder er Anne B Skoglund.

Saksorientering

Bakgrunn

Enare-konvensjonen er avtalen som regulerer arbeidet med Samiske kirkedager. Der står rollefordeling og ansvarsområder beskrevet. Programkomiteen for Samiske kirkedager har ansvar for planlegging og gjennomføring av arrangementet. Det skal velges 1-3 representanter fra Norge, Sverige og Finland, utnevnt av deres representative organer for samisk kirkeliv, samt en representant fra SKKB – Samarbeidsrådet for kristne kirker i barentsområdet. Vertslandet kan også velge en representant for den lokale menigheten der Samiske kirkedager skal holdes.

Samisk kirkeråds sekretariat anbefaler at det er to representanter med i programkomiteen fra hvert land, samt én vara. Fra norsk side foreslås Anne Bergliot Skoglund fra Alta som er stiftsdirektør i Nord-Hålogaland bispedømme, Jovna Zacharias Dunfjell kantor og trosopplærer i Selbu, og Anne Marit Eira Anti, seniorrådgiver i Reindriftsavdelinga hos statsforvalteren. Anne B. Skoglund foreslås som leder, og Anne Marit Eira Anta som vara. Alta menighetsråd velger en representant til komiteen som bindeledd til vertsmenigheten på

deres møte 2. mars 2023. Det utnevnes per i dag ikke noen fra SKKB, da denne organisasjonen for tiden ikke er i drift.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Det lages eget budsjett til Samiske kirkedager.

DEN NORSKE KIRKE

Samisk kirkeråd

SKR

Bodø - Bådåddjå

Referanser:

Arkivsak: 22/03456-3

Saksdokumenter:

Enare konvention vuolláičállon, 3 gillii.pdf

(Enarekonvensjonen underskrevet, tre språk)

Tid og sted for Samiske kirkedager 2025/2026

Sammendrag

Siden 2004 har Samiske kirkedager blitt arrangert hvert fjerde år, med unntak av første gang, og sist. Argumentene for å arrangere Samiske kirkedager 2025 vil være at man kommer i rute med opprinnelig rytme, og at et populært arrangement kan tilbys på kortere tid. Et hovedargument for å arrangere Samiske kirkedager i 2026 er at det gir programkomitéen lengre tid for planlegging. På grunn av ferieavvikling og flytting relatert til studieoppstart, er juni mer gunstig enn august. Alta og Sør-Varanger menigheter har blitt kontaktet av Samisk kirkeråds sekretariat, i egenskap av potensielle vertsmenigheter med hensyn til god kapasitet på overnatting, flyplass og et sted det er relevant å synliggjøre samisk kirkeliv mer. Prosten og kirkevergen i Alta ser positivt på at samiske kirkedager legges til Alta.

Forslag til vedtak

1. Samisk kirkeråd foreslår at de neste Samiske kirkedagene holdes i Alta juni 2026.
2. Samisk kirkeråd delegerer til Samisk kirkeråds arbeidsutvalg å gjøre endelig vedtak om hvilket år og tid på året Samiske kirkedager holdes, før den sendes videre til de andre samiske representative rådene for formell beslutning.

Saksorientering

Bakgrunn

Programkomiteen

Samiske kirkedager reguleres gjennom avtalen Enarekonvensjonen, og har som formål å legitimere og styrke den samiske kirketradisjonen. Det er Samiske kirkedager (også benevnt som SKD) sin programkomité som har ansvar for både planlegging og gjennomføring av Samiske kirkedager. Programkomiteen skal ha representanter fra både Norge, Sverige og Finland, utnevnt av deres representative

organer for samisk kirkeliv. I tillegg kan det ved behov være en representant som har ansvar for kontakt mellom programkomiteen og vertsmenigheten. Vanligvis skal det også være en representant oppnevnt av SKKB – Samarbeidsrådet for kristne kirker i Barentsområdet. Siden SKKB er midlertidig ute av drift, blir det foreløpig ikke utnevnt noen representant av denne organisasjonen.

Tid til planlegging

Samiske kirkedager har vært arrangert hvert fjerde år, bortsett fra at andre gang det ble arrangert var fem år etter, og de forrige Samiske kirkedagene ble forskjøvet til 2022 pga koronapandemien. I vurderingen av tidspunkt denne gang er både 2025 og 2026 vurdert. Det er en mulighet å få arrangert Samiske kirkedager i 2025 for at tidspunktet blir ajour med den tidligere etablerte fireårsrytmen, og slik at folk kan treffes på denne viktige samisk kirkelige arenaen tidligere. Utfordringen med å ha arrangementet allerede i 2025 er at tiden for planlegging er relativt kort, kun to år.

Sist Samiske kirkedager var arrangert på norsk side var i 2013. Den gang ble sted for SKD foreslått av SKR i mai 2010. Dette ble endelig avklart på et fellesmøte for alle deltakerlandene en måned etter, altså tre år og to måneder før selve arrangementets start. Om det denne gang blir i juni 2026, er det 3 år og tre måneder fra SKR vedtar forslag om tid og sted, til arrangementssart. Denne tiden er ifølge Samisk kirkeråds sekretariat nødvendig for å få et godt planlagt arrangement.

Det kan ta tid for programkomiteen å komme i gang med møter, og de skal ha tid til både å forme program og finne aktuelle bidragsyttere. Uforutsette ting skjer i alle prosjekter og sekretær for programkomiteen, som er en i Samisk kirkeråds sekretariat, må hvert år i prosjektperioden fordele arbeidstiden på flere fagområder og prosjekter. Om Samiske kirkedager skulle bli arrangert i 2025, kan konsekvensen bli at arrangementet får et mindre gjennomarbeidet program, og færre deltakere, da det tar tid å få ut informasjon etter at innholdet er på plass.

Finansiering

For at det ikke skal bli for dyrt for folk å delta på Samiske kirkedager, trenges eksterne midler. Hvor mange søknader som må skrives beror på hvor mye egenfinansiering Dnk stiller med, samt hvorvidt man får positivt svar når man søker midler. I Enare i 2022 var det gratis å delta, med unntak av måltider og overnatting. I 2013 hadde man beregnet billettinntekt i budsjettet. En billett kostet 650 kr for hele helga og 395 for én dag. Den gang fikk man midler fra Kulturrådet til en konsert og et bestillingsverk fra Frode Fjellheim. Dessuten fikk man støtte fra Fylkeskommunene i Nordland og Nord-Trøndelag, Rana kommune, Barentssekretariatet, Fagforbundet og Sametinget.

Kulturrådet har mange ulike tilskuddsordninger som kan være relevant å søke på også denne gang, alt etter hvilket innhold programkomiteen lander på. Det kan for eksempel være tilskudd til komposisjon og produksjon av nye musikkverk eller scenekunstfaglige tiltak og produksjoner som begge har søknadsfrist 2. juni og 5. desember. Konsertarrangørstøtte flere frister. Behandlingstiden er to til fire måneder.

Sted og årstid

Biskopene i Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland er enige om at førstkommande Samiske kirkedager bør arrangeres i Nord-Hålogaland. Hvilken menighet som burde være vertskap har vært drøftet innad i Samisk kirkeråds sekretariat og med stiftsdirektør og fungerende biskop i Nord-Hålogaland bispedømme. Det var enighet om at viktige forutsetninger er kapasitet til overnatting og gode muligheter for å komme seg dit. Flyforbindelse ble fremhevet som viktig.

Mot fremfor alt denne bakgrunn tok Samisk kirkeråds sekretariat kontakt med prosten og kirkevergen i Alta menighet og Sør-Varanger menighet. Prosten og kirkevergen i Alta menighet er positive til å ta imot Samiske kirkedager.

Samiske kirkedager har vært arrangert på grønne tider av året, både i juni og august. Hvis det skal være i juni må det avklares hvilket tidsrom som er et høvelig med tanke på bl.a. rytmer i reindriften, vertsmenighetens innstilling og kapasiteten på relevante overnattingssteder. Tilbakemeldinger som har kommet når det har vært arrangert i august er at det er mange som ikke kan komme fordi de er på ferie. Andre igjen har ikke hatt mulighet på grunn av flytting i forbindelse med overgangen til nytt studiested. Om ikke juni 2026 passer for Alta menighet, eller det er andre store arrangementer som tar av hotellkapasiteten, kan det bli i august 2026, eller august året før. Dette blir vurdert på møte i menighetsrådet i Alta 02. mars 2023.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Samiske kirkedager er det arrangement som det settes av midler til i Samisk kirkeråds budsjett. Valg av sted og tid for arrangementet påvirker ikke dette budsjettet.

ANÁRA ŠIEHTADUS

1. Váldoulbmil

Sámi girkobeavvit leat oktasaš sámi-girkolaš doalut, mat dollojuvvojit Sámis.

2. Ulbmil

Sámi girkobeavvit galget duođastit ja nannet sámi girkolaš árbevieru. Dat mearkkaša, ahte girkobeavvit galget oainnusmahttit sámi girkoeallima valljugasvuoda, mas vuolggasadji lea:

- sámi girkostallan- ja ipmilbálvalusárbevierru ja sámi kristtalaš árbevierru
- odđa vuogit ja dilálašvuodat, maiguin nannejuvvo girkostallan- ja ipmilbálvaluseallin
- roahkasmahttit hukset searvevuoda sámi oskoeallimis rastá riikarájaid Suoma, Ruota, Norgga ja Ruošša gaskkas
- leat deaivvadanbáikin olbmuide juohke agis beroškeahtta girkogullevašvuodas
- čájehit sámi girkoeallima vuoinjalaš, sámigirkolaš / teologalaš ja dáiddalaš riggodaga
- sámegeilat galget leat sámi girkobeivviid vuodđu
- eamiálbmogiid vuoigatvuodat

3. Vuodđu ja ovddasvástadus

Sámi girkobeivviid vuolggasadjin lea sámi girkoeallin Norgga, Suoma ja Ruota eanetlogu girkuin. (sámi girkoráđit Norggas ja Ruotas, sámebarggu ráđđádallangoddi Suomas). Suoma ortodoksalaš girkus lea ovddasvástadus nuortalaččaid girkolaš eallimis.

Bajábealde namuhuvvon ásašusat galget ovttasráđiid mearridit, gos ja goas Sámi girkobeavvit dollojuvvojit. Ii guhtege ásašus bovde Sámi girkobeivviide almmá oktasaš mearrádusa dahkama haga.

SKKB (Barentsguovllu risttalaš girkuid ovttasbargoorgána), mii fuolaha oktavuodaid Ruoššabeale sápmelaččaiguin, bovejuvvo mielde plánet ja čadahit doaluid ulbmiliin fuolahit, ahte ruošša sámit oassálastet Sámi girkobeivviin.

4. Organiseren, prográmmadoaibmagotti rolla ja mandáhtta

Go mearriduvvo lágídit odđa Sámi girkobeivviid, de ásašuvvo prográmmadoaibmagoddi, man ovddasvástadus lea plánet ja čadahit daid. Prográmmadoaibmagottis galget leat áirasat (1-3) Norggas, Ruotas ja Suomas (nammaduvvon riikkaid sámi girkoeallima ovddasteaddji orgánain) ja dasto lea 1 árras, man SKKB nammada. Lassin dasa sáhtta guossoheaddjiriika dárbbu mielde nammadit velá 1 árrasa doallat oktavuodaid guossoheaddjiriikka searvegottiin.

Prográmmadoaibmagoddi galgá válljet girkobeivviid váldofáttá ja sisdoalu ja ovddasvástidit prográmmas. Prográmmadoaibmagoddi ráhkada bušehta, mii sáddejuvvo iešgudetge riika ordnejeaddjiide dohkkeheapmái. Prográmmadoaibmagoddi addá dieđuid jotkkolaččat ovdalis namuhuvvon orgánáide.

5. Ekonomiija

Prográmmadoaibmagoddi ráhkada oktasaš bušeahta, mas goluid juogadeapmi čilgejuvvo ja man juohke riikka girkuid ovddasteaddjit miedihit.

6. Logistihkka

Guossoheadjigirkus oktan báikkálaš searvegottiin lea ovddasvástadus hutkat ja oktiičatnat logistihka girkobeivviid oktavuodas. Girkobeivviid lágideapmi ja oktiičatnan dahkkojuvvo gulahaladettiin prográmmadoaibmagottiin ja báikkálaš searvegottiin, gos girkobeavvit lágiduvvojit.

Oulus 4.11.2019

Veli-Pekka Lehtola

Veli-Pekka Lehtola, ságadoalli, Suoma ev.lut girku sámebarggu ráđđádallangoddi

Sara Ellen Anne Eira

Sara Ellen Anne Eira, ságadoalli, Norgga sámiid girkoráđđi

Ingrid Inga

Ingrid Inga, ságadoalli, Ruota sámiid girkoráđđi

Enare konvention

1. Avsikt

Samiska kyrkodagar är ett gemensamt samisk- kyrkligt evenemang som arrangeras i Sápmi.

2. Syfte

De samiska kyrkodagarna ska legitimera den samiska kyrkotraditionen. Det innebär att synliggöra värdet av resurserna inom samiskt kyrkoliv med utgångspunkt i:

- samisk kyrko-och gudstjänsttradition och samisk lekmanstradition
- nya former och sätt för stärkande av kyrko-och gudstjänstliv
- uppmuntra att skapa gemenskap inom samiskt trosliv över de nationella gränserna mellan Finland, Sverige, Norge och Ryssland
- vara en mötesplats för människor i alla åldrar oavsett kyrkotillhörighet
- visa rikedomerna i samiskt kyrkoliv, andligt, samiskkyrkligt, teologiskt och konstnärligt
- de samiska språken ska fungera som kyrkodagarnas huvudspråk
- urfolksrättigheter

3. Förankring och ansvar

Samiska kyrkodagar som arrangemang är förankrat i samiskt kyrkoliv med dess representativa samiska organ i Den norske kirke (Samisk kirkeråd), Svenska kyrkan (Samiska rådet), Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland (Delegation för samiskt arbete).

Grunden för Samiska kyrkodagarna är samernas kyrkliga liv i Norges, Finlands och Sveriges majoritetkyrkor (samiska kyrkorådet i Norge och Sverige, delegationen för samiskt arbete i Finland). I Finland har ortodoxa kyrkan ansvar för skoltsamernas kyrkoliv.

När och var Samiska kyrkodagar arrangeras bestäms av ovan nämnda organ gemensamt. Ingen inbjudan till Samiska kyrkodagar sänds förrän enhälligt beslut tagits.

SKKB (Samarbetsrådet för Kristna Kyrkor i Barentsområdet) som sörjer för kontakten mellan samerna i Ryssland inbjuds att delta i planeringen och genomförandet av arrangemanget med ansvar för ryska samernas deltagande i Samiska kyrkodagar.

4. Organisering, programkommitténs roll och mandat.

Vid beslut om arrangerande av nya Samiska kyrkodagar, utses en programkommitté som får ansvar för planering och genomförande.

Programkommittén består av representanter (1-3) från Norge, Sverige och Finland (utnämnd av respektive lands organ för samiskt kyrkoliv) samt 1 representant utnämnd av SKKB. Dessutom kan värdskapslandet vid behov ha ytterligare 1 representant med ansvar att hålla kontakten med värdskapslandets församling.

Programkommittén får i uppdrag att utforma huvudtema och innehåll och får ansvar att genomföra programmet. Programkommittén upprättar en budget som sänds till respektive lands arrangörer för godkännande. Programkommittén informerar kontinuerligt om arbetet till nämnda organ.

5. Ekonomi

Programkommittén lägger ett förslag till en gemensam budget där det kommer fram hur man delar upp kostnader. Organisatörerna i varje land kommer överens om kostnadsfördelning mellan länderna.

6. Logistik

Värdkyrkan och dess lokala församling ansvarar för att planera och koordinera logistiken i samband med evenemanget. Organiseringen och genomförandet av kyrkodagarna görs i samråd med programkommittén och den lokala församlingen.

I Uleåborg den 4 november 2019

Oulu	20/3-20	Veli-Pekka Lehto
Ort	Datum	Veli Pekka Lehtola Ordförande, Delegation för samiskt arbete inom Ev.lut kyrkan i Finland
Kautokeino	21/2-2020	Sara Ellen Anne Eira
Ort	Datum	Sara Ellen Anne Eira Ordförande, Samisk kirkeråd i Den norske kirke
Juleksvaara	4.2 2020	Ingrid Inga
Ort	Datum	Ingrid Inga Ordförande, Samiska rådet i Svenska kyrkan

INARIN SOPIMUS

1. Tarkoitus

Saamelaiset kirkkopäivät ovat yhteinen saamelais-kirkollinen tapahtuma, joka järjestetään Sápmissa.

2. Päämäärä

Saamelaisten kirkkopäivien tulee legitimoida saamelainen kirkollinen perinne. Tämä tarkoittaa, että saamelaisen kirkollisen elämän voimavarat tehdään näkyviksi lähtökohtanaan:

- saamelainen kirkko- ja jumalanpalvelusperinne ja saamelainen maallikkoperinne
- kirkollisen jumalanpalveluselämän vahvistaminen uusilla muodoilla ja tavoilla
- rohkaista luomaan yhteyttä saamelaisen uskonelämän yhteydessä Suomen, Ruotsin, Norjan ja Venäjän kansallisten rajojen yli
- toimia kohtaamispaikkana eri-ikäisille ihmisille riippumatta kirkon jäsenyydestä
- osoittaa saamelaisen kirkollisen elämän rikkautta, hengellisesti, saamelais-kirkollisesti, teologisesti ja taiteellisesti
- saamen kielten tulee olla kirkkopäivien pääkielet.
- alkuperäiskansojen oikeudet

3. Perusta ja vastuu

Saamelaisten kirkkopäivien lähtökohtana on saamelaisten kirkollinen elämä Norjan, Suomen ja Ruotsin enemmistökirkoissa. (saamelaiset kirkkoneuvostot Norjassa ja Ruotsissa, saamelaistyön neuvottelukunta Suomessa) Suomen ortodoksisella kirkolla on vastuu kolttasaamelaisten kirkollisesta elämästä.

Edellä mainitut elimet päättävät yhteisesti siitä, missä ja koska Saamelaiset kirkkopäivät järjestetään. Mikään elin ei lähetä kutsua Saamelaisille kirkkopäiville, ennen kuin yksimielinen päätös on tehty.

SKKB (Barentsin kirkkojen neuvosto), joka huolehtii yhteydestä Venäjän saamelaisiin, kutsutaan osallistumaan tapahtuman suunnitteluun ja toteuttamiseen vastuualueenaan Venäjän saamelaisten osallistuminen Saamelaisille kirkkopäiville.

4. Organisointi, ohjelmatoimikunnan rooli ja valtuutus

Kun Saamelaisten kirkkopäivien aikataulusta on päätetty, niin asetetaan ohjelmatoimikunta, jonka vastuualueena on suunnitella ja toteuttaa ne. Ohjelmatoimikunnassa on oltava jäseniä (1-3) Norjasta, Ruotsista ja Suomesta (edellämainittujen valtioiden saamelaisen kirkollisen elämän edustajatahoista) ja

lisäksi 1 jäsen, jonka SKKB nimittää. Sen lisäksi isäntämaalla voi olla yksi lisäedustaja, joka vastaa yhteydestä isäntämaan seurakuntaan.

Ohjelmatoimikunta valitsee kirkkopäivien päätteeman ja sisällön ja saa vastuun ohjelmasta. Ohjelmatoimikunta laatii budjetin, joka lähetetään kunkin maan järjestäjille hyväksyttäväksi. Ohjelmatoimikunta tiedottaa jatkuvasti työstään mainituille elimille.

5. Talous

Ohjelmatoimikunta laatii yhteisen budjetin, josta kustannusjakauma ilmenee. Kunkin maan järjestäjät sopivat kulujen jakamisesta maiden välillä.

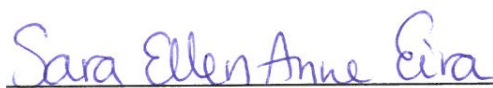
6. Logistiikka

Isäntäkirkolla ja sen paikallisella seurakunnalla on vastuu suunnitella ja koordinoida kirkkopäiviin liittyvä logistiikka. Kirkkopäivien suunnittelu ja toteutus tehdään yhteistyössä ohjelmatoimikunnan ja paikallisseurakunnan kanssa.

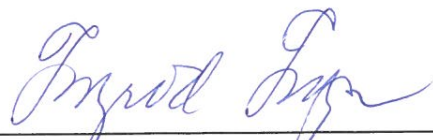
Oulussa 4.11.2019

Veli-Pekka Lehtola, puheenjohtaja, Suomen ev.-lut. kirkon saamelaistyön neuvottelukunta

Sara Ellen Anne Eira, puheenjohtaja, Norjan saamelainen kirkkoneuvosto

Ingrid Inga, puheenjohtaja, Ruotsin saamelainen kirkkoneuvosto

DEN NORSKE KIRKE

Samisk kirkeråd

SKR

Bodø - Bådåddjå

Arkivsak: 18/00878-14

Møteplan for Samisk kirkeråd 2024

Sammendrag

Samisk kirkeråd behandler møteplan for 2024. Ved planlegging av møter tas det hensyn til Kirkerådets møteplan, og det tilstrebes å unngå uker der Sametinget avholder komitemøter og plenum.

Det nyvalgte Kirkerådet som konstitueres 30.-31.mai 2024 skal behandle sin møteplan for årene framover. Det foreligger ingen plan utover det, men erfaringsmessig tar sekretariatet utgangspunkt i at Kirkerådet har møte rundt 20. september, og rundt 6. desember.

Det har også oppstått utfordringer med at valgte medlemmer i råd og utvalg ikke har rett på fri til møter i kirkelige organer. Dette har hittil ikke vært en utfordring for Samisk kirkeråd. Medlemmene gjøres samtidig oppmerksom på at sekretariatet har fortløpende vurdering av dette også om det blir utfordringer med dette.

Samisk kirkeråds møter må også ta hensyn til den nye økonomiske situasjonen, samtidig er det viktig å være en plass der lokalt kirkeliv kan møte Samisk kirkeråd. Sekretariatet forsøker å ivareta begge hensyn i sitt forslag.

Da det er faktorer som kan virke inn på møteplanen vil det være formålstjenlig at sekretariatet vurderer en eventuell revisjon ved behov.

Sekretariatet foreslår disse datoene for Samisk kirkeråds møter i 2024:

Møte 1: 14.-15. mai (konst.) - Tromsø

Møte 2: 3.-4. september - Hamar

Møte 3: 19.-20. november - Trondheim

Kirkerådets møter 2023-2024:

2023

9.-10. februar (torsdag til fredag)

24.-25. mars 23.-24.april

24.-25. mai

22.-23. september

07.-08. desember

2024

25.-26. januar

15.-16. mars

30.-31. mai

Kirkemøtet 2023: 4.-9. august

Kirkemøtet 2024: 10.-15. april

Forslag til vedtak

1. Samisk kirkeråd vedtar følgende møteplan for 2024

Møte 1: 14.-15. mai (konst.) - Tromsø

Møte 2: 3.-4. september - Hamar

Møte 3: 19.-20. november - Trondheim

2. Samisk kirkeråd ber sekretariatet om å vurdere revidering av møteplanen ved behov.

Samisk kirkeråds møter:**1993**

Tromsø 06.01
 Snåsa 10 - 11.03
 Karasjok 18 - 20.06
 Evenskjer 27.10

1994

Tromsø 27 - 28.01
 Telefonmøte 28.04
 Kjøpsvik 01 - 02.09

1995

Røros 22 - 24.01
 Tana 20 - 21.05
 Tromsø 15 - 16.10

1996

Kautokeino 27 - 29.01
 Mo i Rana 04 - 05.06
 Kåfjord 25 - 26.09

1997

Trondheim 06 - 07.02
 Hattfjelldal 14 - 15.05
 Drag 11 - 12.09

1998

Evenes 06 - 08.02
 Grong 14 - 15.05
 Lebesby 08 - 09.09

1999

Gardermoen 01 - 03.02
 Kirkenes 18 - 19.05
 Kautokeino 31.08 - 01.09

2000

Lavangen 08 - 09.02
 Alta 05 - 06.09

2001

Fauske 06 - 07.02
 Lakselv 29 - 30.05
 Elgå 11 - 12.09

2002

Snåsa 05 - 07.02
 Karasjok 21 - 23.05
 Finnsnes 26 - 28.08

2003

Hamarøy 23 - 25.02

Hammerfest 02 - 03.06
 Kåfjord 01 - 02.09

2004

Røros 16 - 18.02
 Jokkmokk 21.06
 Tana 01 - 02.09

2005

Oslo 01 - 03.03
 Kautokeino 10 - 11.05
 Majavatn 15 - 16.09

2006

Kirkenes 06 - 08.03
 Trondheim 12 - 13.06
 Tromsø 07 - 08.09

2007

Karasjok 07 - 08.02
 Kjøpsvik 08 - 09.05
 Røyrvik 04 - 05.09

2008

Oslo 11 - 13.02
 Tromsø 21 - 22.05
 Bodø 03 - 04.09

2009

Evenskjer 25 - 26.02
 Mo i Rana 13 - 14.05
 Snåsa 09 - 10.09

2010

Alta 08 - 09.03
 Røros 19 - 20.05
 Beiarn 07 - 08.09
 Oslo 14.12

2011

Harstad 09 - 10.03
 Trondheim 14 - 16.09
 Helsinki 23 - 25.11

2012

Oslo 09 - 09.03
 Tromsø 20 - 21.09
 Bodø 28 - 29.11

2013

Kautokeino 05 - 06.03
 Oslo 19 - 20.09
 Hamarøy 28 - 29.11

2014

Lavangen 06.- 07.03
 Porsanger 16.- 17.09.
 Røyrvik 08.- 09.12

2015

Kirkenes 10.- 11.03
 Oslo 10.- 11.09
 Uppsala 30.11. - 01.12

2016

Kåfjord 07.-08.03.
 Tromsø 30.-31.05
 Oslo 04.-05.10
 Karasjok 05.-06.12

2017

Fauske 07.-08.09
 Snåsa 15.-16.03
 Tana 30.11 - 01.12

2018

Drag 21.-22.03
 Tromsø 5.-7.09
 Trondheim 28.-29.11

2019

Tromsø 6.-7. mars
 Bodø 4.- 5. september
 Tromsø 27.-28. november

2020

Digitalt møte 24. april
 Digitalt møte 17. juni (ekstraord.)
 Tromsø 10. september
 Digitalt møte 25.-26. november

2021

Digitalt møte 5. mars
 Digitalt møte 2.-3. mai
 Bodø 20.-21. september
 Trondheim 2.- 3. desember

2022

Digitalt 31. januar 2022
 Oslo 2.-3. mai
 Tromsø 1. desember

2023

Bodø 2.-3. mars
 Nordreisa 2.-3. mai
 Tromsø 16. november

Nordsamisk språkområde	Lulesamisk språkområde	Sørsamisk språkområde	Utenfor tradisjonell samisk område	Digitale møter
<p><i>Kirkenes:</i> 1999, 2006, 2015 <i>Tana:</i> 1995, 2004, 2017 <i>Karasjok:</i> 1993, 2002, 2007, 2016 <i>Lakselv:</i> 2001, 2014 <i>Kautokeino:</i> 1996, 1999, 2005, 2013 <i>Lebesby:</i> 1998 <i>Hammerfest:</i> 2003 <i>Alta:</i> 2000, planl. 2008 flyttet til Tromsø pga flystreik. 2010, <i>Kåffjord:</i> 1996, 2003, 2016</p>	<p><i>Kjøpsvik:</i> 1994, 2007 <i>Drag:</i> 1997, 2018 <i>Hamarøy:</i> 2003, 2013 <i>Fauske:</i> 2001, 2017 <i>Bodø:</i> 2008, 2012, 2019, 2021, 2023 <i>Beiarn:</i> 2010 <i>Jokkmokk:</i> 2004</p>	<p><i>Mo i Rana:</i> 1996, 2009 <i>Hattfjelldal:</i> 1997, 2018 <i>Majavatn:</i> 2005 <i>Røyrvik:</i> 2007, 2014 <i>Grong:</i> 1998 <i>Snåsa:</i> 1993, 2002, 2009, 2017 <i>Trondheim:</i> 1997, 2006, 2011, 2018 <i>Røros:</i> 1995, 2004, 2010 <i>Elgå:</i> 2001</p>	<p><i>Gardermoen:</i> 1999 <i>Oslo:</i> 2005, 2008, 2010 (dagsmøte), 2012, 2013, 2015, 2016 <i>Helsinki:</i> 2011 <i>Uppsala:</i> 2015</p>	<p>2020: 24.4., 17.6. (ekstraord.) 25.-26.11. 2021: 5. mars 2.-3. mai</p>

<p>Tromsø: 1993, 1994, 1995, 2006, (2008), 2012, 2016, 2018, 2019 (2x), 2020, 2022. 2023</p> <p>Finnsnes: 2002</p> <p>Lavangen: 2000, 2014</p> <p>Harstad: 2011</p> <p>Evenskjer: 1993, 2009</p> <p>Evenes: 1998</p> <p>Nordreisa: 2023</p>				
--	--	--	--	--

DEN NORSKE KIRKE

Samisk kirkeråd

SKR 7/23

Bodø - Bådåddjá

Arkivsak: 21/04326-2

Oppnevning av styremedlem og varamedlem Nuorttanaste

Sammendrag

Styret i Stiftelsen Nuorttanaste oppnevnes av Samisk kirkeråd, Indre Finnmark prosti og Norges Samemisjon. Nåværende styre ble valgt for perioden 2018-2022. Ifølge vedtektene skal nytt styre konstitueres hvert fjerde år, Samisk kirkeråd bes oppnevne ett styremedlem og varamedlem for perioden 2022-2026.

Forslag til vedtak

Følgende personer oppnevnes som Samisk kirkeråds representant i styret i stiftelsen Nuorttanaste:

-Styremedlem: Anne Marit Eira Anti

-Varamedlem: Per Anders Siri

Saksorientering

Bakgrunn

Nuorttanaste» er en stiftelse opprettet i år 2000. Styret i stiftelsen Nuorttanaste skal i følge vedtektenes §5 oppnevnes av Samisk kirkeråd, Indre Finnmark Prostie og Norges Samemisjon, og blant de ansatte. Nåværende styre ble valgt for perioden 2018-2022. I denne perioden har Ante Bals sittet som Samisk kirkeråds representant, og også vært styrets leder. Berit Inger Kristine Sokki har vært Samisk kirkeråds varamedlem i styret.

Samisk kirkeråd har fått beskjed at Ante Bals ikke stiller videre. Sekretariatet har forespurt Anne Marit Eira Anti som har takket ja til å stille som Samisk kirkeråds representant i styret.

Styrets sammensetning:

Stiftelsen ledes av et styre på fire medlemmer, og tjenestegjør i 4 år.

Følgende oppnevner hvert sitt styremedlem og varamedlem:

- Norges Samemisjon
- Indre Finnmark prosti
- Samisk kirkeråd
- Ansatte. Med ansatte menes personer som er ansatt i stiftelsen «Nuorttanaste».

Styreleder og nestleder velges av styret.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Ingen særskilte økonomiske og administrative konsekvenser

Vedtekter for stiftelsen «Nuorttanaste».

§1

«Nuorttanaste» er en stiftelse opprettet av Norges Samemisjon, Indre Finnmark prosti og Samisk kirkeråd, i september år 2000.

§2

Stiftelsens grunnkapital er kr 200 000.

§3 Formål

Stiftelsens formål er å formidle det kristne budskap på nordsamisk, på evangelisk-luthersk grunn. I sin virksomhet skal stiftelsen i første rekke videreføre utgivelse av bladet «Nuorttanaste» som en kristen, samisk medieinstitusjon, samt arbeide for å sikre, utvikle og videreføre samisk kultur, språk og samfunnsliv.

§4 Styrets oppgave

Styrets oppgave er å sørge for at stiftelsens formål ivaretas innenfor rammen av det som er fastsatt i disse vedtektene og innenfor vedtatte budsjett. Stiftelsen forpliktes ved underskrift av styrets leder og ett styremedlem. Styret representerer stiftelsen utad.

§5 Styrets sammensetning

Stiftelsen ledes av et styre på fire medlemmer, og tjenestegjør i 4 år. Følgende oppnevner hvert sitt styremedlem og varamedlem:

- Norges Samemisjon
- Indre Finnmark prosti
- Samisk kirkeråd
- Ansatte

Med ansatte menes personer som er ansatt i stiftelsen «Nuorttanaste». Styreleder og nestleder velges av styret.

§6 Vedtaksførhet

Styret er beslutningsdyktig når mer enn halvparten av styremedlemmene er tilstede. Varamedlem innkalles ved styremedlems forfall.

§7 Daglig leder

Styret ansetter daglig leder, som står for den daglige ledelsen av stiftelsens virksomhet og skal følge de retningslinjer styret har gitt. Daglig leder skal sørge for at stiftelsens regnskap er i samsvar med lov og forskrifter, og å forvalte driften på en betryggende måte.

§8

Samisk benyttes hovedsaklig som møtespråk. Styrets medlemmer og varamedlemmer skal inneha samisk språk- og kulturkompetanse.

§9 Vedtektsendringer

Forslag om endringer av vedtekter må være tilsendt styret 4 uker før behandling i styremøte.

§10

For forhold som ikke er regulert i disse vedtekter, gjelder Lov om stiftelser av 15.6.01 nr. 59. Tilsynskompetansen ovenfor stiftelsene er overtatt av Lotteri- og stiftelsestilsynet, Førde.

Karasjok, den 25. oktober 2006

for Nuorttanaste

Olaug Larsson
daglig leder

Åsmund Samuelson
styreleder

Referanser:

Arkivsak: 22/01466-19

Kriterier for valg ved Samisk kirkelig valg møte 2023

Sammendrag

Etter § 1-3 fjerde ledd bokstav c, § 4-1 tredje ledd bokstav d og § 4-3 tredje ledd bokstav d i Forskrift om Samisk kirkelig valg møte kan Samisk kirkeråd bestemme nærmere kriterier for vilkåret «annen tilknytning til samisk kirkeliv».

Forslag til vedtak

1. I medhold av § 1-3 fjerde ledd bokstav c i Forskrift om Samisk kirkelig valg møte bestemmer Samisk kirkeråd følgende nærmere kriterier for vilkåret «annen tilknytning til samisk kirkeliv»:
 - a. Medlem i Saemien Áålmege.
 - b. Er medlem av Samisk ungdomsutvalg og som ikke er omfattet av § 1-3 fjerde ledd bokstav b.
 - c. Er bosatt i et sokn som ligger i forvaltningsområdet for samisk språk.
2. I medhold av § 4-1 tredje ledd bokstav d i Forskrift om Samisk kirkelig valg møte bestemmer Samisk kirkeråd følgende nærmere kriterier for vilkåret «annen tilknytning til samisk kirkeliv»:
 - a. Er bosatt i et sokn som ligger i forvaltningsområdet for samisk språk.
3. I medhold av § 4-3 tredje ledd bokstav d i Forskrift om Samisk kirkelig valg møte bestemmer Samisk kirkeråd følgende nærmere kriterier for vilkåret «annen tilknytning til samisk kirkeliv»:
 - a. Er bosatt i et sokn som ligger i forvaltningsområdet for samisk språk.

Saksorientering

Regler for samisk kirkelig valg møte inneholder regler om bl.a. Samisk kirkelig valg møte sin sammensetning samt nominasjon av nordsamisk representant til Nord-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet og lulesamisk representant til Sør-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Ifølge Regler for samisk kirkelig valg møte kan Samisk kirkeråd bestemme nærmere kriterier for hva vilkåret «annen tilknytning til samisk kirkeliv» skal innebære, jf. §§ 1-3 fjerde ledd bokstav c, 4-1 tredje ledd bokstav d og 4-3 tredje ledd bokstav d.

To av vilkårene i de tre ovennevnte bestemmelsene tar utgangspunkt i § 2-6 første ledd i Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven). Vilket som handler om hvordan en oppfatter seg som same har en subjektiv karakter, og vilkåret som handler om språklig tilknytning har en objektiv karakter.

Bestemmelsene som denne saken handler om, åpner opp for at vilkårene kan utvides.

Det første nærmere vilkåret som foreslås i medhold av § 1-3 fjerde ledd bokstav c omfatter personer som er medlem av kategorialmenigheten Samien Åålmege. Forskriften for samisk menighet i sørsamisk område inneholder vilkår for medlemskap i kategorialmenigheten. Av § 6 i forskriften følger blant annet at den som regner seg som same eller er gift, partner eller samboer med en same og er bosatt i eller utenfor sørsamisk språkområde kan være medlem i menigheten.

Det andre nærmere vilkåret som foreslås i medhold av § 1-3 fjerde ledd bokstav c omfatter medlemmer i Samisk ungdomsutvalg i Den norske kirke (SUNG) som ikke inngår i sammensetningen av Samisk kirkelig valg møte med grunn i § 1-3 første ledd bokstav c. SUNG kan ha opptil syv medlemmer. SUNG bør ha representasjon fra nord-, sør- og lulesamisk språkområde, og det bør være representert ungdom med tilknytning til læstadianske miljøer. Det skal etterstrebes en jevn fordeling i kjønn og alder. Minst halvparten av delegatene i SUNG skal være samer jf. § 6 i Regler for ungdomsdemokrati i Den norske kirke.

Det kan oppstå tilfeller hvor menighetsråd i forvaltningsområdet for samisk språk av praktiske årsaker ikke finner aktuelle kandidater til valg møtet. Det tredje nærmere vilkåret som foreslås i medhold av § 1-3 fjerde ledd bokstav c og det eneste nærmere vilkåret som foreslås i medhold av § 4-1 tredje ledd bokstav d og § 4-3 tredje ledd bokstav d omfatter person som bor i et sokn som ligger i forvaltningsområdet for samisk språk.

Filen ble ikke funnet. Den er enten slettet, eller sjekket ut.

Regler for saksbehandling i liturgisaker

Vedtatt av Kirkemøtet 2004, med endringer gjort av Kirkemøtet 2018.

§ 1. Formål og virkeområde

Formålet med disse reglene er å sikre god behandling av liturgisaker som skal vedtas av Kirkemøtet eller Kirkerådet. Reglene gjelder ikke for liturgisaker som vedtas av biskopen. De gjelder heller ikke for arbeidet med samiske liturgisaker og liturgier på tegnspråk.

§ 2. Igangsetting av en liturgisak. Anmeldelse til Kirkemøtet

Liturgisaker som ønskes utredet, igangsettes etter vedtak i Kirkerådet og med Bispemøtets tilslutning.

Instansene som er regnet opp i Kirkemøtets forretningsorden §§ 2-1 og 2-2 kan anmelde en liturgisak for behandling i Kirkemøtet, men Kirkemøtet kan bare fatte endelig vedtak om ordninger dersom saken er forberedt i henhold til reglene her.

§ 3. Utredning

Nemnd for gudstjenesteliv (NFG) er Kirkerådets fagnemnd for liturgisaker og rapporterer til Kirkerådet.

NFG utreder liturgisaker og utarbeider forslag til liturgiske ordninger.

Konsekvenser av forslagene skal utredes, blant annet skal økonomiske konsekvenser tallfestes så langt det er mulig. Saker som antas å ha økonomiske konsekvenser for bispedømmeråd og fellesråd, skal drøftes med Kirkedepartementet og Kirkens arbeidsgiverorganisasjon.

NFG kan, i samråd med Kirkerådet, oppnevne arbeidsgrupper til å arbeide med delspørsmål eller enkeltsaker.

§ 4. Høring

NFGs forslag til liturgi sendes Bispemøtet til uttalelse før Kirkerådet sender saken på høring til biskopene og de teologiske fakultetene.

Saken skal også sendes til bispedømmerådene og andre instanser som den enkelte sak gjør det naturlig å høre. Ved mindre liturgiske endringer kan slik høring utelates. Høringsfristen skal normalt være tre måneder, og ikke mindre enn seks uker.

§ 5. Behandling i Kirkerådet og i Bispemøtet

Kirkerådet behandler saken på nytt på bakgrunn av høringsprosessen og oversender saken deretter til Bispemøtet.

På bakgrunn av Bispemøtets uttalelse forbereder Kirkerådet saken til behandling i Kirkemøtet, med mindre Kirkerådet har myndighet til å fatte vedtak i saken. Dersom Kirkerådet i saksforberedelsen til Kirkemøtet endrer sitt forslag vesentlig fra Bispemøtets tilråding, skal saken sendes Bispemøtet til ny uttalelse.

§ 6. Behandling i Kirkemøtet

Kirkemøtet fatter vedtak i saken i henhold til Kirkemøtets forretningsorden.

§ 7. Liturgiske forsøkssaker

Liturgiske forsøkssaker behandles etter reglene her, men vedtak fattes av Kirkerådet. I liturgiske forsøkssaker skal de nærmere vilkårene for ordningen, blant annet med

hensyn til omfang og varighet, være klarlagt før vedtak fattes.

Når en forsøkssak er vedtatt av Kirkerådet, avgjør menighetsrådet om menigheten skal ta ordningen i bruk, med mindre noe annet blir særskilt bestemt. Aktuelle medarbeidere i menigheten skal gis mulighet til å uttale seg i saken. Menighetsrådet skal vurdere om menighetsmøtet bør få uttale seg i saken.

Kirkerådet skal orientere Kirkemøtet om vedtak som er gjort i liturgiske forsøkssaker. Etter forsøksperioden tar Kirkerådet stilling til om saken skal fremmes for Kirkemøtet og avgjør om det skal gjennomføres ytterligere utredning eller høringer, jf. §§ 3-5.

§ 8. Publisering

Liturgiske ordninger skal publiseres på en hensiktsmessig måte og så raskt som mulig.

§ 9. Utfyllende bestemmelser

Kirkerådet kan gi utfyllende bestemmelser.

DEN NORSKE KIRKE

Samisk kirkeråd

SKR 9/23

Bodø - Bådåddjá

Referanser: KM 12/18, KR 53/22**Arkivsak:** 22/03721-5**Saksdokumenter:**

Regler for saksbehandling i liturgisaker

Regler for saksbehandling i liturgisaker

Sammendrag

Gjeldende «Regler for saksbehandling i liturgisaker» som ble vedtatt av Kirkemøtet i 2004 og endret i 2018, innebærer bl.a. at det tar cirka halvannet år fra at en liturgisak settes i gang til det blir gjort et vedtak i saken. For å oppnå en mer hensiktsmessig saksbehandling foreslår Kirkerådet at reglene i ulike deler endres. Kirkerådets forslag til endringer kommer frem av sak KR 53/22 om «Høring om endring av regler for saksbehandling i liturgisaker». Kirkerådets endringsforslag ble sendt til høring i perioden juli-oktober 2022.

I forlengelse av høringen møttes Kirkerådets avdeling for samisk kirkeliv, seksjon for gudstjenesteliv og kultur og flere som har arbeidet med oversettelse av liturgier til samiske språk, for å drøfte hvordan et samisk utgangspunkt kan innarbeides i liturgier. Slik ordningen er nå blir Den norske kirkes liturgier oversatt til samisk etter at de er vedtatt i Kirkemøtet.

Med grunn i drøftelsene på møtet er det blitt utarbeidet et forslag på hvordan «Regler for saksbehandling i liturgisaker» kan utformes for å sikre at et samisk utgangspunkt blir innarbeidet i liturgier, fra start av. Forslaget innebærer blant annet at det opprettes et samisk liturgiutvalg som Nemnd for gudstjenesteliv plikter å samarbeide med.

Forslag til vedtak

Samisk kirkeråd støtter at «Regler for saksbehandling i liturgisaker» endres så at reglene får følgende utforming:

Regler for saksbehandling i liturgisaker

Kapittel 1 – formål og virkeområde

§ 1 Formål og virkeområde

Formålet med disse reglene er å sikre god behandling av liturgisaker som skal vedtas av Kirkemøtet eller Kirkerådet. Reglene gjelder ikke liturgier på tegnspråk. Biskopen har myndighet til å godkjenne mindre avvik fra de gjeldende liturgiske ordningene.

Kapittel 2 gjelder liturgi for hovedgudstjenesten, liturgier for faste dager i kirkeåret, vigslingsliturgier for prest, diakon, kateket, kantor og biskop og liturgier for dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd.

Kapittel 3 gjelder for andre liturgier.

Kapittel 4 gjelder alle liturgier som er vedtatt av Kirkemøtet eller Kirkerådet.

Kapittel 2 – saksbehandling av kirkens hovedliturgier.

§ 2 Igangsetting av en liturgisak. Anmeldelse til Kirkemøtet

Liturgisaker som ønskes utredet, igangsettes etter vedtak i Kirkerådet og med Bispemøtets tilslutning. Vedtaket skal presisere om liturgisaken behandles etter kapittel 2 eller 3. Ved uenighet mellom Kirkeråd og Bispemøte, avgjør Bispemøtet.

Instansene som er regnet opp i Kirkemøtets forretningsorden §§ 2-1 og 2-2, kan anmelde en liturgisak for behandling i Kirkemøtet, men Kirkemøtet kan bare fatte endelig vedtak om ordninger dersom saken er forberedt i henhold til reglene her.

§ 3 Utredning

Nemnd for gudstjenesteliv (NFG) er Kirkerådets fagnemnd for liturgisaker og rapporterer til Kirkerådet. Samisk liturgiutvalg er Samisk kirkeråd sitt fagutvalg for liturgisaker.

NFG utreder liturgisaker og utarbeider forslag til liturgiske ordninger. NFG skal samarbeide med samisk liturgiutvalg.

Konsekvenser av forslagene skal utredes, blant annet skal økonomiske konsekvenser tallfestes så langt det er mulig.

NFG kan, i samråd med Kirkerådet, oppnevne arbeidsgrupper til å arbeide med delspørsmål eller enkeltsaker.

§ 4 Høring

NFGs forslag til liturgi sendes, sammen med forslaget fra samisk liturgiutvalg, til Bispemøtet for uttalelse før Kirkerådet sender saken på høring til biskopene og de teologiske fakultetene.

Saken skal også sendes til bispedømmerådene og andre instanser som den enkelte sak gjør det naturlig å høre. Ved mindre liturgiske endringer kan slik høring utelates. Høringsfristen skal normalt være tre måneder, og ikke mindre enn seks uker.

§ 5 Behandling i Kirkerådet og i Bispemøtet

Kirkerådet behandler saken på nytt på bakgrunn av høringsprosessen og oversender saken deretter til Bispemøtet.

På bakgrunn av Bispemøtets uttalelse forbereder Kirkerådet saken til behandling i Kirkemøtet. Dersom Kirkerådet i saksforberedelsen til Kirkemøtet endrer sitt forslag vesentlig fra Bispemøtets tilråding, skal saken sendes Bispemøtet til ny uttalelse.

§ 6 Behandling i Kirkemøtet

Kirkemøtet fatter vedtak i saken i henhold til kirkeordningen § 28.

Kapittel 3 – saksbehandling av øvrige liturgier

§ 7 Igangsetting av en liturgisak

Liturgisaker som ønskes utredet etter dette kapitlet, igangsettes etter vedtak i Bispemøtet og Kirkerådet.

§ 8 Utredning

Nemnd for gudstjenesteliv utarbeider forslag til liturgi. NFG skal samarbeide med samisk liturgiutvalg.

§ 9 Behandling i Bispemøtet

Bispemøtet behandler forslaget, sammen med forslaget fra samisk liturgiutvalg, og gjør eventuelle endringer.

§ 10 Høring

Etter Bispemøtets behandling sendes saken på høring. Ved mindre liturgiske endringer kan høring utelates. Høringsfristen skal normalt være tre måneder, og ikke mindre enn seks uker.

§ 11 Behandling i Bispemøtet

Bispemøtet behandler saken på nytt på bakgrunn av høringsprosessen og oversender saken deretter til Kirkerådet.

§ 12 Behandling i Kirkerådet

Kirkerådet behandler saken i henhold til kirkeordningen § 30.

Kirkerådet skal orientere Kirkemøtet om vedtak som er gjort i liturgisaker behandlet etter kapittel 3 i dette regelverket

Kapittel 4 – andre bestemmelser**§ 13 Liturgiske forsøkssaker**

Kirkerådet kan gi nærmere regler for liturgiske forsøkssaker. Bispemøtet skal kunne uttale seg før Kirkerådet gjør vedtak om liturgiske forsøkssaker. Kirkerådet skal orientere Kirkemøtet om vedtak som er gjort i liturgiske forsøkssaker.

Når en forsøkssak er vedtatt av Kirkerådet, avgjør menighetsrådet om menigheten skal ta ordningen i bruk, med mindre noe annet blir særskilt bestemt. Aktuelle medarbeidere i menigheten skal gis mulighet til å uttale seg i saken. Menighetsrådet skal vurdere om menighetsmøtet bør få uttale seg i saken.

Etter forsøksperioden tar Kirkerådet stilling til om det skal igangsettes liturgisak.

§ 14 Publisering

Liturgiske ordninger skal publiseres på en hensiktsmessig måte og så raskt som mulig.

§ 15 Utfyllende bestemmelser

Kirkerådet kan gi utfyllende bestemmelser.

Reglene trer i kraft straks og erstatter Regler for saksbehandling i liturgisaker, vedtatt av Kirkemøtet 2004 og endret i 2018.

Saksorientering

Forslagene som fremmes i denne saken bygger på et syn om at samisk kultur og åndelighet må tas hensyn til når nye liturgier skal utvikles. Forslagene i denne saken som SKR tar stilling til innebærer følgende:

1. Den siste setningen i § 1 strykes, jf. gjeldende regler som legges ved saksdokumentet. Den sier «De gjelder heller ikke for arbeidet med samiske liturgisaker og liturgier på tegnspråk.» Begrunnelsen for denne setningen finnes i KM 10/04. Mulighetsrommet som setningen gir har imidlertid ikke blitt fulgt opp av noen i DNKs sentrale organer. Begrunnelsen for at setningen foreslås å strykes er at reglene gjelder liturgisaker. Liturgiske ressurser, som for eksempel en egen liturgi for

Samiske kirkedager, er ikke å regne som liturgisaker. Å stryke setningen innskrenker derfor ikke muligheter som i dag foreligger å lage liturgiske ressurser.

2. Det foreslås at det opprettes et samisk fagutvalg for liturgisaker som Nemnd for gudstjenesteliv (NFG) plikter å samarbeide med når den utreder liturgisaker og utarbeider forslag til liturgiske ordninger og liturgier. Regler om dette foreslås å tas inn i kapittel 2 § 3, og kapittel 3 § 8. Reglene skal sørge for at liturgisakene, de liturgiske ordningene og liturgier som utvikles til bruk i Den norske kirke, utarbeides fra både et norsk og et samisk utgangspunkt, fra starten av.
3. Det foreslås at det legges til en setning i kapittel 2 § 4 om høring. Forslaget innebærer at ved saksbehandling av kirkens hovedliturgier sendes forslagene til liturgi fra Nemnd for gudstjenesteliv og Samisk utvalg sammen til Bispemøtet for uttalelse, før Kirkerådet sender saken på høring til biskopene og de teologiske fakultetene.
4. Det foreslås at det legges til en setning i kapittel 3 § 9 om behandling i Bispemøtet. Forslaget innebærer at Bispemøtet behandler forslaget til liturgi utarbeidet av Nemnd for gudstjenesteliv, sammen med forslaget fra Samisk liturgiutvalg, og gjør eventuelle endringer.

Reglene innebærer fortsatt at liturgisaker som ønskes utredet igangsettes etter vedtak i Kirkerådet og med Bispemøtets tilslutning.

Reglene som foreslås sier ikke noe om hvordan samarbeidet mellom Nemnd for gudstjenesteliv og Samisk liturgiutvalg organiseres i praksis. Reglene som foreslås legger imidlertid opp til at Samisk liturgiutvalg utarbeider et eget forslag, ved siden av forslaget som utarbeides av Nemnd for gudstjenesteliv.

Bakgrunn

I 2004 vedtok Kirkemøtet «Regler for saksbehandling i liturgisaker». Reglene ble endret av Kirkemøtet i 2018, jf. KM 12/18. Gjeldende regler innebærer blant annet at det tar cirka halvannet år fra igangsettelse av liturgisak til vedtak i saken. Kirkerådet foreslår at reglene i ulike deler endres for en mer hensiktsmessig saksbehandling. Kirkerådets forslag til endringer kommer frem av sak KR 53/22 om «Høring om endring av regler for saksbehandling i liturgisaker». Kirkerådets endringsforslag ble sendt til høring i perioden juli-oktober 2022.

Den 17. november 2022, møttes Kirkerådets avdeling for samisk kirkeliv, seksjon for gudstjenesteliv og kultur og flere av ressurspersonene som har arbeidet med oversettelse av liturgier til samiske språk. Målet med møtet var å drøfte hvordan et samisk utgangspunkt kan innarbeides i liturgier. Slik ordningen er nå, blir Den norske kirkes liturgier oversatt til samisk etter at de er vedtatt i Kirkemøtet. De oversatte liturgiene er utviklet med utgangspunkt i norsk kultur og spiritualitet, og tar ikke opp i seg den rikdommen som ligger i den samiske kulturen.

På grunnlag av samtale på møtet 17. november, har Kirkerådets avdeling for samisk kirkeliv og seksjon for gudstjenesteliv og kultur utarbeidet et forslag på hvordan «Regler for saksbehandling i liturgisaker» kan utvikles videre. Dette løses med tilleggsregler i kapittel to og tre, for å sikre at et samisk utgangspunkt blir innarbeidet i liturgier fra starten av.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Økonomiske og administrative ressurser blir ivaretatt gjennom drift.

DEN NORSKE KIRKE

Samisk kirkeråd

SKR

Bodø - Bådåddjå

Referanser: KR 9/18, KR 10/22, KR 43/22, KM 07/22

Arkivsak: 23/00695-1

Saksdokumenter:

Notat til KM 0722

Innspill til handlingsplan for kirken som økonomisk aktør og forsvarlig forvalter

Sammendrag

Saken har sitt primære søkelys på kirkens rolle som økonomisk aktør når det gjelder to forhold: kjøp av varer og tjenester, og forvaltning av kapital. I tillegg står rollen kirken har som verdibærer og mulighet for påvirkning, gjennom samarbeidsrelasjoner og myndighetsdialog, sentralt i saken.

Som økonomisk aktør og forsvarlig forvalter spiller Den norske kirke og dens medlemmer en viktig rolle i arbeidet for bærekraftsmålene og menneskerettigheter, lokalt og nasjonalt.

Kirkemøtet har bedt Kirkerådet om å lage en handlingsplan for kirken som økonomisk aktør og forsvarlig forvalter. Handlingsplanen er fortsatt under utarbeidelse, og skal til behandling i Kirkerådet i mars 2023. Denne vil være en overordnet plan som angir retningslinjer for det videre arbeidet.

Det er ønskelig at Samisk kirkeråd på grunnlag av KM-vedtaket (KM 07/22) gir innspill som kan innarbeides i handlingsplanen.

Forslag til vedtak

Samisk kirkeråd foreslår at Kirkerådet ivaretar følgende elementer i handlingsplanen:

1. Urfolks rettigheter må ivaretas i sin helhet i handlingsplanen. Gjennom innkjøp, kapitalforvaltning, og gjennom nettverks- og påvirkningsarbeid bør urfolks rettigheter være nevnt.
2. Etterstrebe investeringer som fremmer respekt for menneskerettigheter, og hertil også respekt for urfolk og minoriteter.
3. En styrket kompetanse sentralt i kirken på blant annet risiko knyttet til bærekraftsmål i en urfolksrettslig kontekst, som ikke nødvendigvis fanges opp av menneskerettighetene.

Saksorientering

Bakgrunn

Saken er en oppfølging av KM 07/22 «Kirken som økonomisk aktør og forsvarlig forvalter». Saken har vært behandlet i KR i 2018 (KR 9/18) og to ganger i 2022 (KR 10/22 og KR 43/22). KM har vedtatt at KR skal lage en handlingsplan for iverksettelse av føringer fra KM. Handlingsplanen skal behandles i KR mars 2023.

Konsulentselskapet PriceWaterhouseCoopers Norge (PwC) utarbeidet i 2021 notatet «Kirken som økonomisk aktør. Innkjøp og menneskerettigheter» på oppdrag fra Kirkerådet. Notatet i sin helhet ligger vedlagt saken. Notatet var en viktig kilde til kunnskap om temaet i forkant av KM-vedtaket (KM 07/22). Noen sentrale punkter fra notatet gjengis her:

På bakgrunn av intervjuer med representanter for utvalgte fellesråd og Kirkerådet, samt gjennomgang av regnskap og annen tilgjengelig dokumentasjon, identifiserer notatet risikoområder og muligheter knyttet til menneskerettighetene og Den norske kirkes innkjøp av varer og tjenester.

Fokuset i dette notatet er på menneskerettighetene. Disse inngår også i et større bærekraftperspektiv hvor også hensynet til klima og miljø hører hjemme. Det er også en kobling mellom klima og miljø og menneskerettigheter, da de siste i økende grad trues som følge av klimaendringer og miljøforringelse. Likevel er det valgt et mer snevert fokus på menneskerettigheter i dette notatet som følge av oppdragets mandat.

I Norge er Åpenhetsloven vedtatt av Stortinget og trådte i kraft 1. juli 2022. Formålet er å fremme respekt for menneskerettighetene gjennom hele verdikjeden på varer og tjenester som selges i Norge ved å innføre en plikt for større selskaper til å gjennomføre aktsomhetsvurderinger og informere om disse på forespørsel fra forbrukere. Hver dag, hele året forbrukes det varer og tjenester i Den norske kirke. Produksjonen av enkelte av disse varene skjer i et stadig tøffere og mer globalisert marked som legger press på både natur og mennesker. Samtidig opererer de menneskene som enten leverer varer eller tjenester, i et stadig tøffere konkurransebilde hvor billig arbeidskraft utnyttes og menneskerettighetene trues.

Det er ingenting med utøvelsen av virksomheten i Dnk som vitner om at risikoen for å bidra til menneskerettighetsbrudd gjennom innkjøp av varer og tjenester er større her enn for andre tilsvarende virksomheter i Norge. Dnks virksomhet kjennetegnes først og fremst av tjenesteyting og det omsettes i veldig liten grad varer og tjenester. Mye av det som kjøpes inn er forbruksmaterieell for driften av kirkens virksomhet og varer og tjenester knyttet til en omfattende forvaltning av bygg og eiendom, noe vi kommer tilbake til. Relativt sett er risikoen derfor noe lavere sammenlignet med andre aktører som handler mer fra utlandet og som i større grad er preget av kommersielle interesser

Dnk kjøpte varer og tjenester for totalt 1,5 milliarder kroner i 2020, noe mindre enn i 2019 da totalsummen var 1,6 milliarder kroner. For en stor og omfattende aktør som Dnk er det avgjørende å kjenne til risikobildet knyttet til menneskerettighetsbrudd og negativ påvirkning på klima og miljø i forbindelse med egne innkjøp av varer og tjenester, for å kunne stille krav og påvirke utviklingen i en positiv retning. Basert på Dnks historiske engasjement for menneskerettigheter og miljø, kan det hevdes at Dnk har et ekstra etisk ansvar for at egne innkjøp av varer og tjenester ikke bidrar til menneskerettighetsbrudd. Fokuset på menneskerettighetene inngår også i et større bærekraftperspektiv hvor også hensynet til klima og miljø hører hjemme. Det er også en kobling mellom klima og miljø og menneskerettigheter, da de siste i økende grad trues som følge av klimaendringer og miljøforringelse.

Kirkemøtets vedtak (KM 07/22):

I møte med et økende gap mellom fattige og rike kalles kirken til kamp for livet, for rettferdighet, og til oppgjør med undertrykkelse og ødeleggelse. Kirkemøtet vil at:

1. Den norske kirke skal fremme menneskerettighetene og bærekraftsmålene gjennom sine innkjøp ved å:

- a) Prioritere menneskerettigheter og bærekraftig utvikling i verdikjeden i innkjøp i alle ledd.
- b) Styrke kompetansen på risiko knyttet til bærekraft og menneskerettigheter i innkjøp.
- c) Etablere innkjøpsreglement, rutiner og kapasitet som selvstendig økonomisk aktør.
- d) Foreta risikobasert kontroll med særlig utsatte sektorer.

2. Den norske kirke skal fremme menneskerettighetene og bærekrafts målene i sin kapitalforvaltning ved å:

- a) Forvalte kapital ansvarlig gjennom langsiktig, etisk bevisst kapitalforvaltning som bidrar til bærekraftig utvikling og ivaretar menneskerettigheter.
- b) Investere i ansvarlige selskap som anvender høye menneskerettighetsstandarder.
- c) Bekjempe urettferdighet gjennom å vektlegge rettferdig skattlegging i kapitalforvaltningen.

3. Den norske kirke skal fremme global økonomisk, økologisk og sosial rettferdighet gjennom nettverks- og påvirkningsarbeid ved å:

- a) Utruste kirkens menigheter og medlemmer til å ta gode, etisk baserte valg i forbruk og innkjøp, og til å være endringsagenter for rettferdighet lokalt, nasjonalt og internasjonalt.
- b) Søke samarbeid for høye menneskeretts- og miljøstandarder i innkjøp og kapitalforvaltning
- c) Fremme menneskerettigheter, anstendig arbeid, miljøhensyn og bærekraftig utvikling gjennom nettverks- og påvirkningsarbeid i Norge og internasjonalt.

Sekretariatet viser til protokoll fra Kirkemøtet (KM 07/22), komiteens merknad, punkt 2:

Komiteen vil peke på utfordringene knyttet til å operasjonalisere kirkens mål og verdier gjennom kapitalforvaltningens komplekse internasjonale taksonomier og selskapsstrukturer. Et annet type utfordringsbilde er knyttet til innkjøp av varer og tjenester, hvor leverandørkjeder kan være uoversiktlige, «grønnvaskede» og skjulte. Saken illustrerer også utfordringer knyttet til det å balansere og vekte gode hensyn som noen ganger kan være motstridende. Et eksempel på dette vil kunne være urfolks rettigheter til bruksområder opp mot viktigheten av en grønn omstilling.

Urfolks rettigheter er nedfelt i ulike konvensjoner og erklæringer og enkeltbestemmelser. Urfolk har rett til å ha trygghet for eget livsgrunnlag og egen utvikling. Bærekraft og grønn omstilling må også legges i en urfolksrettslig kontekst. Å fremme menneskerettigheter må også inkludere å fremme urfolksrettigheter, som ellers kan bli oversett.

Videre står det i komiteens merknader, punkt 7:

Komiteen vil peke på nærheten denne saken har med fjorårets klimasak, «Mer himmel på en truet jord». Komiteen vil særlig trekke fram, også ved behandlingen av denne saken, viktigheten av at et forvalteransvar krever visdom, ydmykhet og kunnskap, samt en dyp forståelse av kretsløpene menneskene er en del av. Her vil vi spesielt trekke fram det fjorårets sak pekte på hva gjaldt naturens og skaperverkets egenverdi: «Gud skapte mennesket som del av en helhet, hele skaperverkets felleskap. Bibelens skapelsesfortellinger gir en grunnleggende verdi til dette fellesskapet. Alt levende er vevet sammen. Alt har verdi i seg selv.»

Økonomiske/administrative konsekvenser

Vedtaket er et innspill til Kirkerådet i deres behandling av handlingsplan for kirken som økonomisk aktør og forsvarlig forvalter. Den har derfor ingen økonomiske konsekvenser på dette stadiet.

Notat:

Kirken som økonomisk aktør

Innkjøp og menneskerettigheter

Januar 2021

Innhold

1.	Innledning	3
2.	Mandat og bakgrunn for oppdraget	3
3.	Metode	5
4.	Definisjoner og avgrensninger	5
5.	Risiko for å bidra til brudd på menneskerettighetene gjennom innkjøp av varer og tjenester	6
6.	Innkjøp i Dnk	7
7.	Analyse	13

1. Innledning

Hver dag, hele året forbrukes det varer og tjenester i Den norske kirke (Dnk). Produksjonen av enkelte av disse varene skjer i et stadig tøffere og mer globalisert marked som legger press på både natur og mennesker. Samtidig opererer de menneskene som enten leverer varer eller tjenester, i et stadig tøffere konkurransebilde hvor billig arbeidskraft utnyttes og menneskerettighetene trues.

At menneskerettigheter har vært under press i råvareproduksjon i fattigere og mindre utviklede land, har vært kjent i mange år. De siste årene har det også blitt kjent at utfordringer knyttet til sosial dumping, arbeidskriminalitet og menneskehandel også forekommer i enkelte tjenesteytende sektorer og råvareproduksjon i Norge. Særlig knyttes dette problemet til økt bruk av utenlandsk arbeidskraft.

Dnk kjøpte varer og tjenester for totalt 1,5 milliarder kroner i 2020, noe mindre enn i 2019 da totalsummen var 1,6 milliarder kroner¹. For en stor og omfattende aktør som Dnk er det avgjørende å kjenne til risikobildet knyttet til menneskerettighetsbrudd og negativ påvirkning på klima og miljø i forbindelse med egne innkjøp av varer og tjenester, for å kunne stille krav og påvirke utviklingen i en positiv retning. Basert på Dnks historiske engasjement for menneskerettigheter og miljø, kan det hevdes at Dnk har et ekstra etisk ansvar for at egne innkjøp av varer og tjenester ikke bidrar til menneskerettighetsbrudd. Samtidig skjer det nå en større endring på dette feltet i flere europeiske land hvor forbruker i større grad kan kreve informasjon for å ta bevisste valg av leverandører grunnet skjerpede krav til åpenhet rundt verdikjeder og rapporteringsplikt på aktsomhetsvurderinger som er gjort. Eksempler på dette er Storbritannias 'Modern Slavery Act' fra 2015 og Frankrikes lov fra 2018 som pålegger selskaper å identifisere risiko knyttet til menneskerettigheter og miljø i sine verdikjeder².

I Norge er Åpenhetsloven vedtatt av Stortinget og trer i kraft sommeren 2022. Formålet er å fremme respekt for menneskerettighetene gjennom hele verdikjeden på varer og tjenester som selges i Norge ved å innføre en plikt for større selskaper til å gjennomføre aktsomhetsvurderinger og informere om disse på forespørsel fra forbrukere.

2. Mandat og bakgrunn for oppdraget

Utgangspunktet for dette notatet er forberedelser i Kirkerådets sekretariat for en sak som skal til Kirkemøtet i 2022 - "Kirken som økonomisk aktør og ansvarlig forvalter". I den forbindelse ønsker Kirkerådet et notat som, på et overordnet nivå, peker på risikoområder og muligheter knyttet til menneskerettighetene og Dnks innkjøp av varer og tjenester.

Innenfor rammene av dette oppdraget har det ikke vært mulig å gjøre en fullstendig analyse av Dnks innkjøp av varer og tjenester. Grunnet Dnks fragmenterte organisasjonsstruktur, er det for mange regnskapspliktige enheter til å gjøre en tilfredsstillende analyse som etablerer hvilke

¹ Inkluderer både fellesrådene og rettssubjektet Den norske kirke. Kilde: SSB og regnskap for Dnk.

² <https://time.com/5741714/end-modern-slavery-initiatives/>

summer Dnk bruker på ulike varer, tjenester og bransjer. PwC har forholdt seg til de regnskapene, årsrapportene og andre dokumenter som vi har fått oss forelagt, samt informasjon som fremkommer i de intervjuene vi har gjennomført. Vi tar forbehold om eventuelle feil og mangler i denne informasjonen, da vi ikke har kunnet kvalitetssikre denne.

Fokuset i dette notatet er på menneskerettighetene. Disse inngår også i et større bærekraftsperspektiv hvor også hensynet til klima og miljø hører hjemme. Det er også en kobling mellom klima og miljø og menneskerettigheter, da de siste i økende grad trues som følge av klimaendringer og miljøforringelse. Likevel er det valgt et mer snevert fokus på menneskerettigheter i dette notatet som følge av oppdragets mandat.

Åpenhetsloven

Regjeringen har vedtatt en ny lov - Åpenhetsloven - som har som formål å fremme virksomheters respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i forbindelse med produksjon av varer og levering av tjenester. Loven trer i kraft 1. juli 2022.

Loven fører til at mer enn 8000 norske virksomheter må gjøre aktsomhetsvurderinger på menneskerettigheter i sine verdikjeder. Vesentlig i loven er interessenters rett til informasjon om forhold på produksjonssteder knyttet til en særskilt vare eller tjeneste som virksomheten tilbyr. Samtidig er tilsvarende lovgivning under utvikling i EU og flere europeiske land.

I tillegg kan vi forvente at mindre virksomheter vil påvirkes indirekte, ved at større virksomheter viderefører krav til disse. Loven omfatter både private og statsforetak som tilbyr varer eller tjenester. Øvrige virksomheter defineres som foretak som omfattes av regnskapsloven §1-5, eller som på balansedagen møter to av følgende:

- Salgsinntekt: over 70 millioner kr
- Balansesum: over 35 millioner kr
- Gjennomsnittlig antall ansatte i regnskapsåret: over 50

De sentrale pliktene i loven er:

- Plikt til å utføre aktsomhetsvurderinger: alle virksomheter som omfattes av loven må gjøre aktsomhetsvurderinger for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, i tråd med OECDs retningslinjer for multinasjonale selskaper. (§ 4)
- Plikt til å redegjøre for aktsomhetsvurderinger: Virksomheter skal offentliggjøre en redegjørelse for aktsomhetsvurderingene som blant annet må inneholde:
 - Beskrivelse av hvordan arbeidet med aktsomhetsvurderinger er organisert.
 - Opplysninger om faktiske negative konsekvenser og vesentlig risiko for negative konsekvenser som har blitt avdekket gjennom sine aktsomhetsvurderinger.
 - Opplysninger om tiltak som virksomheten har iverksatt eller planlegger å iverksette for å stanse faktiske negative konsekvenser eller begrense vesentlig risiko. (§ 5)

Redegjørelsen skal oppdateres og offentliggjøres innen 30. juni hvert år og ellers ved vesentlige endringer i virksomhetens risikovurderinger. Den skal underskrives i tråd med reglene i regnskapsloven § 3-5.

Virksomheter som omfattes, plikter å svare på forespørsler fra allmennheten med utgangspunkt i aktsomhetsvurderingen de har utført. Dette omfatter både generell informasjon og informasjon knyttet til en særskilt vare eller tjeneste som virksomheten tilbyr. Informasjon må være skriftlig og skal gis innen rimelig tid, og senest innen tre uker etter at informasjonskravet er mottatt. Forbrukertilsynet vil føre tilsyn, og skal kunne ilegge virksomheter tvangsmulkt og overtredelsesgebyr ved brudd på loven.

Kravet om aktsomhetsvurderinger og informasjonsplikt vil trolig føre til et økt behov for sporbarhet og transparens. Samtidig legges det opp til en evaluering av loven hvor behovet for et utvidet krav til transparens om produksjonssted vil vurderes.

Selv om den nye loven gir forbrukerne større muligheter til å kreve innsyn i selskapenes aktsomhetsvurderinger, gjenstår det en utfordring knyttet til forbrukernes evne til å vurdere disse og nyttiggjøre seg av den innsikten de har krav på. Selv om bakgrunnen for denne saken også spenner videre enn Åpenhetsloven, vil sakens håndtering i Dnks beslutningsorganer også kunne legge til rette for at Dnks ansvarlige organer kan ta i bruk de mulighetene som loven gir til å påvirke etterlevelsen av menneskerettighetene på en effektiv og god måte.

Vårt mandat består av to punkter;

1. Innhente nødvendig oversikt over innkjøpspraksis fra Den norske kirke, både på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå – for, på et overordnet nivå, peke på risikoområder og muligheter.
2. Utforme et notat som kan danne bakgrunn for selve Kirkemøte-saken, inkludert forslag til 3-6 vedtakspunkter.

De to punktene er i fellesskap forsøkt svart ut ved dette notatet da det også redegjør for den overordnede oversikten som ligger i det første punktet.

3. Metode

Notatet baserer seg i hovedsak på intervjuer med 11 fellesråd i Dnk, samt en gjennomgang av regnskapene for de siste årene for de samme fellesrådene. I tillegg har vi snakket med ansatte i Kirkerådet, Kirkelig Arbeidsgiverorganisasjon (KA) og Knif. Vi har også basert analysen på andre publiserte forskningsrapporter og interne data fra Kirkerådet og Knif.

4. Definisjoner og avgrensninger

Når vi i dette notatet referer til *menneskerettighetene*, er det primært en referanse til menneskerettighetene slik de er definert i norsk lov (Menneskerettsloven). Dette inkluderer Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) med de fleste tilleggsprotokoller, samt de mest sentrale internasjonale konvensjonene³.

Begrepet sosial dumping brukes om situasjoner der enkelte grupper arbeidstakere, ofte utenlandske arbeidere, får vesentlig dårligere lønns- og arbeidsvilkår enn andre grupper arbeidstakere, ofte norske. Dette inkluderer brudd på regler om helse, miljø og sikkerhet (HMS), herunder regler om arbeidstid og bostandard.

³ FN-konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter, FNs barnekonvensjon og FNs kvinnekonvensjon

5. Risiko for å bidra til brudd på menneskerettighetene gjennom kjøp av varer og tjenester

Risiko for å bidra til brudd på menneskerettighetene gjennom kjøp av varer og tjenester i Norge, knytter seg særlig til tre forhold.

Det første er at de varene man kjøper har blitt til gjennom forhold ett eller flere steder langs verdikjeden som bryter menneskerettighetene. Det kan være mineraler i teknologiske maskiner som stammer fra gruver i fattige land som enten benytter barnarbeidere eller som er eid og drevet av en militær, og hvor fortjenesten finansierer overgrep på deler av befolkningen. Det kan også være arbeidsforhold, enten i tekstilindustrien i Bangladesh eller på en kakaoplantasje i Liberia, hvor arbeidstid, lønn og sikkerhet ikke er forenelig med menneskerettighetene til de som jobber der.

Det andre forholdet er transporten og logistikken knyttet til disse varene. Logistikk- og transportsektoren sysselsetter enormt mange mennesker over hele verden og er helt avgjørende for handel og økonomisk vekst. I Europa alene sysselsetter transportindustrien ca 10 millioner mennesker⁴. Samtidig kjennetegnes industrien av et stort behov for ufaglært arbeidskraft og hyppig bruk av bemanningsbyråer for å bemanne kaianlegg, terminaler, båter og lastebiler.

Organisasjonen Business for Social Responsibility har jobbet med menneskerettigheter og transport- og logistikksektoren i flere år. De har utviklet ti prioriteter knyttet til denne sektoren som også viser hvor utfordringene og risikoen ligger⁵.

1. Klimagassutslipp
2. Menneskehandel
3. Tvangsarbeid
4. Arbeidsforhold
5. Tariff og kollektive forhandlinger
6. Diskriminering
7. Bruk av private sikkerhetsstyrker
8. Okkupering av land og tvangsflytting
9. Klagemekanismer
10. Bestiktelser og korrupsjon

Heinrich Böll Stiftung (HBS) viser hvordan disse utfordringene også er til stede i Europa gjennom å peke på en rekke eksempler knyttet til bruk av ikke-europeisk og østeuropeisk arbeidskraft i den europeiske transportsektoren⁶. Det er ingen grunn til å anta at varer som helt eller delvis produseres i utlandet og som fraktes til Norge, er unntatt disse utfordringene.

Det tredje forholdet knytter seg i stor grad til arbeidsintensive sektorer her i Norge som benytter utenlandsk arbeidskraft. I en Fafo-rapport fra 2019 ser forskerne Anette Brunovskis og Anne Mette

⁴ Heinrich Böll Stiftung (2021): Not a moving target: the responsibility to respect human rights in the transport and logistics sector

⁵ https://www.bsr.org/reports/BSR_Primer_Human_Rights_Transport_Logistics.pdf

⁶

<https://eu.boell.org/en/2021/10/05/not-moving-target-responsibility-respect-human-rights-transport-and-logistics-sector>

Ødegård på risiko for menneskehandel i arbeidslivet og tar for seg de mest risikoutsatte bransjene⁷. Analysen bygger på de samme risikofaktorene som ble benyttet i en tidligere rapport som kartla sosial dumping og arbeidslivskriminalitet i bygg- og transportsektoren⁸.

De peker på følgende risikofaktorer både i tilknytning til sosial dumping og menneskehandel:

- Bransjer/virksomheter med stort innslag av ufaglært arbeidskraft og få formelle krav til kompetanse
- Stort innslag av utenlandsk arbeidskraft.
- Kort opphold og ansatt i utenlandske bedrifter
- Atypiske ansettelser (altså ikke fast ansatt)
- Lange kontraktskjeder
- Lave etableringskostnader i bransjen
- Lav organisasjonsgrad
- Fravær av tariffavtale/allmenngjort tariffavtale
- Arbeid utført i private hjem

Av konkrete bransjer hvor flere av risikofaktorene over går igjen og som også nevnes eksplisitt av ulike informanter i rapporten er følgende listet opp:

- Vaskehall (bilvask/bilpleie)
- Restaurant, pizza/kebab
- Bemanningsbransjen
- Massasjeinstitutter
- Neglesalonger
- Renhold (spesielt på nattestid)
- Byggebransjen
- Fiskeindustri
- Steinlegging/omreisende håndverkere
- Drosjenæringen

Tilsvarende funn gjøres også i en studie fra Politihøgskolen fra 2014⁹ som i tillegg til flere av disse bransjene, nevner hotell- og restaurantnæringen, gård- og gartnerinæringen og transportsektoren som bransjer som er særlig utsatt for arbeidslivskriminalitet.

Når vi skal vurdere risiko og muligheter knyttet til Dnks påvirkning på menneskerettighetene gjennom sine innkjøp av varer og tjenester, innebærer det en vurdering av om Dnks leverandører enten benytter råvarer som har blitt til ved hjelp av brudd på menneskerettighetene eller tjenester der menneskerettighetsbrudd forekommer i form av menneskehandel eller ulike former for tvangsarbeid.

6. Innkjøp i Dnk

Det er ingenting med utøvelsen av virksomheten i Dnk som vitner om at risikoen for å bidra til menneskerettighetsbrudd gjennom innkjøp av varer og tjenester er større her enn for andre

⁷ Brunovski, A. og Ødegård, A. M. (2019): Fafo-rapport 2019:35: Menneskehandel i arbeidslivet

⁸ Ødegård og Eldring (2016): Nordiske arbeidstilsyn med utenlandsk arbeidskraft i bygg og transport

⁹ Økland Jahnsen, Synnøve (2014): Menneskehandel og tvangsarbeid, Politihøgskolen

tilsvarende virksomheter i Norge. Dnks virksomhet kjennetegnes først og fremst av tjenesteyting og det omsettes i veldig liten grad varer og tjenester. Mye av det som kjøpes inn er forbruksmateriell for driften av kirkens virksomhet og varer og tjenester knyttet til en omfattende forvaltning av bygg og eiendom, noe vi kommer tilbake til. Relativt sett er risikoen derfor noe lavere sammenlignet med andre aktører som handler mer fra utlandet og som i større grad er preget av kommersielle interesser.

På tross av en relativ lav risiko, er det likevel enkelte sider ved Dnk som trekker risikoen opp. Dette knytter seg primært til en segmentert struktur der innkjøp av varer og tjenester gjøres av mange forskjellige aktører og på ulike nivåer i organisasjonsstrukturen. I tillegg avdekker vår gjennomgang at kompetansen og kapasiteten på innkjøp er variabel hos de mange som sitter med ansvaret rundt om i Dnk. På tross av et ønske om å gjøre de riktige tingene for å sikre at menneskerettighetene ikke trues gjennom innkjøp som gjøres, er det flere som gir uttrykk for kapasitetsutfordringer og manglende retningslinjer knyttet til dette. Enkelte gir også uttrykk for at ressursituasjonen er såpass krevende at ytterligere byråkrati og hensyn knyttet til aktsomhetsvurderinger ikke er ønskelig.

Flere gir også uttrykk for en manglende forståelse for de ulike risikoelementene knyttet til menneskerettighetsbrudd og delvis et ønske om å forstå mer av dette. Enkelte peker også på det store innslaget av frivillighet i den kirkelige rådsstrukturen, samt det faktum at fellesrådene ikke lenger er en del av den kommunale virksomheten og i mindre grad kan nyttiggjøre seg av kompetansen og ordningene som finnes innenfor kommunene, som årsaker til dette kapasitets- og kompetansegapet.

I de regnskapene fra fellesråd som vi har sett i forbindelse med dette notatet, er mellom 15 og 30 prosent av driftsbudsjettet brukt på innkjøp av varer og tjenester. Statistisk sentralbyrå (SSB) oppgir at dette samlet sett for alle fellesråd utgjør mellom 1,2 og 1,3 milliarder kroner i året. For rettssubjektet Dnk og fellesrådene samlet, ble det kjøpt varer og tjenester for 1,5 mrd. kroner i 2020, noe ned fra 1,6 mrd. kroner i 2019¹⁰. Til sammenligning er dette omtrent 200 millioner kroner mer enn hva Dnk brukte på lønn og sosiale ytelser til presteskapet årlig.

I tillegg kommer investeringsregnskapene til fellesrådene som i hovedsak er innkjøp av varer og tjenester knyttet til bygg og anlegg. For hvert enkelt fellesråd vil dette regnskapet fluktuere mye fra år til år avhengig av investeringer som gjøres, men samlet sett er tallene her relativt stabile. For de tre årene 2018 til 2020 ligger gjennomsnittet av disse investeringene på rett i underkant av 750 millioner kroner i året. Det er ikke mulig å disaggregere disse tallene for å finne ut hvor mye som er brukt på materialer, entreprenører, konsulenter og liknende, uten å gå inn i underlagene til regnskapene for hvert enkelt fellesråd. På bakgrunn av de intervjuene vi har gjort, vil vi likevel anta ca 80 prosent av disse midlene har gått til materialer og entreprenører i bygg og anleggsbransjen.

Vår gjennomgang av årsregnskapene til et utvalg fellesråd, samt intervjuer både med disse fellesrådene og representanter for rettssubjektet, gir et overordnet bilde av hvilke sektorer Dnk kjøper varer og tjenester fra.

Sentralt (rettssubjektet)

¹⁰ Tall fra SSB og regnskap for rettssubjektet Dnk

Den sentrale delen av Dnk (rettssubjektet) som består av de sentralkirkelige råd og de elleve bispedømmene bruker det aller meste av sine budsjetter på lønn. Av totale kostnader på ca. 2,2 milliarder kroner, går 1,4 milliarder til lønn og sosiale ytelser (ca. 62 prosent)¹¹. Deretter kommer det ca. 570 millioner NOK i tilskudd til ulike kirkelige formål, samt noe innkjøp av varer og tjenester. Dette siste utgjorde 262 millioner kroner i 2020, noe ned fra 289 millioner kroner i 2019. Reiseutgifter er den største posten med 56 millioner i 2019 og 33 millioner i 2020 (pandemi). Reiseutgifter er ikke bare kjøp fra reiseleverandører, men også godtgjørelser til ansatte og frivillige. Videre følger en rekke kjøp av tjenester hvor de største er systemstøtte (IKT) og lønn, pensjon og regnskap på ca 15 millioner NOK hver. Deretter brukes det en del millioner på ulike konsulenttjenester og andre ting godt utenfor de mest risikoutsatte bransjene koblet til menneskerettighetsbrudd.

Av de områdene hvor vi vet risikoen er størst, og hvor dette nivået gjør noe innkjøp, er kurs og konferanser det området som peker seg ut¹². Dette kan både være stiftsdager eller andre kurs på bispedømmenivå eller kirkemøtet, kirkerådsmøter, el.l på sentralkirkelig nivå, hvor hotell- og restaurantbransjen er hovedleverandør. Innenfor denne bransjen vet vi at det er en del bruk av underleverandører (mat, renhold, etc...) i tillegg til at det er stort behov for ufaglært arbeidskraft, noe som gjør bransjen utsatt for risiko. Covid-19-pandemien kan også ha bidratt til ytterligere risiko i denne bransjen gjennom flere runder med permitteringer/ oppsigelser og påfølgende utfordringer med å rekruttere nye medarbeidere når samfunnet åpner opp igjen for andre og tredje gang.

Lokalt (fellesråd)

På fellesrådsnivå er det flere innkjøp av varer og tjenester innenfor de såkalte risikobransjene, selv om lønnskostnader også her er den største utgiftsposten. Etter Kirkeloven §15 er det kommunenes ansvar å finansiere bygging, drift og vedlikehold av kirker og kirkegårder, i tillegg til driftsutgifter, enkelte stillinger og utgifter til konfirmasjonsundervisning, diakoni, kirkemusikk og andre kirkelige aktiviteter. I følge *Forskrift om økonomiforvaltningen i sokn i Den norske kirke* §13 skal fellesråd (organ for soknet på kommunenivå) avgi årlige driftsregnskap, og i de tilfellene der det er gjort investeringer, egne investeringsregnskap.

Vår gjennomgang av noen slike regnskap for 2019 og 2020, samt intervjuer med representanter for de samme fellesrådene, viser at risikoen knyttet til innkjøp av varer og tjenester som bidrar til menneskerettighetsbrudd er betydelig større for dette lokale nivået i Dnk. Primært skyldes dette at det her de store utgiftene til bygging, renovasjon og vedlikehold av kirkebyggene ligger.

Det kjøpes varer og tjenester og gjøres en rekke store investeringer innenfor bygg og anlegg, en bransje som av Fafo nevnes som en særskilt risikobransje. Samtidig avdekker intervjuene at ikke alle innkjøp fra denne bransjen er omfattet av den samme risikoen. Det fremkommer at en del innkjøp gjøres av lokale håndverkere med spesiell kompetanse på ulike behov knyttet til treskjæring, stemming av kirkeklokker og andre mindre håndverk av nødvendighet for det kulturhistoriske vedlikeholdet. I tillegg fremkommer det en tydelig bevissthet rundt bruk av lokale byggevarer, enten dette er norske tresorter eller stein og skifer tilsvarende det originale materialet som ble benyttet ved oppføring av kirkebygget. Flere fellesråd benytter også felles rammeavtaler med ulike håndverkere og entreprenører for å gjennomføre vedlikehold på bygningsmassen. Gjennom den type langsiktige innkjøpsavtaler får som regel innkjøper en bedre oversikt over interne

¹¹ Tall hentet fra Årsregnskap for Den norske kirke 2020 og baserer seg på tall for 2020 og 2019.

¹² 14 millioner kroner i 2020, 26 millioner kroner i 2019, 19 millioner kroner i 2018 og 18 millioner kroner i 2017.

forhold hos leverandør og det er lettere å legge etiske føringer for innkjøpet da anskaffelsesprosessen gjøres for en lengre periode.

Deler av beløpene som brukes på bygg og anlegg går noen steder med til å leie inn en konsulent som kan ivareta ansvaret for innkjøp, kontraktering og oppfølging av ulike entreprenører som benyttes. I flere tilfeller finner vi eksempler på at disse konsulentene kommer fra kommunen og at kommunen av og til setter dette som et premiss for finansieringen av større prosjekter.

Videre er de store utgiftspostene for fellesrådene strøm, kommunale avgifter, husleie, IKT, telefoni, og regnskapstjenester.

Det er ikke mulig, basert på det tallgrunnlaget som er tilgjengelig i fellesrådenes årsregnskaper, å si noe presist om hvor mye penger Dnk bruker på varer og tjenester fra de ulike bransjene. Basert på de regnskapene vi har sett, statistikk fra SSB og de intervjuene vi har gjort, vil vi anslå at Dnks utgifter til bygg og anleggsbransjen ligger på **omtrent én milliard kroner i året**. Det vil i så fall utgjøre litt i underkant av 20 prosent av Dnks totale omsetning (fellesråd + rettssubjekt).

Dette tallet er basert på følgende anslag:

1. Omtrent 80 prosent av investeringsbudsjettene går til denne bransjen. Dette utgjør ca. 600 millioner kroner. De resterende 20 prosentene går til innkjøp av kunst, orgler, inventar, etc.
2. Omtrent 1/3 av fellesrådenes kostnader ved innkjøp av varer og tjenester knytter seg til vedlikehold av kirkebygg og gravplasser og innebærer kjøp fra denne bransjen. Dette utgjør ca. 400 millioner kroner.
3. Husleie, både for fellesrådene og rettssubjektet Dnk, er ekskludert i dette anslaget, men det er nærliggende å anta at deler av disse utgiftene indirekte vil gå til bygg og anleggsbransjen gjennom vedlikehold o.l. fra huseiers side.

Vi har oppsummert de ulike typene innkjøp for de to nivåene og kategorisert dem etter risikonivå (se tabell 1). Utgangspunktet for risikovurderingen her er påvirkning på menneskerettigheter, og ikke et helhetlig bærekraftsperspektiv. At en bransje er ført opp for det ene nivået og ikke det andre, betyr ikke at risiko er fraværende for det nivået hvor bransjen er utelatt, men at volumet tilsier at risiko totalt sett er mindre. Listen er ikke uttømmende, men en indikasjon på hvor vi anser at de største risikoområdene og mulighetene ligger.

Tabell 1: Bransjer kategorisert etter risiko for menneskerettighetsbrudd ved innkjøp fra Dnk

Risiko/ mulighet	Lav	Medium	Høy
Fellesråd	Telefoni Bedriftshelsetjeneste Husleie Kontingenter IT- og regnskapstjenester Bygg og anlegg (spesialist) Kirkevin	Bygg og anlegg (vedlikehold) Strøm Bank og forsikring Inventar, utstyr, kontor Renhold Storhusholdning (egen) Vikartjenester	Bygg og anlegg (nytt) Teknologi (batterier) Reise Kurs og konferanse
Rettssubjektet Dnk	Tjenesteyting (lønn og regnskap) Konsulenttjenester Husleie	Strøm Kontorrekvisita	Reise Kurs og konferanse

I tillegg til å basere risikovurderingen på de bransjene som trekkes frem i Fafo-rapporten fra 2019 og det vi vet om utfordringer knyttet til menneskerettighetsbrudd i ulike leverandørkjeder og råvareproduksjon, baserer vi denne vurderingen på faktorer som volum (verdi på anskaffelsene), regelmessighet (kjennskap til markedet og leverandørene), samt bruk av underleverandører (bemanning og varer).

Høy risiko

Bygg og anlegg kategoriseres med høy risiko der det er snakk om nybygg og større rehabiliteringsprosjekter som krever nye innkjøpsavtaler utover de vedlikeholdsavtalene en del fellestråd allerede har med ulike håndverkere. Dette er ofte innkjøp av høy verdi og med egne anbudskonkurranser. Det fører med seg at nye og ukjente entreprenører kan levere tilbud som ser gunstige ut både med tanke på pris og kvalitet, men hvor innkjøper har lite forhåndskjennskap til entreprenøren.

Det har vært mye fokus på arbeidskriminalitet og sosial dumping i bygg og anleggsbransjen som ofte pekes ut som en bransje med betydelige utfordringer på dette området. Hyppig bruk av underentreprenører, mye utenlandsk arbeidskraft og stor konkurranse i markedet har bidratt til dette, sammen med manglende reguleringer og kontroll fra ulike myndighetsfunksjoner. De siste årene har finnes det noen tendenser til at ting har bedret seg noe¹³, men det dukker stadig opp eksempler der arbeidskraften utnyttes for eiernes fortjeneste og uten viten fra byggherrens side.

Gitt at dette er den bransjen der Dnk legger igjen mest penger gjennom innkjøp av varer og tjenester, kategoriseres denne bransjen under 'høy risiko'.

Teknologibransjen er også utsatt for press knyttet til bruken av såkalte 'konfliktmetaller'. Dette er en betegnelse på sjeldne metaller som coltan, kobolt, gull, kassiteritt og wolframitt, men kan i visse sammenhenger også omfatte andre mineraler som stammer fra konfliktområder. Skrekkeksempelet er Den demokratiske republikken Kongo (DRC) hvor det gjentatte ganger er påvist en sammenheng mellom utvinningen av disse metallene og finansieringen av væpnede konflikter og bruken av seksualisert vold mot kvinner¹⁴.

Flere av disse metallene er nødvendige ingredienser i fornybarteknologi og litiumbatterier. DRC står for omlag 60 prosent av verdens forekomster av kobolt og fredsprisvinner Dr. Denis Mukwege har flere ganger advart om hvordan vestens forbruk av disse nye teknologiene er den viktigste driveren for det økte konfliktnivået i hans hjemland¹⁵.

En rapport fra Amnesty International i 2019 viste hvordan kobolt fra DRC endte opp hos en rekke kjente teknologiselskaper via det kinesiske gruveselskapet Huayou og tre batteriprodusenter (to

¹³

<https://www.anbud365.no/bransjer/bygg-og-anlegg/oslomodellen-har-gitt-nedgang-i-sosial-dumping-og-arbeidslivs-krim/>

¹⁴ https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/ud/vedlegg/fn/rapport_sr1325.pdf

¹⁵

<https://www.aftenposten.no/verden/i/VR7bkp/han-har-behandlet-tusener-av-kvinner-og-barn-fortsatt-venter-han-p-aa-aa>

kinesiske og et koreansk)¹⁶. Blant selskapene som Amnesty mener å dokumentere at kobolten ender hos, finner vi Samsung, Apple, Mercedes, LG, Sony, Volkswagen, Dell, HP, Lenovo, Microsoft, Vodaphone og en rekke andre. Sannsynligheten for at datamaskiner, telefoner, smart-TV'er og el-biler som brukes i Dnk i dag, inneholder metaller fra DRC er derfor stor.

Gitt den veldokumenterte¹⁷ sammenhengen mellom utvinningen av disse metallene og grove menneskerettighetsbrudd i DRC kategoriseres også denne bransjen som 'høy risiko'.

De andre bransjene som her kategoriseres med 'høy risiko' er *reise og kurs og konferanse*. Reising har en veldokumentert påvirkning på klimaet og derfor også en indirekte negativ påvirkning på menneskerettighetene til de som rammes av klimaendringer. I tillegg er reiselivet storforbruker av innleid ufaglært arbeidskraft knyttet til renhold, bygg og anlegg og drift, noe som utgjør en betydelig tilleggsrisiko, men som ofte er underkommunisert. Selv om Dnk velger å kompensere klimagassutslipp knyttet til egen reisevirksomhet, vil man ikke nødvendigvis mitigere risikoen knyttet til arbeidsforholdene i bransjen. Overgangen til elbiler er også et eksempel hvor man flytter risikoen over fra klima til utfordringene i teknologibransjen.

Kurs- og konferansebransjen er også storforbruker av underleverandører på ulike tjenester. Selv om hotellet man ønsker å bruke kan dokumentere ryddige forhold og tariffavtale for egne ansatte, har man ingen garanti for arbeidsforholdene til de som jobber for det innleide rengjøringsfirmaet, de som leverer maten eller de arbeiderne som pusset opp hotellets rom i fjor. Dette er også en bransje som benytter mye utenlandsk arbeidskraft og med delvise sesongvariasjoner og kortvarige kontrakter.

Middels risiko

Det er ulike grunner til at de bransjene vi kategoriserer som 'middels risiko', havner der de gjør. Vedlikehold av bygg og anlegg havner her da dette i følge intervjuene i stor grad ivaretas gjennom langsiktige avtaler med entreprenører og håndverkere som det ofte etableres et kjennsksforhold til. Det gjøres gjennom mindre og hyppigere oppdrag, og av intervjuene forstår vi at en del fellelsråd også benytter entreprenører som kommunen allerede har en avtale med. I disse tilfellene har man som kjøper ofte bedre kontroll med hvilke håndverkere som brukes og det er enklere å avdekke ulike former for arbeidskriminalitet og sosial dumping. Dette betyr ikke at risiko er borte, men den er noe redusert fra de tilfellene hvor man kontrakterer en helt ny entreprenør.

For strøm og bank og forsikring er risikoen for menneskerettighetsbrudd først og fremst knyttet til klimapåvirkningen fra disse tjenestene. Strøm har en direkte effekt på klimagassutslipp, mens bank og forsikring har en indirekte effekt gjennom sine investeringer.

Renholdsbransjen er en bransje som kunne kategorisert under 'høy risiko'. Vi finner likevel at mange av innkjøpsavtalene på dette feltet er inngått lokalt av fellelsrådene rundt om i Norge der det ofte er mindre og mer gjennomsiktige forhold og hvor kjennskapet til leverandørene bidrar til å redusere risikoen noe. Det er likevel viktig å være klar over at risikoen vil variere med størrelse på fellelsrådene og være høyere i de store byene. Dette gjelder også for vikarbyråttjenester der vikarene kommer fra en tilbyder som ikke er godt kjent for innkjøper. I Dnks tilfelle vil risikoen her

¹⁶ Amnesty International (2019): "THIS IS WHAT WE DIE FOR": Human rights abuses in the Democratic Republic of Congo power the global trade in cobalt

¹⁷ <https://www.newyorker.com/magazine/2021/05/31/the-dark-side-of-congos-cobalt-rush>

primært være knyttet til vikartjenester som underleverandører til de primærleverandørene man bruker (eks. hotell og restaurant, reise og bygg og anlegg).

Vi argumenterer også for at storhusholdning knyttet til egen drift (eks. sykehjem, barnehager, etc...) har middels risiko for Dnk da intervjuene avdekker at de ulike aktørene innenfor Dnk som kjøper tjenester innenfor dette feltet, ofte sikrer seg større kjennskap til leverandørene gjennom langsiktige avtaler og samarbeid. Dette reduserer risikoen noe sammenliknet med enkeltinnkjøp fra ukjente leverandører.

Vi går ikke konkret inn på de ulike bransjene som kategoriseres med lav risiko, men vil nevne den delen av bygg og anlegg der det benyttes spesialister innenfor sine håndverk. Det kan være tjenester knyttet til spesielle kirkeklokker, orgler, altertavler, unike utskjæringer, steinarbeid og annet som knytter seg til den kulturhistoriske siden av kirkebyggene. Vi forstår gjennom intervjuene at en del av utgiftene innenfor bygg og anlegg knytter seg til slike spesialisttjenester. Vi erfarer at i slike tilfeller er det ofte stor grad av kjennskap til leverandør av tjenestene og liten grad av bruk av utenlandsk arbeidskraft. Her anser vi derfor risikoen som liten.

Ny organisering gir nye utfordringer og muligheter

Selv om Dnk formelt er skilt fra staten, og fellesrådene ikke lenger er en del av det kommunale området, er kommunene fortsatt lovpålagt å finansiere deler av Dnks virksomhet gjennom fellesrådene. Vår gjennomgang viser at forholdet mellom kommunen og fellesrådet varierer i stor grad, også når det kommer til innkjøpspraksis.

Enkelte fellesråd er fortsatt en del av kommunenes innkjøpsavtaler, enten fordi avtalene ble inngått før skillet mellom stat og kirke ble gjennomført, eller fordi de har blitt invitert med på nye felles innkjøpsavtaler. Andre steder har fellesrådet i større grad måtte klare seg uten kommunens hjelp og inngå nye innkjøpsavtaler på egenhånd. Enkelte fellesråd oppgir at de nå snur seg mot Knif eller andre felles innkjøpsavtaler som Dnk har inngått sentralt. For Dnk sentralt gjelder dette primært IKT foreløpig, mens hos Knif er det snakk om ulike tjenester som regnskap, forsikring, kontorrekvisita, o.l.

Det er også stor forskjell på typen av innkjøps som fellesrådene gjør. Enkelte innkjøp er av en art der Dnk samlet sett ville tjent på større og felles ordninger, eksempelvis regnskapstjenester, strømvavtaler, IKT, etc, mens andre igjen er av lokal art og bør gjennomføres lokalt (brøyte- og renholdstjenester). Konkret hvilke typer anskaffelser som bør gjennomføres lokalt, regionalt og sentralt, bør gås opp grundigere for både å sikre kvalitet og kostnadseffektivitet, men også for å samle forbrukermakten for best mulig å kunne påvirke leverandører av varer og tjenester for å hensynta menneskerettighetene i sine leverandørkjeder og tjenester.

7. Analyse

Dnk står midt oppi et organisatorisk arbeid med sikte på å finne en ny form for organisering etter skillet fra staten. Store endringer har allerede funnet sted, men fortsatt pågår det diskusjoner om struktur og organisering. Dette arbeidet vil høyst sannsynlig påvirke fellesrådsstrukturen, noe som er tematisert gjennom enkelte av de intervjuene vi har gjort i dette arbeidet. Antall og størrelse på

fellesrådene vil ha mye å si for hva slags kompetanse og erfaring det er mulig å samle bak gjennomføring av innkjøp av varer og tjenester.

Mange fellesråd har fortsatt tett samarbeid med kommunen, enten gjennom gamle avtaler, nye felles innkjøpsavtaler/serviceavtaler eller liknende. Samtidig opplever vi at flere og flere kommuner skyver fellesrådene fra seg på dette området når nye avtaler skal inngås, med mindre det ligger et tydelig økonomisk insentiv fra kommunens side i å ha fellesrådet med. Vi ser også at det er noe usikkert hvorvidt lov om offentlig anskaffelser er fulgt i alle sammenhenger, særlig der hvor enkelte fellesråd benytter seg av Knif og beløpene overstiger terskelverdien på 100.000 kroner.

Kommunesammenslåingen viser at det for en del mindre fellesråd har vært til stor hjelp å komme sammen med ett eller flere større fellesråd da dette har ført til tilgang på bedre kompetanse og bedre innkjøpsavtaler. Kommunesammenslåinger er et følsomt tema, som vi ikke skal ta stilling til i dette notatet. Likevel er det verdt å nevne at enkelte av intervjuene bekrefter en positiv erfaring knyttet til temaet innkjøp ved at enhetene har blitt større. Tilgang på innkjøpskompetanse og bedre avtaler gjennom ny storkommune trekkes her frem som vesentlige faktorer.

Rettssubjektet Dnk består per i dag av 12 avdelinger (Kirkerådet + 11 bispedømmer). I intervjuene blir det opplyst at selv om noen felles innkjøp gjøres sentralt - særlig knyttet til tjenesteavtaler og IKT - så gjøres det mange individuelle innkjøp i hver enkelt avdeling (bispedømme) uten noen koordinering eller samlet oversikt.

Vår vurdering er at det ville tjent arbeidet med å sikre en positiv påvirkning både på menneskerettigheter og miljø om innkjøpskompetanse og forvaltning av innkjøpsavtaler ble samlet ett sted. Antakelig ville dette også tjene Dnk økonomisk da det vil bli lettere å forhandle mer fordelaktige avtaler samtidig som man sikret hensynet til menneskerettighetene og miljøperspektivet. I tillegg ville det være enklere å føre kontroll med at Dnk forholder seg korrekt til Lov om offentlige anskaffelser.

Basert på disse forutsetningene vil vi peke på tre forhold som kan bidra til å redusere risiko for at Dnk gjennom sine innkjøp av varer og tjenester bidrar til menneskerettighetsbrudd. Tilsvarende representerer også disse tre forholdene en mulighet til å være med å bidra til positive endringer innad i de ulike bransjene og på sikt nedover i verdikjedene.

1. **Én felles politikk med nødvendige retningslinjer og veiledere**

Dnk mangler et overordnet dokument som anerkjenner de utfordringene knyttet til menneskerettighetene som innkjøp av varer og tjenester innebærer, og som adresserer det ansvar som Dnk ønsker å ta gjennom egne innkjøp. Et slikt dokument bør ikke være en innkjøpsmanual, men et overordnet visjonsdokument som legger noen enkle føringer for ansvar, kompetanse og organisering for hele Dnk.

Uavhengig av fremtidig organisering, bør det utvikles noen enkle veiledninger som kan gi ulike enheter med innkjøpsansvar informasjon både om risiki knyttet til menneskerettigheter, miljø og bærekraft for ulike bransjer der man kjøper varer og tjenester. Disse kan kompletteres med informasjon om mulighetene som ligger i den nye Åpenhetsloven og om hvordan Dnk bør gå

frem når man inviteres inn i innkjøpsprosesser sammen med andre aktører som kommuner eller kommunale foretak.

For ikke å ødelegge for formålet ved denne saken ved å gjøre det for komplisert, bør slike veiledere være så generelle som mulig. Vi ser likevel et behov for en særskilt veileder for innkjøp knyttet til bygge- og anleggsbransjen. Årsakene til det er delvis de spesielle risikofaktorene knyttet til denne bransjen, samt at det er på dette området Dnk gjør noen av de største innkjøpene. Samtidig erfarer vi at det ofte er egne prosesser knyttet til disse innkjøpene og at de i enkelte tilfeller ivaretas av egne avdelinger eller særskilte organisatoriske enheter. En egen veileder kan derfor ha større gjennomslagskraft hvis de som sitter med det operative ansvaret i byggesaker opplever at veilederen treffer dem presist.

Dnk må selv avgjøre hvor bindende slike veiledninger og retningslinjer skal være for de ulike organisatoriske enhetene. En mulighet kan være ulik grad av binding etter organisatorisk nivå der graden av frivillig veiledning blir større jo nærmere man kommer lokalt nivå i kirken. Tilsvarende vil Kirkemøtet i større grad være i stand til å vedta bindinger for rettssubjektet Dnk. Det er også mulig å gradere bindingsgraden etter bransjerisiko. Kanskje skal det i enkelte saker være obligatorisk å innhente aktsomhetsvurderinger dersom innkjøpene overstiger en viss verdi og er innenfor de bransjene/ sektorene med størst risiko, jf. tabell 1.

2. Styrket og koordinert innkjøpskompetanse

En aktørs evne til å påvirke etterlevelse av menneskerettigheter (og hensyn til miljø og bærekraft) både innenfor arbeidslivet her i Norge og gjennom verdikjeder som strekker seg godt utenfor Norges grenser avhenger i stor grad av to forhold - størrelse og kompetanse.

Kompetansedelen handler både om hvordan ulike innkjøp gjøres (effektivitet, lovverk, kontrakter) og om den særskilte risikoen (menneskerettigheter, klima, miljø) knyttet til type vare eller tjeneste. Det siste kan anses som noe mer perifert i forhold til klassisk innkjøpskompetanse, men er avgjørende dersom Dnk ønsker å påvirke etterlevelsen av menneskerettighetene gjennom sine innkjøp. Det er også i lys av dette behovet for kompetanse og tilgang på informasjon at Åpenhetsloven er vedtatt. Den skal bidra til å gi forbrukeren makt til å påvirke forhold knyttet til menneskerettighetene ved å velge bort tilbydere og aktører som ikke har gjort gode nok aktsomhetsvurderinger i egen verdikjede.

Det vil være utfordrende for Dnk å sikre tilstrekkelig kompetanse all den tid ansvar og gjennomføring av innkjøp er såpass fragmentert som det er i den kirkelige strukturen i dag. Det er likevel ikke gitt at kompetansen må følge ansvaret i alle delene av organisasjonen. En mulighet kan være å sikre en felles innkjøpsenhet sentralt i rettssubjektet Dnk som både har kompetanseansvar og gjennomføringsansvar for innkjøp over en viss verdi i rettssubjektet, samtidig som enheten ivaretar et kompetanseansvar overfor fellesrådsstrukturen. Hvordan dette konkret skal fortone seg, må en se nærmere på, men det er nærliggende å se for seg at kompetanseansvaret overfor fellesrådene for eksempel ivaretas gjennom generelle veiledninger rettet mot de mest risikoutsatte sektorene.

Det finnes i dag eksempler der rettssubjektet Dnk har inngått avtaler med eksterne tilbydere av tjenester og hvor fellesrådene er gitt et rom for å gjøre avrop på disse avtalene. Dette er en modell som med fordel kan benyttes på ulike typer varer og tjenester der behovene for innkjøp i

fellesrådene sammenfaller med behov hos rettssubjektet. Modellen vil sikre at kompetanseansvaret og gjennomføringsansvaret holdes sammen, gitt at en sentral innkjøpsenhet sikres tilstrekkelig kompetanse.

Å jobbe for flere innkjøpsavtaler på et så høyt nivå som mulig, vil normalt sikre leverandører et større volum på avtalene og Dnk en tilsvarende større forbrukermakt. Det vil også føre til færre innkjøpsavtaler totalt sett og effektivisere forhandlingsprosesser og mulighetene til å benytte Åpenhetsloven for å etterspørre informasjon om aktsomhetsvurderinger fra leverandørenes side.

3. Risikobasert kontroll med særlig utsatte sektorer.

Å holde seg med gode veiledere og retningslinjer kan vise seg lite verdt, hvis man ikke fører kontroll og tilsyn med at leverandørene overholder og etterlever det de sier de gjør gjennom tilbudsprosesser eller annen informasjon.

Dnk bør vurdere om en eventuelt innkjøpsenhet også skal gis et kontrollansvar for å ettergå om større leverandører innenfor bransjer med stor risiko operer slik de sier i tilbudene sine og i henhold til de avtaler som gjøres. Etter vår vurdering vil et slikt kontrollansvar ha størst effekt innenfor bransjer som bygg og anlegg og bemanning (renhold, storkjøkken, etc...). Videre kan kontrollansvaret også omfatte kontroll med de aktsomhetsvurderingene som selskaper eventuelt oppgir at de har gjort knyttet til egen verdikjede. Å ettergå andres aktsomhetsvurderinger krever ofte en særskilt kompetanse, men mye kan gjøres med å utvikle en robust sjekklister for å vurdere grundighet og autentisitet ved slike. Et slikt ansvar bør inngå i en eventuell sentral innkjøpsenhet.

Å kontraktsfeste mulighetene for slik kontroll i samtlige større innkjøp, og gjennomføring av enkelte kontroller, vil kunne ha en ytterligere påvirkningseffekt utover de forpliktelsene selskapene er pålagt i åpenhetsloven.

Dette notatet er utarbeidet for Den norske kirke (Dnk) i samsvar med engasjementsbrevet datert 23.11.2021.

Våre vurderinger bygger på informasjon som har fremkommet i intervjuer med ulike representanter for Dnk og i dokumentasjon som Dnk har gjort tilgjengelig for oss. PricewaterhouseCoopers (PwC) har ikke foretatt noen selvstendig verifisering av informasjonen som har fremkommet, og vi inntar ikke ansvar for at den er fullstendig, korrekt og presis. PwC har ikke utført noen form for revisjon eller kontrollhandlinger av Dnks virksomhet.

Dnk har rett til å benytte informasjonen i dette notatet i sin virksomhet, i samsvar med forretningsvilkårene som er vedlagt vårt engasjementsbrev. Rapporten og/eller informasjon fra rapporten skal ikke benyttes for andre formål eller distribueres på annen måte enn avtalt uten skriftlig samtykke fra PwC. PwC påtar seg ikke noe ansvar for tap som er lidt av Dnk eller andre som følge av at vårt notat eller utkast til notat er distribuert, gjengitt eller på annen måte benyttet i strid med disse bestemmelsene eller engasjementsbrevet.

PwC beholder opphavsrett og alle andre immaterielle rettigheter til rapporten samt ideer, konsepter, modeller, informasjon og know-how som er utviklet i forbindelse med vårt arbeid.

Enhver handling som gjennomføres på bakgrunn av vår rapport foretas på eget ansvar.

DEN NORSKE KIRKE

Samisk kirkeråd

SKR

Bodø - Bådåddjå

Referanser: KM 09/15, BM 45/19, BM 07/22**Arkivsak:** 23/01003-1**Saksdokumenter:**

Kirkelig tjeneste i samfunnsinstitusjoner.docx

Kirkens tjenester på samfunnsinstitusjoner (1. gang)

Sammendrag

Saken beskriver og begrunner Den norske kirkes tjeneste på samfunnsinstitusjoner og foreslår en strategi for det videre arbeidet. Med samfunnsinstitusjoner menes helsesektoren, kriminalomsorgen, Forsvaret og universitets- og høyskolesektoren.

Kirkens tjeneste i samfunnsinstitusjoner kan slik deles i to: Den ene delen skjer ved lokalkirkens samarbeid med samfunnsinstitusjoner. Den andre skjer ved at vigslet personell er ansatt ved samfunnsinstitusjoner og har sin primære tjeneste knyttet til institusjonen.

Denne saken har sin hovedvekt på sistnevnte gruppe, samtidig som den også er relevant for lokalkirkens samarbeid med samfunnsinstitusjoner.

Utredningen «Kirkelig tjeneste på samfunnsinstitusjoner» har vært sentral for utviklingen av saken og ligger vedlagt.

Denne saken skal behandles i Kirkerådet i to omganger. Denne saken utgjør et innspill til Kirkerådets førstegangsbehandling av saken.

Forslag til vedtak

Samisk kirkeråd ber Kirkerådet om å styrke den samiske dimensjonen i strategiarbeidet gjennom å:

1. Sette søkelys på kompetansebygging i samisk kulturforståelse for vigslet personell som jobber i ulike samfunnsinstitusjoner.
2. Utrede hvordan samer best mulig kan bli ivaretatt i Den norske kirkes tjeneste på samfunnsinstitusjoner.

Saksorientering Bakgrunn

Kirkelig tjeneste i samfunnsinstitusjoner har vært tematisert ved flere anledninger i Den norske kirke de senere årene. Spørsmålet er en del av den større debatten om kirkens plass og rolle i samfunnet. Debatten har som kontekst de store juridiske og samfunnsmessige endringer som har skjedd på tros- og livssynsfeltet siden 2008, da grunnlaget for opphevelse av statskirkeordningen ble lagt i Stortinget.

I prosessen med utskillelse av Den norske kirke som et eget rettssubjekt utenfor staten, ble derimot kirkens tjeneste i samfunnsinstitusjoner i begrenset grad tematisert. Det ble foretatt justeringer og tilpasninger innenfor den enkelte tjeneste, men ingen samlet gjennomgang og vurdering av tjenestene. Det er derfor nå behov for en strategisk tenkning om kirkens tjeneste på institusjoner mennesker midlertidig er knyttet til.

Med samfunnsinstitusjoner menes i denne saken helsesektoren, kriminalomsorgen, Forsvaret og universitets- og høyskolesektoren. Tjenesten ved samfunnsinstitusjoner er ofte assosiert med prestetjeneste, men er i praksis bredere faglig sammensatt. Den omfatter både diakoner, kantorer og kirketjenere, i tillegg til frivillige som er involvert i tjenesten.

Kirkens tjeneste i samfunnsinstitusjoner kan slik deles i to: Den ene delen skjer ved lokalkirkens samarbeid med samfunnsinstitusjoner, som helsehus, alders- og sykehjem. Den andre skjer ved at vigslet personell er ansatt ved samfunnsinstitusjoner og har sin primære tjeneste knyttet til institusjonen. Denne saken har sin hovedvekt på sistnevnte gruppe, samtidig som den også er relevant for lokalkirkens samarbeid med samfunnsinstitusjoner.

Spørsmålet handler i stor grad om hvilke kirkelige profesjoner som skal bidra i samfunnsinstitusjonene. Vel så viktig vil det være å belyse hva slags faglig kompetanse som fremstår nødvendig og hensiktsmessig for å utføre en slik tjeneste.

Den norske kirkes forståelse av sitt samfunnsoppdrag handler om nærvær, kompetanse og faglig samarbeid ved landets helseinstitusjoner, læresteder, fengsler og i Forsvaret. Kirkelig tjeneste i denne sammenhengen er å være tilgjengelig for samtaler og sjelesorg, gudstjenester og kirkelige handlinger, samt veiledning av ansatte og arbeid i tverrfaglige team og komiteer.

Den erfaring og kompetanse som skapes i dette samarbeidet bidrar til utvikling både av institusjonene og kirken, til beste for mennesker som tjenestene er i kontakt med. Tros- og livssynsåpenhet er viktig for å bygge et godt samfunn. Kirken ønsker også i fremtiden å være en bidragsyter inn i dette.

Når Den norske kirke nå arbeider med organisering av sine ressurser og sin tjeneste som en landsdekkende folkekirke i en stadig mer mangfoldig tros- og livssynskontekst, er det nødvendig med en prinsipiell og strategisk samtale også om kirkens tjenester i landets institusjoner.

Kirkemøtet vil:

- *fortsatt prioritere kirkens tjeneste på samfunnsinstitusjoner*
- *at Den norske kirkes tjeneste på samfunnsinstitusjoner skal ivareta det enkelte menneskets tros- og livssynsmessige integritet*
- *at Den norske kirkes tjeneste på samfunnsinstitusjoner skal se sitt arbeid i sammenheng med lokalkirkens arbeid*
- *at Den norske kirke skal ha en helhetlig nasjonal oppfølging av tjenesten på samfunnsinstitusjoner*
- *videreutvikle dialogen om et relevant og tilpasset tros- og livssynstilbud i de ulike samfunnsinstitusjonene*

Det vises til Strategiplan for samisk kirkeliv der inkludering er et grunnprinsipp for arbeidet. Dette betyr at samisk kirkeliv skal inkluderes på lik linje med andre, også når det gjelder kirkens tjenester på samfunnsinstitusjoner. Det er positivt at kirkens tjeneste på disse institusjonene blir prioritert. Da dette er en strategi så anses det at dette på nåværende tidspunkt diskuteres på et overordnet nivå. Eventuelle handlingsplaner må ta samers likeverdige rettigheter med som grunnleggende prinsipp.

Kirkens tjenester på samfunnsinstitusjoner kan innbefatte både lokalmenighetens rolle ovenfor disse, og personell som jobber på disse. Begge disse er viktige for samisk kirkeliv, samtidig er samfunnet som mange samer tilhører også knyttet til andre sosiale nettverk enn den lokale menigheten.

Dette er også en sak som er veldig omfattende, og det kan også være formålstjenlig å vurdere ytterligere utredning av noen deler, spesielt med tanke på samisk kirkeliv. Dette i lys av at flere samfunnsinstitusjoner arbeider med mennesker som kan være i utfordrende livssituasjoner, og dette er ekstra sårbart når det gjelder språk og kulturkunnskap. Noen samfunnsinstitusjoner har også forpliktelser overfor samer som for eksempel helsevesenet, slik at åndelig omsorg kan være en del av folkerettslige forpliktelser.

Det er derfor viktig å gjøre et grundig arbeid med det videre arbeidet med strategiplanen slik at så mange områder som mulig blir belyst.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Kirkelig tjeneste i samfunnsinstitusjoner

DATO:	2022-08-31
SIKKERHETSGRADERING:	UGRADERT
FORMÅL:	Faglig utredning for Kirkerådet
SKREVET AV:	Nils Terje Lunde
KOORDINERT MED:	Referansegruppens medlemmer

Innhold

1 Innledning	2
1.1 SAMMENDRAG	2
1.2 BAKGRUNN OG HENSIKT	2
1.3 STRATEGISKE UTFORDRINGER	2
1.3.1 Det samfunnsmessige felt	2
1.3.2 Det kirkelig institusjonelle felt	3
1.3.3 Det profesjonsfaglige feltet	3
1.4 DEFINISJONER OG AVGRENSNINGER	3
1.5 RAMMER FOR UTREDNINGSARBEIDET	4
1.6 PERSPEKTIVER FRA TIDLIGERE ARBEID	5
1.7 HISTORISK BAKGRUNN	6
1.8 OVERSIKT OVER ORGANISERING OG STILLINGER	6
2 Prinsipielt grunnlag	7
2.1 INNLEDNING	7
2.2 SAMFUNNMESSIG LEGITIMITET	8
2.2.1 Det politiske elementet	8
2.2.2 Det juridiske elementet	8
2.2.3 Det kulturelle elementet	10
2.3 KIRKELIG LEGITIMITET	10
2.3.1 Kategorialtjeneste	10
2.3.2 Samfunnsansvar	11
2.3.3 Folkekirke i det åpne rom	12
2.4 OPPSUMMERING	13
3 Sentrale felt	13
3.1 INNLEDNING	13
3.2 TROS- OG LIVSSYNSMANGFOLD	13
3.3 PROFESJONSMESSIG SAMMENSETNING	15
3.4 ORGANISERING	15
3.5 TILSYN	17
3.6 FAGLIG UTVIKLING	17
3.7 PROFESJONSFAGLIG KOMPETANSEUTVIKLING MELLOM SAMFUNNSINSTITUSJON OG MENIGHET	19
3.8 OPPSUMMERING	19
4 Anbefalinger	20

1 Innledning

1.1 Sammendrag

De samfunnsmessige endringene innenfor tros- og livssynsfeltet, herunder de endrede relasjonene mellom staten og Den norske kirke, innebærer et behov for en helhetlig gjennomtenkning og vurdering av kirkens tjeneste i samfunnsinstitusjonene. En slik vurdering har både samfunnsmessige, kirkeinstitutionelle og profesjonsfaglige sider.

Med samfunnsinstitusjoner menes i denne utredningen helsesektoren, kriminalomsorgen, Forsvaret og universitets- og høyskolesektoren. Selv om statskirkeordningen er opphevet har kirkelig tjeneste i samfunnsinstitusjonene fortsatt en sterk samfunnsmessig legitimitet, både forankret politisk, juridisk og kulturelt. Fra et kirkelig perspektiv er legitimiteten både knyttet til kategorialtjeneste for kirkens medlemmer, til kirkens samfunnsmessige ansvar, så vel som til et strategisk og dynamisk folkekirkeperspektiv. Det samfunnsmessige og det kirkelige perspektivet kan forstås som tjenestens ytre og indre legitimitet. Begge deler er nødvendige.

Tros- og livssynsmangfoldet i samfunnet og i samfunnsinstitusjonene er et grunnleggende perspektiv for kirkelig tjeneste i disse institusjonene. Denne kirkelige tjenesten er en strategisk satsing for å realisere både idealet om et livssynsåpent samfunn, så vel som ivaretagelse av det enkelte menneskes tros- og livssynsmessige integritet.

Kirkelig tjeneste i samfunnsinstitusjoner ivaretas i dag i hovedsak gjennom prester. Spørsmålet om et bredere profesjonsmessig tilfang tematiseres i denne utredningen. Videre tematiseres organisering av tjenestene både i den enkelte sektor, så vel som i rammen av rettssubjektet Den norske kirke. Nært knyttet til organisering er tilsynsordninger, hvor behovet for koordinering over bispedømmegrensene løftes frem. Et annet sentralt spørsmål er behovet for faglig utvikling, både med henblikk på faglig innretning og kompetanse, så vel som hensiktsmessige rammer for fagutvikling. I denne sammenheng løftes behovet for sentrale fagutviklingsstrukturer frem. Endelig tematiseres også behovet for en mer integrert og systematisert kompetanseutveksling mellom tjenestene og menighetsstrukturen i Den norske kirke.

1.2 Bakgrunn og hensikt

Kirkelig tjeneste i samfunnsinstitusjoner har vært tematisert ved flere anledninger i Den norske kirke (heretter også kalt kirken) de senere årene. Spørsmålet er en del av den større debatten om kirkens plass og rolle i samfunnet. En slik debatt har som kontekst de store juridiske og samfunnsmessige endringer som har skjedd på tros- og livssynsfeltet siden 2008, da grunnlaget for opphevelse av statskirkeordningen ble lagt i Stortinget. Parallelt med de juridiske endringene er det blitt utarbeidet et grunnlag for offentlig tros- og livssynspolitik, gjennom NOU 2013: 1 *Det livssynsåpne samfunn* og siden gjennom stortingsmeldingen om offentlig tros- og livssynspolitik. I rammen av kirken er det samtidig utarbeidet en ny kirkeordning, en ny strategi og et pågående arbeid med kirkelig organisering. Disse endringene innebærer et behov for en strategisk tenkning om kirkens tjeneste i samfunnsinstitusjonene. Denne faglige utredningen skal gi innspill til en slik strategisk tenkning og være et forarbeid til en kirkemøtesak om kirkens tjeneste i samfunnsinstitusjoner.

1.3 Strategiske utfordringer

Spørsmålet om kirkens fremtidige tjeneste i samfunnsinstitusjoner tematiserer strategiske utfordringer på tre felt.

1.3.1 Det samfunnsmessige felt

Kirkens tjeneste i samfunnsinstitusjoner har historisk sett en forankring i statskirkeordningen og det kristne enhetssamfunn. Kirken har historisk sett hatt en sentral plass i samfunnet, i særlig grad på det kulturelle og dannelsesmessige felt. Denne institusjonelle plassen er ikke lengre selvsagt. Sekularisering, pluralisering og profesjonalisering innebærer at kirkelig forankret kompetanse har en betydelig svakere samfunnsmessig legitimitet sett i et institusjonelt perspektiv enn tidligere. Kirkens institusjonsbaserte bidrag inn i høyt spesialiserte og profesjonelle samfunnsinstitusjoner fremstår ikke selvsagt. Et tradisjonsargument har i seg selv begrenset argumentasjonskraft og vil antas å

svekkes ytterligere over tid som en konsekvens av at tradisjonene i samfunnet endrer seg. Samtidig er bildet ikke entydig. For det første er det et kontekstuet spenn i det norske samfunnet når det gjelder kirkens plass, ut fra geografi og demografi. For det andre har kirkelig personell ofte en stor troverdighet i møte med mennesker og deres kompetanse etterspørres, spesielt i møte med eksistensielle spørsmål og livshendelser. Kirken har en særlig kompetanse innenfor åndelig og eksistensiell omsorg og ritualisering av livs- og samfunnshendelser som vil være viktig å ivareta. Erkjennelse av den dynamiske karakter av samfunnsutviklingen og de utfordringer det innebærer for kirken, er av avgjørende betydning for å tenke strategisk om kirkens fremtidige tjeneste i samfunnsinstitusjoner, og enda viktige: å foreta de strategiske valg som sikrer en fortsatt legitimitet av denne tjenesten på sikt.

1.3.2 Det kirkelig institusjonelle felt

Kirkens tjeneste i samfunnsinstitusjoner ble i begrenset grad tematisert i forbindelse med utskillelsen av Den norske kirke som et eget rettssubjekt utenfor staten. Det ble foretatt justeringer og tilpasninger innenfor den enkelte tjeneste, men ingen samlet gjennomgang og vurdering av tjenestene. Situasjonen er nå at noen av tjenestene er organisatorisk en del av det nye rettssubjektet, mens andre er videreført i staten eller som del av statlig foretak. I tillegg kommer tjenester organisert i kommunal eller privat regi. Den kirkelige organiseringsmyndigheten og organiseringsmulighetene er således ikke enhetlige. Dette utgjør en viktig ytre begrensning i rammene for strategiske valg på det organisatoriske felt. Vel så viktig er imidlertid at det hittil ikke er blitt gjort en samlet gjennomgang og vurdering der det finnes en kirkelig frihetsgrad. Det gjelder organisering av de tjenester hvor det foreligger en kirkelig organiseringskompetanse, samt i spørsmål som gjelder alle tjenestene og som er bredere enn spørsmålet om organisering: tilsyn, faglig utvikling og interaksjon med den kirkelige struktur og aktivitet for øvrig. I den pågående prosessen med kirkelig organisering er tjenesten i samfunnsinstitusjonene i liten grad blitt tematisert. Det fremstår som strategisk viktig at dette perspektivet ivaretas i denne prosessen.

1.3.3 Det profesjonsfaglige feltet

Kirkelig tjeneste i samfunnsinstitusjoner består i hovedsak av prester, men med et innslag av diakoner. Den profesjonsmessige sammensetningen er et resultat av historiske premisser. I lys av et større kirkelig profesjonsmangfold, vil det fra et strategisk perspektiv være nødvendig å tematisere den profesjonsmessige sammensetningen i kirkens tjeneste i samfunnsinstitusjonene. Spørsmålet kan imidlertid ikke reduseres til hvilke kirkelige profesjoner som skal bidra i denne tjenesten. Vel så viktig vil det være å belyse hva slags faglig kompetanse som fremstår nødvendig og hensiktsmessig for å utføre en slik tjeneste. Tjenesten i samfunnsinstitusjonene foregår i høyt spesialiserte og profesjonaliserte institusjoner som krever en grundig vurdering av kompetansebehovet. Tjenesten er en kirkelig tjeneste, men foregår samtidig på arenaer som i faglig forstand er annerledes enn menighetskonteksten. Tjenesten forutsetter at de som tjenestegjør har faglig legitimitet. Denne faglige legitimitet kan ikke nødvendigvis baseres på de samme premisser som i menighetskonteksten. En refleksjon over premisser og kontekst blir derfor av avgjørende betydning for å foreta relevante strategiske valg. Til en slik refleksjon hører også vurdering av den faglige interaksjonen mellom kirkens virksomhet i menighetssektoren og i institusjonssektoren. Det kan foreligge en kompetansemessig overføringsverdi mellom de to sektorene. Dette feltet er i liten grad blitt tematisert tidligere. Det fremstår derfor som sentralt å ha belyse dette nærmere i denne utredningen.

1.4 Definisjoner og avgrensninger

Arbeidet er avgrenset til å omfatte *Den norske kirkes* tjeneste ved samfunnsinstitusjoner. Hvordan samfunnsinstitusjoner velger å organisere tros- og livssynstjeneste ved institusjonene generelt ligger i utgangspunktet utenfor utredningsarbeidet. Dette utgjør allikevel en del av konteksten for arbeidet og vil derfor måtte berøres i utredningen. På et generelt nivå dreier dette seg om rammene og strukturene for kirkens tjeneste ved institusjonene og på et spesifikk nivå dreier dette seg om rammene for tros- og livssynsmangfold.

Arbeidet er videre definert til å omfatte *kirkens tjeneste* ved samfunnsinstitusjoner. Dette utgjør en bredere definisjon enn det som omfattes av det tradisjonelle begrepet *kategorialpresttjeneste*. Kirkens tjeneste ved samfunnsinstitusjoner er bredere enn prestatetjenesten. I særlig grad tematiseres diakontjenesten, men også andre deler av det kirkelige tjenestespekter er i funksjon ved samfunnsinstitusjoner.¹ Kirkelig tjeneste ved samfunnsinstitusjoner omfatter begrepsmessig mer enn tjeneste som utføres gjennom ansatte og lønnede medarbeidere. Det omfatter også frivillig kirkelig innsats. Det er viktig å understreke, spesielt i «Frivillighetens år». I mange institusjoner utgjør dette et viktig og sentralt kirkelig bidrag. Med utgangspunkt i de gitte rammer og spørsmål som skal belyses i denne utredningen, vil allikevel denne dimensjonen ved kirkelig tjeneste i samfunnsinstitusjonene ikke bli gjenstand for nærmere drøfting. Det er ut fra behovet for en funksjonell avgrensning i denne utredningen.

I denne utredningen brukes både begrepet «betjening» og begrepet «tjeneste». Begrepet «tjeneste» er bredere enn det som ligger i begrepet «betjening». Betjening vil lett kunne forstås som en ensidighet hvor det er en som betjener en annen, samt funksjonalistisk som knyttet til utførelse av bestemte funksjoner. Ut fra nettopp funksjonelle betraktninger kan det tidvis være relevant å bruke det, men det bør forstås innenfor rammen av det bredere tjenestebegrepet. Tjeneste er et relasjonelt og dynamisk begrep som er en sentral dimensjon ved kirkens sendelse og oppdrag.

Arbeidet er endelig avgrenset til å gjelde tjenesten ved *samfunnsinstitusjoner*. Begrepet samfunnsinstitusjoner er valgt for å betegne tjeneste ved institusjoner som har en fastsatt offentlig samfunnsmessig funksjon. Dette omfatter Kriminalomsorgen, Forsvaret, helseinstitusjoner og universitet/høgskoler. Kirkens kategorialtjeneste utenfor samfunnsinstitusjoner som eksempelvis Døvekirken eller Sjømannskirken, vil således falle utenfor drøftingen i denne utredningen.

1.5 Rammer for utredningsarbeidet

Kirkerådets sekretariat engasjerte Nils Terje Lunde på deltidsbasis i perioden 1. april – 31. august 2022 til å forestå utredningsarbeidet.² Det ble fastsatt en frist for levering av utredning innen utgangen av august 2022. Sekretariatet fastsatte samtidig at det skulle etableres en referansegruppe for utredningsarbeidet.

Oppnevnt av sekretariatet:

Harald Kjær

Marit Bunkholt

Svein Valle

Pernille Astrup

Jan Kay Krystad³

Håvard Eikrem Dahl

Anna Dalaker

Gudmund Johnsen Wisløff

Torbjørn Askevold

¹ Eksempelvis er det faste deltidsstillinger som kantor og kirketjener ved Akershus slottskirke.

² Lunde er i hovedstilling som nestkommanderende i Forsvarets tro- og livssynskorps (FTLK). Engasjementet for Kirkerådet ble etablert i dialog med og etter avtale med sjef FTLK. De vurderinger og anbefalinger som foreligger i denne utredningen er for ordens skyld ikke et uttrykk for FTLKs eller Forsvarets syn, men er gjort på selvstendig faglig grunnlag. Dette faglige grunnlaget vil selvsagt være preget av de erfaringer som er gjort i FTLK, spesielt knyttet til endringen fra en konfesjonell til en tros- og livssynsinkluderende institusjon. For fremstilling av denne prosessen og refleksjon om egen rolle og tilnærming i den endringsprosessen, se Nils Terje Lunde (2021). *Fra feltprestkorps til tros- og livssynskorps*, masteroppgave i praktisk teologi, Universitetet i Oslo, Teologisk fakultet.

³ Krystad bad seg fritatt og har ikke deltatt i arbeidet.

Oppnevnt av arbeidstakerorganisasjonene:
 Gjøa Kristine Aanderaa (Teologene)
 Per Kristian Aschim (Presteforeningen)
 Eiliv Erikstein (Diakonforbundet)

Referansegruppen har vært en arena for drøfting, samtidig som utreder har gjort den endelige vurdering om hva som skal stå i utredningen. Det har vært gjennomført to digitale møter og ett fysisk dagsmøte, samt en avsluttende skriftlig tilbakemeldingsrunde. Det har vært meget konstruktive diskusjoner i referansegruppen. Utreder vurderer det slik at den innsats og det engasjement som referansegruppens medlemmer har lagt for dagen, har vært av avgjørende betydning for utviklingen og ferdigstillingen av utredningen. Sammensetningen av gruppen har vært viktig for å etablere et godt grunnlag for vurderingene og de anbefalingene som nå foreligger. Utredningen er blitt ferdigstilt innenfor de tidsmessige rammer som er gitt av Kirkerådets sekretariat. I tråd med dette leveres utredningen innen utgangen av august 2022.

1.6 Perspektiver fra tidligere arbeid

Ulike aspekter ved kirkelig tjeneste i samfunnsinstitusjoner har vært tematisert i Den norske kirkes organer ved ulike anledninger de senere år.⁴ Av dette arbeidet er det tre bidrag som skal løftes frem særskilt. Dette gjelder for det første *KM 09/15 Kirke og helse*. Selv om dette bidraget er knyttet til kirkelig tjeneste i helsesektoren inneholder det også en mer overordnet begrunnelse for å ha en tjeneste i samfunnsinstitusjonene. Begrunnelsen i *Kirke og helse* for en kirkelig tjeneste er ikke primært forankret i kirkens behov, men i samfunnets, og enda viktigere: i enkeltmenneskets åndelige behov. Samtidig pekes det også på at Den norske kirkes forankring i lovverk og som tradisjonsbærer er en del av grunnivningen. Det er også verd å merke seg at mens andre kirkelige uttalelser er fokusert på prestedtjenesten som kirkens bidrag i institusjonene, nevnes der diakonen sammen med presten som en del av det kirkelige bidrag.

Den andre uttalelsen som skal nevnes særskilt er *BM 45/19 Prestetjeneste i offentlige institusjoner*. I uttalelsen pekes det på at selv om de fire kategorier av spesialprester er organisert ulikt, er det samtidig også felles problemstillinger: en eksternt knyttet til kirkens rolle i offentlige institusjoner og en intern knyttet til ressursbruk og tilsyn. Videre pekes det på at det skjer strukturelle endringer i institusjonene, eksempelvis i form av større enheter, og at kirken må være bedre rustet til å håndtere slike endringer. En annen strukturell endring som løftes frem er samhandlingsreformen, og hvordan denne tematiserer spørsmålet om samhandling mellom institusjonsprester og menighetsprester. Spørsmålet om tilsynsordning, profesjonsmessig selvforståelse og kompetanseutvikling løftes også opp som sentrale problemstillinger.

I *BM 7/22 Spesialprestedtjenesten i et livssynsåpent samfunn* tematiseres ikke bare den livssynsåpne konteksten, men også spørsmålet om spesialprestedtjenestens plass og betydning innad i kirken. Det pekes på behovet for en bevisstgjøring av dens sentrale plass i kirken, spesielt i lys av det livssynsåpne samfunnet. Det vises her til at spesialprestene når ut til mennesker som menighetene har mindre forutsetninger for å komme i kontakt med, samt har en særlig kompetanse som er sentral.

⁴ Det mest omfattende arbeidet har vært knyttet til kirkens tjeneste i helsesektoren: *KM 09/15 Kirke og helse*, *Sykehusprestedtjenesten* er også behandlet i to bispemøtesaker: *BM 28/16* og *5/17*. *Fengselsprestedtjenesten* er behandlet i *BM 42/18 Fengselsprestedtjenesten: Ivaretagelse av fengselsprestenes kompetanseutvikling og faglighet*, mens *feltprestedtjenesten* er behandlet i *BMAU 24/17*. Endelig kan vises til *BM 45/19 Prestetjeneste i offentlige institusjoner* og *BM 7/22 Spesialprestedtjenesten i et livssynsåpent samfunn*. Det synes ikke å ha vært en egen behandling av *studentprestedtjenesten* i DnKs organer de senere årene, utover det som er en del av drøftingen i *BM 45/19* og *BM 7/22*.

1.7 Historisk bakgrunn

Fra et historisk perspektiv er kirkelig tjeneste i samfunnsinstitusjoner eldre enn eksistensen av soknestrukturen. Den første kirkelige virksomhet i Norge var i rammen av kongens følge under kristningen. Kongen tok med seg feltbiskoper og feltprester fra England og disse ble utgangspunktet for en gradvis oppbygging av en sivil kirkelig struktur i Norge.⁵ Den sivile kirkelige soknestrukturen var altså historisk sett ikke verken utgangspunktet eller enerådende. Parallelt med oppbyggingen av en sivil soknestruktur ble en særlig kirkelig tjeneste knyttet til kongen og kongens apparat videreført i form av hirdgeistligheten, som senere ble videreutviklet til Den kongelige kapellgeistlighet. En annen kirkelig struktur som var sentral for den historiske forståelsen av den kirkelige tjeneste i samfunnsinstitusjonene var de kirkelige ordenene som etablerte seg med klostre flere steder i Norge og som dannet de første hospitaler. Disse hadde en internasjonal struktur og var heller ikke avledet av den sivile soknestruktur. I middelalderen var det altså en etablert og institusjonalisert kirkelig tjeneste i riksadministrasjonen, de militære styrker og gjennom hospitalene. Den kirkelige tjenesten hadde en forankring dels i kongemakten og dels i de kirkelige ordenene.

Etter reformasjonen ble organisering av kirkelig virksomhet, både i menighetene og i institusjonene forankret i kongemakten. Som en konsekvens av en gradvis utbygging av samfunnsinstitusjonene ble også kirkelig tjeneste i disse institusjonene gradvis utbygget. Det var imidlertid få rene institusjonsprester. I stor grad ble den kirkelige tjenesten ivaretatt gjennom menighetsprester i området hvor institusjonen var. Etablering av ulike diakonale institusjoner og tiltak fra siste halvdel av 1800-tallet er et uttrykk for en dynamisk og nyskapende kirkelig innsats i bygging av samfunnsinstitusjoner. Dette var en innsats som ble initiert nedenfra blant enkeltmennesker og innenfra kirkelige miljøer og hvor kvinnene hadde en sentral plass.

I løpet av 1900-tallet ble det også en større utbygging av den kirkelige tjenesten i for av egne, spesialiserte, stillinger. Dette kan betegnes som en differensiering og profesjonalisering av den kirkelige tjenesten for å svare på nye og utvidede behov i samfunnet. Dette illustrerer den kirkelige tjenestens dynamiske og kontekstuelle karakter. Dette er en viktig bakgrunn for å fortolke de strategiske utfordringer som kirkens tjeneste i samfunnsinstitusjoner står overfor nå, knyttet til både pluralisering, sekularisering og profesjonalisering.

1.8 Oversikt over organisering og stillinger

I dette delkapittelet vil det bli gitt en oversikt over organisering og stillinger i de fire sektorene: helsesektoren, forsvarssektoren, kriminalomsorgen og universitets- og høgskolesektoren.

I helsesektoren sett under ett arbeider 93–99 prester og 8 diakoner. I tillegg kommer 10 stillinger som skal ivareta muslimer, humanister og andre. Hovedtyngden av de kirkelige stillingene er i offentlige helseforetak (65–70 prester og 3 diakoner). Ved private diakonale sykehus er det 13 prestestillinger og 1 diakonstilling. Ved sykehjem er det 13 prestestillinger og 2 diakoner. I tillegg kommer også 2 prester ved andre helseinstitusjoner og personell i Kirkens bymisjon.⁶ Personellet er tilsatt ved enten de regionale helseforetakene, institusjonene eller kommunene. I institusjoner med flere kirkelige stillinger vil det som regel være en intern struktur hvor en av stillingene er tillagt et ledende ansvar, men det finnes ingen nasjonal struktur organisert av arbeidsgivere eller Den norske kirke. Kirkelig tilsyn er organisert i rammen av det enkelte bispedømme, basert på geografisk plassering av institusjonen.

I Forsvaret er det 48 prester fra Den norske kirke som tjenestegjør på fast basis. Videre tjenestegjør 6 prester/pastorer fra andre kristne kirkesamfunn, 2 felthumanister fra Human Etisk Forbund, samt 1 feltimam. I tillegg kommer om lag 30 prester som tjenestegjør på deltidsbasis i Heimevernet. Disse

⁵ Til dette se fremstillingen i Nils Terje Lunde (2003). *Fra Forsvaret i kirken til kirken i Forsvaret: Kirkelig-militære relasjoner i Norge gjennom 1000 år*, Bergen: Eide forlag.

⁶ Oversikt utarbeidet av Presteforeningens fagråd for prester i Helsesektoren v/Per Kristian Aschim, 30. juni 2022

er, med unntak av to prester fra Den katolske kirke, alle prester i Den norske kirke. Tjenesten er organisert på landsomfattende basis gjennom Forsvarets tros- og livssynskorps. Det er også et samlet landsomfattende tilsyn for prester i Den norske kirke gjennom Oslo biskop. Forskrift om tros- og livssynstjeneste i Forsvaret, fastsatt ved kgl.res. 20. des. 2018 fastsetter at feltprester (tilsvarende) skal ha autorisasjon, tilsyn og utføre tjenesten i samsvar med vedkommendes tros- eller livssynssamfunn. Det fastsettes også at det skal inngås samarbeidsavtale med tros- og livssynssamfunnene. Slik avtale er inngått med Den norske kirke.

I Kriminalomsorgen er det totalt 34 stillinger, fordelt på 24 heltidsstillinger og 10 deltidsstillinger. Finansiering og tilsettingsforhold er i Den norske kirke, organisert på bispedømme- og prostnivå. Tilsyn skjer på bispedømmenivå, men det er fastsatt at preses i bispemøtet har en koordinerende rolle opp mot Kriminalomsorgen på nasjonalt nivå. Det foreligger en egen Tjenesteordning for fengselsprester som angir rammer, organisering og innhold i tjenesten. *Rundskriv V-13B/2009 Samarbeid om tros- og livssynstjenester i fengsel* utgjør en sentral institusjonell regulering av tjenesten. Kriminalomsorgsdirektoratets oppdragsbrev til Kriminalomsorgen Region Øst (november 2021) om etablering av livssynsteam kan også nevnes. I tillegg til stillinger finansiert og organisert av Den norske kirke kan det også nevnes at Frelsesarmeen har et fengselsarbeid med om lag 10 fengelskapellaner på landsbasis og at Den katolske kirke har en prest i Oslo med særlig ansvar for oppfølging av katolske innsatte i østlandsområdet.⁷

I universitets- og høgskolesektoren sett under ett er det om lag 28 stillinger, fordelt på hel- og deltidsstillinger. Med unntak av 1 studentdiakon er øvrige prester. Den største gruppen innenfor denne sektoren er studentprester tilsatt i Den norske kirke på bispedømmenivå (19 årsverk fordelt på 21 stillinger). Med ett unntak er alle stillingene knyttet til statlige universiteter og høgskoler. Selv om alle disse stillingene arbeidsgivermessig sorterer under bispedømmene, er det ulik finansiering. Noen er fullt finansiert av Den norske kirke, mens andre har en delt finansiering med institusjonen, og i ett tilfelle også med studentsamskipnad. Tilknytningen til lærestedene innebærer for alle disse stillingene avtaler om kontor eller friplass ved campus. Driftskostnader knyttet til drift av tjenesten varierer. Noen steder dekkes dette av institusjonen, mens andre steder dekkes dette kun i begrenset grad.⁸

Øvrige stillinger er knyttet til private teologiske og diakonale høgskoler (6 studentpreststillinger, hvorav en kombinert sykehusprest på diakonal institusjon og 1 studentdiakon). For øvrig er det også innenfor denne del av sektoren også 3 samtalepartnere. Lønns- og driftskostnader dekkes over den enkelte høgskoles budsjetter. I tillegg til stillinger i den norske universitets- og høgskolesektoren kan det også nevnes at Sjømannskirken har 4 studentprester og 1 studentdiakon rettet inn mot norske studenter som studerer i utlandet.

Totalt stillingsantall i alle samfunnsinstitusjonene utgjør om lag 210 stillinger, hvorav 10 diakoner. Øvrige er prester. Antall årsverk vil grunnet en del deltidsstillinger og vakanser være en del lavere. Det anslås i underkant av 200 årsverk. Organisering, finansiering og tilsynsordning varierer både mellom sektorene og også dels innenfor den enkelte sektor.

2 Prinsipielt grunnlag

2.1 Innledning

En strategisk tenkning om kirkelig tjeneste i samfunnsinstitusjoner må bygge på et relevant prinsipielt grunnlag. Elementene i slikt prinsipielt grunnlag kan i begrepsmessig forstand utledes av selve begrepet «kirkelig tjeneste i samfunnsinstitusjoner». Det er en kirkelig tjeneste. Tjenesten må derfor kunne begrunnes kirkelig og forstås i rammen av den kirkelige virksomhet for øvrig. Tjenesten er i samfunnsinstitusjoner. Tjenesten må derfor også kunne begrunnes samfunnsmessig og kunne forstås i rammen av samfunnsinstitusjonenes virksomhet for øvrig. Det er altså to hovedelementer som må tas opp til drøfting i avklaring av prinsipielt grunnlag. Disse to

⁷ Opplysninger mottatt av Harald Kjær, jf. også <https://www.katolsk.no/organisasjon/okb/fengselssjelsorg>.

⁸ Opplysninger mottatt av Pernille Astrup.

hovedelementene representerer ulike perspektiv. Utgangspunktet for drøftingen er Den norske kirkes strategiske tenkning. Dette innebærer at det første elementet dreier seg om den indre, trossamfunnsmessige, legitimiteten, mens det andre elementet dreier seg om den ytre, samfunnsmessige, eller kontekstuelle legitimiteten. Med utgangspunkt i en slik betraktning er det valgt å starte med det andre elementet. Effektive og relevante strategiske vurderinger i Den norske kirke om tjenesten i samfunnsinstitusjonene forutsetter en forståelse av kontekstuelle rammer, muligheter og begrensninger.

2.2 Samfunnsmessig legitimitet

Det samfunnsmessige perspektivet på kirkelig tjeneste i samfunnsinstitusjoner kan deles opp i tre elementer: politisk, juridisk og kulturelt. Disse tre delelementene utgjør samlet sett den samfunnsmessige legitimiteten for kirkelig tjeneste i samfunnsinstitusjonene.

2.2.1 Det politiske elementet

Politisk har det skjedd store endringer i bildet de siste årene. Et grunnleggende konseptuelt arbeid ble gjort av Stålsett-utvalget.⁹ Der var det et eget kapittel (kapittel 15) om tros- og livssynstjeneste i offentlige institusjoner. De pekte på at tilbudet tradisjonelt hadde vært preget av Den norske kirke, men at likebehandlingsprinsippet innebar behovet for et bredere tilbud. Utvalget mente det måtte være et offentlig ansvar «å sørge for tilgjengelige og egnede samtalepartnere for tros- og livssynsspørsmål og tilgjengelig religiøs og livssynsmessig betjening i institusjonene». I forbindelse med ny trossamfunnslov var det i proposisjonen¹⁰ også en meldingsdel om tros- og livssynsfeltet som viderefører perspektiver fra Stålsettutvalget. Der fremgår at:

«Mennesker som på grunn av militærtjeneste, soning eller sykdom, ikke kan delta i tros- og livssynssamfunnenes ordinære virksomhet, bør så langt det lar seg gjøre, ha tilgang på tros- og livssynsbaserte tjenester i tråd med sin tro eller sitt livssyn». (10.6 Departementets vurderinger).

Med henvisning til den daværende regjeringsplattformen løftes videre samarbeidet med trossamfunnene om tilbud til personell i institusjonene frem. Det fremholdes videre at man er avhengig av at tros- og livssynssamfunnene har personell med nødvendig kompetanse til å gi et slikt tilbud. Samtidig slås det fast at det er sektormyndighetene som må avklare hva som skal være kompetansekravene for slikt personell.

Mens Stålsettutvalget inkluderte universitets- og høgskolesektoren i vurderingen av tros- og livssynstjeneste i offentlige institusjoner, er det i proposisjonens meldingsdel en snevrere definisjon. Dette vil muligens kunne forklares som en konsekvens av argumentasjonen som er brukt i meldingsdelen, og som er gjengitt over. Det dreier seg der om mennesker som ikke kan eller har mulighet til å benytte seg av tros- og livssynssamfunnenes ordinære tilbud. Vi kan også merke oss at mens Stålsettutvalget la til grunn at det måtte være et offentlig ansvar å sørge for en tros- og livssynsbetjening i offentlige institusjoner, er dette ikke formulert så tydelig i proposisjonen. Der er prinsippet omformulert til at borgerne, så langt det lar seg gjøre, bør ha tilgang på tros- og livssynsbaserte tjenester i tråd med deres tro eller livssyn.

2.2.2 Det juridiske elementet

En av de fundamentale menneskerettighetene er religionsfriheten. Den kommer til uttrykk i Grunnloven § 16 som fastsetter at alle borgere har rett til fri religionsutøvelse. I den samme paragrafen fastholdes Den norske kirke som Norges folkekirke og at den skal understøttes av staten. Andre tros- og livssynssamfunn skal understøttes på like linje. Gjennom dette forstås spørsmålet om religionsfrihet ut fra grunnloven ikke bare i et individuelt perspektiv, men den har også en institusjonell innramming. Den institusjonelle siden ved religionsfriheten må sees i sammenheng med at religionsutøvelse ikke kan begrenses til kun privat og individuell utøvelse, men også omfatter en offentlig og felles dimensjon, jf. Den europeiske menneskerettighetskonvensjon

⁹ NOU 2013: 1 Det livssyns åpne samfunn.

¹⁰ Prop. 130 L (2018–2019) Lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven).

artikkel 9, avsnitt 1: «frihet til enten alene eller sammen med andre og så vel offentlig som privat å gi uttrykk for sin religion eller overbevisning, ved tilbedelse, undervisning, praksis og etterlevelse». Videre fremgår av samme henvisning, avsnitt 2, at religionsfriheten bare kan underlegges «slike begrensninger som er foreskrevet ved lov og er nødvendige i et demokratisk samfunn av hensyn til den offentlige trygghet, for å beskytte den offentlige orden, helse eller moral, eller for å beskytte andres rettigheter og friheter».

Fri religionsutøvelse ivaretas generelt i det norske samfunnet gjennom at borgere har en frihet til å velge å delta eller ikke delta i de ulike tros- og livssynssamfunns tilbud. Gjennom finansieringsordningen sørger staten for muligheten for et landsomfattende tilbud i Den norske kirke. Et slikt grunnkonsept for å sikre fri religionsutøvelse er imidlertid ikke mulig å realisere i tilstrekkelig grad for borgere som inngår eller oppholder seg i tre av de omhandlede samfunnsinstitusjonene. Borgere som inngår i eller oppholder seg i helsevesenet, i Forsvaret eller i kriminalomsorgen vil i begrenset og varierende grad kunne ha mulighet til å benytte seg av et siviltilbud utenfor institusjonen. Det kan både være prinsipielle eller praktiske grunner til det. Etablering av et fritt siviltilbud innenfor institusjonen, vil i de fleste tilfelle heller ikke være mulig, fordi det lett vil kunne komme i konflikt med andre tungtveiende hensyn. En fri institusjonell etableringsmulighet for tros- og livssynssamfunn innenfor eksempelvis Forsvaret eller kriminalomsorgen vil ikke være mulig, da det kommer i konflikt med hensynet til sikkerhet og kontroll. I helsesektoren vil det kunne anføres medisinske hensyn. I slike institusjoner vil en tydelig regulering av fri religionsutøvelse begrunnes i legitime og tungtveiende hensyn. I åpne institusjoner som universitets- og høyskolesektoren vil slike hensyn ikke være så tungtveiende. I flere av samfunnsinstitusjonene vil retten til fri religionsutøvelse derfor måtte realiseres på en annen måte enn gjennom det vanlige grunnkonseptet i samfunnet.

En reell rett til religionsutøvelse i disse institusjoner, som samtidig ivaretar de legitime hensyn nettopp i disse institusjoner, vil med nødvendighet måtte innebære større grad av institusjonell organisering og tilrettelegging for religionsutøvelse enn det som forekommer i samfunnet for øvrig. Et tydelig eksempel på en slik tilnærming finner vi i et rundskriv fra Helsedepartementet om retten til tros- og livssynsutøvelse i den kommunale helse- og omsorgstjenesten.¹¹

I denne sammenhengen er det imidlertid viktig å understreke at tros- og livssynsperspektivet ikke kan reduseres til en individuell rettighetsbasert tilnærming. Det er også viktig å løfte frem en institusjonsbasert tilnærming. Skal samfunnsinstitusjonene ivareta deres samfunnsoppgaver på en helhetlig måte, vil også det tros- og livssynsmessige perspektiv måtte løftes frem. Selv om en slik tilnærming ikke fremstår som så rettslig eksplisitt som den individuelle og rettighetsbaserte, er det allikevel noen ansatser som kan begrunne et slikt perspektiv. Ett uttrykk for dette er plikten til forsvarlighet innenfor spesialisthelsetjenesten, knyttet til å gi pasienten eller brukeren et helhetlig og koordinert tjenestetilbud.¹² Dette kan sees i sammenheng med begrepet helhetlig omsorg innenfor helsesektoren. Nå er dette generelle og generiske begreper, men dette kan også utledes til å innbefatte tros- og livssynsperspektivet. Et tydelig uttrykk for det kan vi finne i stortingsproposisjonen om psykisk helse hvor det fremgår at en person med psykiske problemer ikke bare må «ses som pasient, men som et helt menneske med kropp, sjel og ånd. Nødvendig hensyn må tas til menneskets åndelige og kulturelle behov, ikke bare de biologiske og sosiale».¹³ Dette er en tilnærming til det hele menneske som fremstår som relevant, ikke bare innenfor psykisk helsevern, men med tanke på samfunnsinstitusjonene generelt.

Graden av institusjonell organisering og tilrettelegging vil kunne forstås som en konsekvens av institusjonenes innretning og karakter. Det tydeligste uttrykket for denne sammenhengen finner vi i hvordan den kirkelige tjeneste er organisert i henholdsvis Forsvaret og universitets- og

¹¹ Helse- og omsorgsdepartementet, Rundskriv nr. I – 6/2009: Retten til egen tros- og livssynsutøvelse.

¹² Lov om spesialisthelsetjenesten § 2-2.

¹³ St.prp. nr. 63 (1997-98) Om opptrappingsplan for psykisk helse 1999 - 2006 Endringer i statsbudsjettet for 1998.

høgskolesektoren. Mens den kirkelige tjeneste i Forsvaret er helt organisatorisk og rettslig integrert i Forsvaret, har den kirkelige tjeneste i universitets- og høgskolesektoren en friere innretning og organisering i relasjon til institusjonene.

2.2.3 Det kulturelle elementet

Kulturelt har fortsatt kirken og kirkelig personell en sentral samfunnsmessig rolle, spesielt knyttet til tradisjonsformidling, overgangsriter, så vel som i møte med kriser, sykdom og død. Dette kommer til uttrykk på samfunnsnivå både i forbindelse med høytider, markeringer og samfunnshendelser. Et tydelig eksempel på det siste er kirkens rolle i forbindelse med terrorangrepene 22. juli 2011. Flere av samfunnsinstitusjonene hvor det er kirkelig personell, er institusjoner som på ulik måte har en virksomhet som tematiserer grunnleggende eksistensielle spørsmål, enten det er personlige kriser, livsendringer, meningstap, sykdom eller død. Tydeligst og mest kontinuerlig gjelder dette helsesektoren, men også i Forsvaret, kriminalomsorgen og universitets- og høgskolesektoren vil dette kunne komme til uttrykk på en signifikant måte. Ritualer, samtaler, veiledning og undervisning knyttet til slike spørsmål, vil derfor fra institusjonenes side kunne vurderes som viktig og relevant. Kirkelig personell ved disse institusjonene har en kulturell kompetanse på religion, herunder kompetansen til å gjenkjenne religiøse behov og bidra både med omsorg, språkliggjøring av den eksistensielle dimensjon, ritualisering, så vel som å være bærere av håp. I tillegg er det også viktig å løfte frem at kirkelig forankret kompetanse kan være en helt sentral del av den faglige og tverrfaglige virksomheten innenfor institusjonen, eksempelvis etikk i Forsvaret (rådgivning og opplæring) og helsevesenet (kliniske etikk-komiteer). Sett i et slikt lys vil kirkelig tilstedeværelse kunne vurderes som ønskelig – og endog nødvendig - ut fra institusjonenes egne behov.

2.3 Kirkelig legitimitet

Kirkelig tjeneste i samfunnsinstitusjoner har ikke bare en ytre, samfunnsmessig, legitimitet. Den har også en indre, kirkelig, legitimitet. Fra et kirkelig perspektiv er det flere komplementære begrunnelser for kirkelig tjeneste i samfunnsinstitusjonene. Her skal nevnes tre begrunnelser: kategorialtjeneste, samfunnsansvar og folkekirke i det åpne rom.

2.3.1 Kategorialtjeneste

Den tradisjonelle kirkelige begrunnelsen for tjenesten i samfunnsinstitusjonene har vært behovet for kirkelig betjening av de av kirkens medlemmer som ikke kan få sin betjening i rammen av det ordinære tilbudet i soknemenigheten. Kirkens medlemmer tilhører i utgangspunktet det soknet hvor de er bosatt og får sin kirkelige betjening i denne rammen, jf. Kirkeordning for Den norske kirke § 6. I henhold til Kirkeordningen § 3 er soknet den grunnleggende ramme om menigheten, men det kan fastsettes særskilt ordning for kategorialmenigheter og valgmenigheter. Døvekirken er et eksempel på kategorialmenighet med en egen ordning, men kategorialmenigheter i formell forstand er ikke knyttet til noen av de samfunnsinstitusjonene som er rammen om denne utredningen. Det er således det territorielle sokneprinsippet som er utgangspunktet, men kirkeordningen åpner opp for kategorialbetjening.

Begrunnelsen for kategorialbetjening er at noen av kirkens medlemmer ikke har mulighet til å benytte seg av det regulære tilbudet om kirkelig betjening i rammen av soknestruturen. Dette kan enten være som en følge av offentlige tvangsmessige krav, som en følge av nødvendige helsemessige hensyn eller som en følge av ervervsmessige eller utdanningsmessige hensyn.

Soknemedlemmer som avtjener militærtjeneste, sitter i fengsel, er på sykehus eller gjennomfører arbeid eller utdanning utenfor soknet vil i varierende grad kunne benytte seg av tjeneste gjennom bostedssoknet. Det vil være avhengig av forhold som enten permisjonsmuligheter, ferie eller fritid. Slike forhold vil naturlig nok være forskjellige ut fra situasjonen kirkemedlemmet befinner seg i. I noen tilfeller vil muligheten til å benytte seg av bostedssoknets tilbud være prinsipielt eller praktisk umulig. Dette gjelder i særlig grad kirkemedlemmer som avtjener verneplikt, sitter i fengsel eller oppholder seg på helseinstitusjoner. Disse kirkemedlemmer vil være i en situasjon hvor de i særlig grad vil kunne ha behov for kirkens sjelesorg. De har begrenset bevegelsesfrihet, de oppholder seg i

det som kalles totale institusjoner og vil i noen tilfeller være i eksistensielle liminalsituasjoner, eksempelvis knyttet til krigshandlinger eller alvorlig sykdom. Når det gjelder kirkemedlemmer som er studenter må de også vurderes som en kategori som har behov for en særskilt betjening. Dette knytter seg til at de fleste er unge mennesker som for første gang har flyttet fra familie og hjemsted og i mange tilfelle står uten nettverk på studiestedet. Mange er derfor i en sårbar livssituasjon.

Med utgangspunkt i det territorielle sokneprinsippet vil det kunne anføres at den kirkelige betjening av kirkemedlemmer som oppholder seg i samfunnsinstitusjoner vil kunne betjenes av det soknet hvor den aktuelle institusjonen er plassert. For mange mindre og lokalt innrettede institusjoner som eksempelvis sykehjem er et slikt prinsipp gjeldende. Det er imidlertid flere forhold som innebærer at et slikt prinsipp vanskelig kan realiseres i praksis når det gjelder større og mer regionale eller nasjonale institusjoner.

For det første er betjeningen i soknene ikke på noen som helst måte innrettet på å ivareta en adekvat og tilstrekkelig betjening av disse, eksempelvis Rikshospitalet eller Universitetet i Oslo. Dersom et slikt prinsipp skulle gjøres generelt gjeldende måtte de aktuelle sokn tilføres omfattende tilleggsressurser både økonomisk og personelt.

For det andre vil en adekvat betjening forutsette en faglig spesialisering til slik tjeneste og tilstedeværelse som forutsetter tilstrekkelig integrasjon ved de aktuelle institusjoner. En slik spesialisering vil vanskeliggjøres dersom tjenesten ikke var knyttet til de aktuelle institusjoner, men til den regulære soknemenigheten.

For det tredje vil det ved flere av institusjonene være særlige sikkerhetsmessige forhold som vanskeliggjør en sivil soknemodell.

For det fjerde vil det kunne være dynamiske trekk ved institusjonene som vanskeliggjør en binding til det lokale sokn. Det tydeligste eksemplet på et er militære leire hvor personellet utfører sentrale deler av tjenesten utenfor leiren, eksempelvis knyttet til øvelser, men også dersom avdelingens personell deltar i militære operasjoner.

For det femte vil kirkemedlemmets tilknytning til lokalkirken ofte være svak fordi det er svak tilknytning til lokalmiljøet, eksempelvis fordi oppholdet er av høyst midlertidig karakter. En soknebasert modell vil derfor i flere tilfeller være lite relevant.

For det sjette er det også et særlige beredskapsperspektiv som tilsier en særlig kategorialtjeneste ved samfunnsinstitusjonene. Dette dreier seg både om kirkens tilstedeværelse ved livskriser hos den enkelte, ulykker, katastrofer, så vel som samfunnsmessige kriser og krig.

På grunnlag av hensyn knyttet til relevans, effektivitet og hensiktsmessighet vil det kunne argumenteres for en særlig kategorialtjeneste for betjening av kirkens medlemmer. Denne særlige tjenesten står ikke i strid med grunnprinsippet om betjening av kirkens medlemmer i territorielle sokn, men sikrer at dette prinsippet ikke svekkes ved at grupper av kirkemedlemmer faller utenfor.

2.3.2 Samfunnsansvar

Kirkens tjeneste i samfunnsinstitusjonene har ikke bare en begrunnelse i ivaretagelse av kirkens enkeltmedlemmer. Den har også begrunnelse i kirkens samfunnsansvar. Kirkens tjeneste i samfunnsinstitusjonene ble etablert og utviklet mens den norske staten fortsatt var konfesjonell og av dette fulgte logisk at alle offentlige institusjoner også var evangelisk-lutherske. Den norske kirke, som statens offentlige religionsvesen, hadde således en institusjonell rolle ikke bare begrenset til den interne virksomheten i Den norske kirkes sokn, men også i relasjon til staten og de offentlige institusjonene.

Etter bortfallet av statskirkeordningen er en slik forankring av kirkens samfunnsansvar og tjenesten i samfunnsinstitusjonene ikke lenger gyldig. Det er behov for en ny formulering av begrunnelsen for kirkens samfunnsansvar generelt og tjenesten i samfunnsinstitusjonene spesielt. Det finnes. Det kan begrunnes folkekirkelig og konfesjonelt.

Grunnloven § 16 fastsetter at Den norske kirke forblir Norges folkekirke og skal understøttes som sådan av staten. Som Norges folkekirke hører kravet om at kirken skal være landsdekkende

(Trossamfunnsloven § 10). De rammer kirken gis må understøtte denne målsettingen. Målsettingen om landsdekkende nærvær innebærer at kirken skal være tilgjengelig og tilstedeværende uavhengig av bosted. Kirken skal være tilgjengelig i lokalsamfunn. I tillegg kan også målsettingen fungere som et viktig grunnlag for tanken om kirkens tilstedeværelse i samfunnsinstitusjoner. Tilstedeværelse i samfunnsinstitusjonene er en del av en landsdekkende tilstedeværelse. En tilstedeværelse som kun skjer lokalt og individuelt vil være en begrenset tilstedeværelse. Tilstedeværelsen må også komme til uttrykk regionalt, sentralt og institusjonelt. På dette grunnlaget kan kirkens tjeneste i samfunnsinstitusjonene sees på som et uttrykk for Den norske kirkes folkekirkelige mandat i det norske samfunnet.

Samfunnsansvar og tjeneste i samfunnsinstitusjonene er imidlertid ikke bare begrunnet i det folkekirkelige mandatet, det kan også utledes av kirkens trosmessige grunnlag. Til dette hører tanken om kirkens synlige oppdrag i verden som også har et diakonalt eller karitativt element. Kirkens tjeneste i samfunnet skal komme til uttrykk ikke bare i ord, men også gjennom konkret og praktisk handling. Kirkens diakonale tjeneste er ikke begrenset til kirkens egne medlemmer, men er en tjeneste som skal ha sin prinsipielle innretning til alle mennesker og hele samfunnet uavhengig av deres tros- og livssynstilhørighet. I denne sammenheng kan det også vises til Den augsburgske bekjennelse artikkel 16 om samfunnsordningene, at de kristne skal ta vare på samfunnet som Guds gode orden og vise kjærlighet i dette. Tanken om at samfunnet er et uttrykk for Guds gode gjerning og kallet til kristnes deltakelse i dette er en sterk impuls til forsterket og fornyet nærvær og tjeneste i samfunnet og i samfunnsinstitusjonene.

2.3.3 Folkekirke i det åpne rom

Samfunnsmessige utviklingstrekk som sekularisering, pluralisering og teknologisering innebærer en risiko for at kirken og de kristne foretar en tilbaketrekning fra samfunnsinstitusjonene og konsentrerer seg om det rent indrekirkelige fellesskapet. Tidligere var et tydelig kirkelig nærvær i institusjonene mange steder selvsagt og i liten grad problematisert. Slik er det ikke lengre. Men også fra et kirkelig perspektiv vil et nærvær i institusjonene kunne problematiseres, eksempelvis knyttet til en knappere ressursituasjon, både med hensyn til personell og økonomi. Det vil i lys av dette kunne anføres et behov for konsentrasjon om kjerneoppgaver i rammen av soknestrutturen.

Menighetsstruktur og institusjonsstruktur trenger imidlertid ikke forstås som konkurrerende strukturer. Det vil være mer hensiktsmessig å se på dem som komplementære strukturer, med en gjensidig avhengighet. En interessant ekklesiologisk modell for forståelse av en slik relasjon er utviklet av missiologen Ralph D. Winter. Ifølge Winter er det en dobbel struktur i den kristne kirkeorganisering, en grunnstruktur som er tilstede med ulike uttrykk historisk helt tilbake til etableringen av en kristen kirke. Den ene strukturen kalles *modaliteten*. Det er den geografiske menighets- eller soknestrutur. Den er geografisk avgrenset, men er aldersmessig mangfoldig. Den består av de troende i et bestemt område, uten hensyn til alder eller livssituasjon.²⁴

Denne strukturen er på mange måter selve den faste basisstrukturen i kirken, og derfor kalles den også modaliteten. Men ifølge Winter kan det gjennom hele kirkehistorien også påvises en parallell struktur som han kaller *sodaliteten*. Den er ikke territorielt bestemt, men formåls- eller oppgavebestemt. Den består av mennesker i samme livssituasjon og med mindre aldersmessig spredning enn i modalitetsstrukturen. Deltakelse i denne strukturen vil være basert på valg om tilslutning, et valg som innebærer at man påtar seg særskilte forpliktelser for å fremme formålet med sodaliteten. Han peker på at denne strukturen ikke må forstås som en konkurrent eller et alternativ til modalitetsstrukturen, men at de står i et gjensidig dynamisk forhold til hverandre. Historisk sett var det sodaliteten som etablerte en modalitetsstruktur, jf. her beskrivelsen av starten på kirkelig virksomhet i Norge i kapittelet om historiske perspektiver, og sodaliteten har sin sendelse og forankring i modaliteten. Det er dialektikken mellom det faste og geografisk bestemte i

²⁴ Fremstilling i dette og neste avsnitt i hovedsak hentet fra Nils Terje Lunde (2021). *Fra feltprestkorps til tros- og livssynskorps*, masteroppgave i praktisk teologi, Universitetet i Oslo, Teologisk fakultet.

modaliteten og det dynamiske og formålsspesifikke i sosaliteten som gir kirken dens balanse og vekst.

En kirke uten tjeneste i samfunnsinstitusjonene kan lett bli innadvendt. Gjennom tjeneste i samfunnsinstitusjonene vil kirken fremstå med en relevans og aktualitet på sentrale samfunnsarenaer og komme i kontakt og dialog med mennesker som sjelden eller aldri har kontakt med kirken for øvrig. Det er en viktig kontaktarena, men det er samtidig også noe mer. Det er en viktig arena for å utvikle kirken i en ny tid. I samfunnsinstitusjonene er kirken tilstede «i det åpne rom» og møter mennesker på deres premisser i deres hverdag. Denne måten å være kirke på, må vurderes som svært relevant med tanke på kirkens fremtidige plass og rolle i det norske samfunnet. Her vil erfaringene fra tjenesten i samfunnsinstitusjonene kunne bli viktige elementer i den strategiske videreutviklingen av Den norske kirke.

2.4 Oppsummering

Det prinsipielle grunnlaget for kirkelig tjeneste i samfunnsinstitusjoner er både knyttet til et samfunnmessig og et kirkelig perspektiv. Dette kan også beskrives som tjenestens ytre og indre legitimitet. Begge deler er nødvendig. Det samfunnmessige perspektivet angir rammer og mulighetsrom for kirkelig tjeneste i institusjonene, mens det kirkelige perspektivet angir forankringen og begrunnelsen for tjenesten som del av en kirkelig strategi.

Fra et samfunnmessig perspektiv vil det være kulturelle, politiske og juridiske rammer som kirkelig tjeneste i samfunnsinstitusjonene må forholde seg til. Disse rammene er dynamiske i sin karakter. Særlig har de endret seg de senere årene. Sekularisering, pluralisering og profesjonalisering er viktige utviklingstrekk. Rammene for kirkelig tjeneste i samfunnsinstitusjonene er ikke lengre statskirkeordningen, men et livssynsåpent samfunn, hvor Den norske kirke fortsatt har en sentral plass innenfor tros- og livssynsfeltet.

Fra et kirkelig perspektiv beskrives kategorialbetjeningen som den tradisjonelle kirkelige tilnærmingen til tjeneste i samfunnsinstitusjonene. Denne er fortsatt sentral, men den individbaserte og betjeningsmessige tilnærmingen må suppleres med en mer institusjonell strategisk forståelse av kirkens samfunnmessige rolle. Som folkekirke har Den norske kirke et viktig samfunnsansvar, både knyttet til tilgjengelighet og tilstedeværelse på ulike arenaer i samfunnet. Dens rolle kan ikke begrenses til en indre kirkelig struktur, men må sees i et bredere samfunnmessig lys. Her fremstår tjeneste i samfunnsinstitusjonene som en sentral konkretisering av dette ansvaret. Tjenesten i samfunnsinstitusjonene er viktige arenaer for kirken å ha en tilstedeværelse på, men er som tjeneste i åpne rom også viktige som et dynamisk element i den strategiske videreutviklingen av kirken i en ny tid og med behov for å være kirke på nye premisser.

3 Sentrale felt

3.1 Innledning

I dette kapitlet analyseres og drøftes sentrale strategiske felt for videre utvikling av kirkelig tjeneste i samfunnsinstitusjonene. Først behandles tjenesten i lys av tros- og livssynsmangfold som en grunnleggende rammefaktor for tjenesten fremover. Deretter behandles den profesjonsmessige sammensetningen av det kirkelige personellet som tjenestegjør. Videre behandles organisering, tilsyn og faglig utvikling. Til slutt drøftes hvordan samspill mellom institusjonstjenesten og menighetstjenesten kan styrkes og videreutvikles. De ulike punktene er valgt på bakgrunn av den forutgående fremstillingen, samt momenter som har stått sentralt i den tidligere behandlingen av tjenesten i samfunnsinstitusjonene.

3.2 Tros- og livssynsmangfold

Den norske kirke har tradisjonelt hatt en privilegert og i de fleste tilfeller en monopolisert tilstedeværelse i samfunnsinstitusjonene. Dette var en konsekvens både av statskirkeordningen, kulturelle normer knyttet til Norge som et enhetssamfunn, så vel som det faktum at den overveiende del av de som var en del av samfunnsinstitusjonene tilhørte Den norske kirke. Disse

premissene har endret seg i betydelig grad de senere årene. Statskirkeordningen er opphevet, de kulturelle normene er blitt mer pluralistiske og andelen av befolkningen som ikke tilhører Den norske kirke har vært sterkt økende. Per i dag er om lag 65% av befolkningen medlemmer av Den norske kirke. Utviklingen vil statistisk sett ventes å fortsette og forsterkes. En slik utvikling indikeres gjennom en gjennomgående fallende dåpsprosent. Dåpsprosenten var i 2020 på kun 4,5%. Utviklingen kan dels forklares som konsekvens av tros- og livssynsmessig pluralisme, konkretisert i at en større andel av befolkningen er medlemmer i andre tros- og livssynssamfunn enn Den norske kirke. Dels kan utviklingen også forklares som konsekvens av sekularisering, konkretisert i at en større andel av befolkningen ikke er medlemmer i noen tros- og livssynssamfunn.

Pluralisering og sekularisering utfordrer Den norske kirkes plass i samfunnet generelt og i samfunnsinstitusjonene spesielt. Samfunnsinstitusjonene er i sin karakter og innretning for alle samfunnsborgere, uavhengig av tros- og livssynsmessig tilhørighet. Både ut fra legitimitetshensyn og funksjonalitetshensyn vil det fremstå som stadig mer krevende at det kun er Den norske kirkes tjeneste som er tilstede i samfunnsinstitusjonene. Dette blir spesielt tydelig i de samfunnsinstitusjonene har begrenset tilgang på et siviltilbud. Det å være det eneste tilbud i en pluralistisk kontekst kan også være utfordrende når det gjelder ivaretagelse av den trosmessige integritet til Den norske kirkes tjeneste gjennom forventninger om tros- og livssynsinkluderende betjening.

De største konseptuelle og organisatoriske endringene for å møte disse utviklingstrekkene har vært gjort i Forsvaret. Feltprestekorpset er omdannet til en tros- og livssynsinkluderende institusjon med feltprester fra Den norske kirke som del av et bredere tilbud. Gjennom distinksjonen mellom å betjene egne, tilrettelegge for andre og vise omsorg for alle, søkes ivarettatt trosmessig integritet og tros- og livssynsmessig åpenhet på samme tid. Det er flere grunner til at tilpasningen til tros- og livssynsmangfoldet har kommet lengst i Forsvaret. Den viktigste grunnen er den enhetlige og sentraliserte styringslinjen som finnes der og som gjør det mulig med tverrprioriteringer innenfor et større personellmessig volum, kombinert med at tjenesten er fullt ut organisatorisk, administrativt og økonomisk integrert i Forsvaret. Disse premissene er i begrenset grad til stede for tjenesten i de andre samfunnsinstitusjonene. Selv om tjenesten noen steder er institusjonelt integrert, innebærer den desentraliserte strukturen at det blir vanskelig å foreta balanserte tverrprioriteringer.

En tilpasning til et tros- og livssynsmessig mangfold vurderes som ønskelig både for å beskytte tjenestens samfunnsmessige og institusjonelle legitimitet og funksjonalitet, å ivareta den trosmessige integritet til Den norske kirkes egen tjeneste i samfunnsinstitusjonene, så vel som ivaretagelse av det enkelte menneskes tros- og livssynsmessige integritet i rammen av samfunnsinstitusjonene. Ivaretagelsen av det enkelte menneskets tros- og livssynsmessige integritet er et helt grunnleggende prinsipp som kommer til uttrykk i tanken om det livssynsåpne samfunn. Det er også et prinsipp som bør være grunnleggende for Den norske kirkes tjeneste i samfunnsinstitusjonene. Med utgangspunkt i et slikt prinsipp vil kirkens perspektiv og innretning i samfunnsinstitusjonene ikke begrenses til å *betjene egne* medlemmer, det omfatter også å *tilrettelegge for andre* og å *vise omsorg for alle*.

Det anbefales derfor at Den norske kirke tar initiativ både opp mot sentrale politiske myndigheter, så vel som opp mot ledelsen i de ulike sektorene, for å tematisere hvordan det kan utvikles et relevant og tilpasset tros- og livssynstilbud som er bredere enn Den norske kirke, men hvor Den norske kirke som folkekirke og det største trossamfunnet vil måtte spille en helt sentral rolle. På denne måten kan Den norske kirke få en konstruktiv og fremoverlent funksjon i operasjonaliseringen av det livssynsåpne samfunn. Som en konsekvens av dette vil det være naturlig at de som er knyttet til den kirkelige tjenesten i samfunnsinstitusjoner kan ta initiativ til etablering av et tros- og livssynsmangfoldig tilbud hvor forholdene ligger til rette for det i rammen av institusjonene.

3.3 Profesjonsmessig sammensetning

Gjennomgangen av den kirkelige tjenesten i de ulike sektorene synliggjør at den ut fra et profesjonsperspektiv først og fremst består av prester, med noe innslag av diakoner. Andre personellkategorier som er kjent fra den regulære strukturen i Den norske kirke er, med unntak av en deltidsstilling som kantor og en deltidsstilling som kirketjener, fraværende. Den norske kirkes nærvær i samfunnsinstitusjonene er tydelig geistlig orientert. Hva er årsakene til en slik profesjonsmessig sammensetning?

Den geistlige orienteringen i samfunnsinstitusjonene kan for det første forklares historisk-organisatorisk. Geistlig betjening har helt siden reformasjonen vært statlig organisert og styrt, mens øvrig kirkelig virksomhet har vært lokalt organisert. Dette gjenspeiler seg også etter opphevingen av statskirken gjennom den delte finansieringen av kirkelig virksomhet fra staten og kommunene og det delte arbeidsgiveransvaret for kirkelig tilsatte hvor prestene i hovedsak er tilsatt i rettssubjektet Den norske kirke og øvrig personell i hovedsak er tilsatt i de kirkelige fellesråd. Da samfunnsinstitusjonene i hovedsak er statlige institusjoner har det ut fra historisk-organisatoriske grunner fulgt logisk at det først og fremst var prester som utgjorde den kirkelige tjenesten i institusjonene. Ut fra et historisk perspektiv må det bemerkes at det i tillegg til prester også har vært en lang tradisjon med diakoner i helsesektoren, men dette var som medisinske fagstillinger, ikke primært som kirkelige fagstillinger.

For det andre kan den geistlige orienteringen i samfunnsinstitusjonene forklares historisk-funksjonelt. Den kirkelige tjenesten i samfunnsinstitusjonene har vært i form av en kirkelig kategorialbetjening ikke i form av et fullt utbygget menighetsliv på institusjonene. På de fleste lokasjonene har det som oftest kun vært en person som har måttet representere det kirkelige nærværet. Det har i begrenset grad vært rom og ressurser til et bredere kirkelig nærvær. Da har prestens tradisjonelle brede funksjon, som kirkelig symbolbærer, forkynner, sakramentsforvalter, sjelesørger, underviser og administrator, fremstått som nærliggende til å fylle det kirkelige nærværet på institusjonene.

Som vist kan den geistlige orienteringen i samfunnsinstitusjonene forklares historisk. Det å ha en bevisst og gjennomtenkt forståelse av den personellmessige sammensetningen av den kirkelige tjeneste i samfunnsinstitusjonene vurderes som viktig i den videre kirkelige strategi for tjenesten. Dette innebærer både å hensynta den kirkelige tjenesten i samfunnsinstitusjonene slik den er blitt formet og utviklet gjennom en lang historisk prosess, og samtidig ha en åpenhet for kontekstuelle utviklingstrekk i samfunn og kirke. Til dette hører også innsikter fra en mer mangfoldig og bredere forståelse av de kirkelige tjenestene slik de er blitt utviklet i rammen av Den norske kirke de senere årene. I særlig grad fremstår det som viktig at det diakonale aspekt ved den kirkelige tjeneste i samfunnsinstitusjonene løftes frem, men også det kateketiske aspekt kan sies å være relevant.

Utgangspunktet for vurdering av en adekvat og tidsmessig profesjonsmessig sammensetning bør være hvilke funksjoner som skal ivaretas. I noen tilfeller vil man også kunne tenke seg at en stilling vil kunne utlyses med en bredere kompetansebakgrunn slik at flere kirkelige profesjonsgrupper vil kunne søke stillingen. Den overordnede målsettingen bør være en mest mulig funksjonell og relevant sammensetning. En slik målsetting kan imidlertid ikke reduseres til valg mellom ulike kirkelige profesjonsgrupper. Det overordnede synspunkt må være å utvikle et bredt, relevant og mangfoldig kirkelig tilbud. Viktig i så måte vil være å legge til rette for tverrfaglig arbeid innenfor rammen av den kirkelige tjenesten. Dette vil i særlig grad være aktuelt på steder hvor det er flere personer som tjenestegjør. Det anbefales på denne bakgrunn en strategisk vurdering av den profesjonsmessige sammensetningen.

3.4 Organisering

Den kirkelige tjeneste i samfunnsinstitusjonene har ingen enhetlig organisering. Det er store organisatoriske forskjeller. Det gjelder både i relasjon til den kirkelige organisasjon og i relasjon til samfunnsinstitusjonene. Det er kun i forsvarssektoren at tjenesten er organisert i en landsdekkende enhet. Denne enheten er organisatorisk integrert i samfunnsinstitusjonen, med et fastsatt

ansvarsområde, finansiering og styringsmessige rammer. Samtidig er også feltpresttjenesten den eneste av de kirkelige tjenestene i samfunnsinstitusjonene som fremstår som en egen kirkelig enhet, med en kirkelig leder for tjenesten utpekt av tilsynshavende biskop. I og med at feltprestene som den eneste prestegruppe er videreført som statsansatte, sjefen er embetsmann og det ligger som et premiss at såfremt sjef for FTLK er ordinert prest i Den norske kirke skal vedkommende også utpekes som feltprost, finner vi i denne tjenesten arven fra statskirken og den klassiske statskirkelige embetsstrukturen tydeligst videreført.

De andre tjenestene i samfunnsinstitusjonene har ingen sentral og landsomfattende organisasjon, verken i rammen av samfunnsinstitusjonene eller i rammen av den kirkelige organisasjon. I tilfelle hvor det er flere prester ved samme institusjon, eksempelvis Oslo universitetssykehus, er det imidlertid en lokal organisasjon med en av prestene i en ledende funksjon. På lokasjoner med kun en prest eller diakon vil det imidlertid ikke være noen særskilt kirkefaglig relatert organisering som personellet inngår i. I stillinger hvor ansettelsesforholdet er til bispedømmet vil imidlertid oppfølging fra bispedømmets administrasjon, og innenfor kriminalomsorgen også prostiet, kunne utgjøre et relevant bidrag.

Utover den formelle organiseringen som del av den organisasjonen personellet inngår i eller er ansatt i må det også nevnes at en av fagforeningene, Presteforeningen, har etablert fagråd for prester i helsesektoren, prester i universitets- og høgskolesektoren og prester i kriminalomsorgen. I mangel av formell organisering i institusjonene, utgjør dette viktige fellesarenaer for personellet som inngår i disse. All den tid dette er i regi av en fagforening, omfattes imidlertid ikke alt personell av dette.

Ut fra prinsippet om at organisering er et virkemiddel for å lede, samordne, tverrprioritere og utvikle en virksomhet fremstår det som strategisk viktig å foreta en nærmere vurdering av organiseringen av kirkelig tjeneste i samfunnsinstitusjonene. En slik vurdering må ta utgangspunkt i analyse av grunnleggende forhold som ligger utenfor Den norske kirkes myndighet. Dette er viktig for å vurdere hvilke organisasjonsmessige justeringer som er mulig å vurdere. To av samfunnssektorene har en landsomfattende organisering (Forsvaret og Kriminalomsorgen), mens de to andre sektorene (helsesektoren og universitets- og høgskolesektoren) er organisert i ulike enheter (regionale eller lokale). Like viktig er at det er flere forskjellige arbeidsgivere. Noen er tilsatt i Den norske kirke, mens andre er tilsatt i rammen av institusjonen. Organiseringen av tjenestene må forholde seg til hva som hensiktsmessig, samt fremstår som juridisk og organisasjonsmessig mulig. Dette innebærer at organisering ut fra et slikt perspektiv med nødvendighet vil måtte være forskjellig.

Det foreligger gode erfaringer med landsomfattende organisering av tjenesten i FTLK. Selv om en tilsvarende organisering ikke er mulig å gjennomføre generelt grunnet organisatoriske og juridiske forskjeller, synes det nærliggende å vurdere mulighetene for liknende organisering også for kirkelig tjeneste i andre sektorer. Her vil et avgjørende skille gå mellom de som er tilsatt i rettssubjektet Den norske kirke og de som er tilsatt av andre arbeidsgivere. For personell tilsatt av andre arbeidsgivere, eksempelvis av de regionale helseforetakene, vil kirken kunne komme med forslag, men man har ingen juridisk organiseringskompetanse. All den tid institusjonene personellet tjenestegjør ved er organisert regionalt, mangler de organisatoriske og juridiske forutsetningene for en landsomfattende organisering av en slik tjeneste.

Annerledes stiller det seg med personell tilsatt i rettssubjektet Den norske kirke, det vil si for personell innenfor Kriminalomsorgen og Universitets- og høgskolesektoren. Her har kirken den juridiske organiseringskompetansen innenfor eget rettssubjekt. I dag er tjenestene organisert bispedømmevis. I lys av de strukturelle utviklingstrekkene innenfor begge disse samfunnssektorene knyttet til større enheter som geografisk kan gå ut over bispedømmegrensene, vil det kunne vurderes en organisering av disse tjenestene som landsomfattende strukturer innenfor rettssubjektet Den norske kirke.

I en videre vurdering av organisering vil det være viktig å understreke at også den nåværende bispedømmevise, og for kriminalomsorgens del også prostvise, organiseringen har sine styrker.

Dette gjelder ikke minst med tanke på lokal kirkelig forankring av tjenesten, herunder muligheten for kontakt med det lokale menighetsliv. I lys av samhandlingsreformen vil en slik organisering også kunne være hensiktsmessig. På dette grunnlag kan det ikke gis en entydig anbefaling om landsomfattende organisering av disse tjenestene, men det kan allikevel vurderes en nærmere utredning av fremtidig organisering. Det å foreta en slik vurdering vil også kunne fremstå som hensiktsmessig med tanke på den pågående prosessen med organisering av Den norske kirke.

Med hensyn til organisering opp mot den enkelte institusjon bør det utvikles et konsept for samarbeidsavtaler. Det foreligger allerede i dag samarbeidsavtale mellom Forsvaret og Den norske kirke som regulerer forvaltningen av personellet og rammer for tjenesten. Videre foreligger det også avtaler om kontor plass og tilstedeværelse på læresteder innenfor universitets- og høyskolesektoren. Slike avtaler bør kunne utvikles videre med tanke på ryddige og enhetlige rammer for tjenesten i de ulike sektorene.

3.5 Tilsyn

Tjenesten i samfunnsinstitusjonene har forskjellig organisatorisk forankring og uttrykk. Noen er tilsatt i Den norske kirke, mens andre ikke har et tilsetningsforhold til kirken, men til institusjonen eller i samfunnssektoren. De tilhører allikevel Den norske kirke og det konstituerende i denne tilhørigheten er at de står under tilsyn av en av biskopene i Den norske kirke. Grunnordningen i Den norske kirke er at det er den stedlige biskop som har tilsynsansvaret for kirkelig virksomhet som foregår innenfor vedkommendes bispedømme. Dette er også gjeldende ordning for tilsyn av tjenesten i helsesektoren, kriminalomsorgen og universitets- og høyskolesektoren. Unntaket er feltprester. Det kirkelige tilsynet med dem er samlet hos Oslo biskop uavhengig av hvor de tjenestegjør i Norge. I samme retning går den nye ordningen med at preses er blitt gitt en koordinerende rolle for fengselspresttjenesten opp mot Kriminalomsorgen.

Det har vært foreslått å sentralisere tilsynsordningen også for de andre sektorene. En sentralisert tilsynsordning vil være en logisk konsekvens dersom det etableres eventuelle landsomfattende kirkelige strukturer for tjenesten i Kriminalomsorgen og universitets- og høyskolesektoren. Et argument som kan tale for å vurdere en landsomfattende tilsynsstruktur også for de som tjenestegjør i de regionale helseforetakene vil være at helseregionene ikke er sammenfallende med bispedømmegrensene. En sentralisert tilsynsordning vil kunne bidra til en økt kirkelig ivaretagelse og utvikling av helheten i tjenesten i den aktuelle sektor. Videre vil det i større grad enn i dag kunne utvikles en faglig spesialkompetanse på sektoren i kirken som helhet enn det som er mulig i dag hvor ansvaret er fordelt på ulike bispedømmer. Det vil dessuten kunne være en fordel at det er en enhetlig og koordinert kontakt mellom kirken og den aktuelle sektor, jf. ordningene som gjelder både i Forsvaret og Kriminalomsorgen.

På den andre side er den geografiske tilsynsstrukturen som finnes i tråd med det grunnleggende geografiske organiseringsprinsipp som gjelder i Den norske kirke. Strukturen sikrer i likhet med det som er anført i punktet om organisering en tydelig lokal og regional kirkelig forankring av tjenesten. I rammen av denne utredningen vil det derfor ikke gis en entydig anbefaling om sentraliserte tilsynsordninger. Slike justeringer vil i så fall måtte utredes ytterligere. Innenfor gjeldende tilsynsordninger kan det imidlertid vurderes om en av biskopene kan gis en koordinerende rolle i likhet med hva som er tilfelle med henblikk på Kriminalomsorgen.

3.6 Faglig utvikling

Kirkens tjeneste i samfunnsinstitusjoner gjennomføres på høyt spesialiserte og profesjonaliserte arenaer i samfunnet. Hver av disse arenaene har bestemte kvalifikasjonskrav, profesjonsnormer og profesjonelle samhandlingsmønstre som er nødvendig å ha en tilstrekkelig innsikt i og fortolkningsmessig forståelse av for at en kirkelig tjeneste fremstår som relevant og meningsfull i den aktuelle kontekst. Det at den kirkelige kompetansen også omfatter personell med en tverrfaglig kompetanse som også kan bestå av profesjonell kompetanse innenfor den samfunnsarenaen hvor vedkommende tjenestegjør, eksempelvis en diakon med sykepleie i fagkretsen, fremstår også som

sentralt. Det gir en kompetanse som bærer i seg en profesjonell forståelse av den institusjonelle sammenhengen man tjenestegjør i.

En bred og relevant forståelse av den faglige kompetansen dreier seg både om tjenestens legitimitet og funksjonalitet. Nødvendigheten av kontekstuell forståelse omfatter alle sidene av arbeidsoppgavene i en stilling, enten det dreier seg om gjennomføring av gudstjenester og kirkelige handlinger, samtaler, veiledning eller undervisning. For noen av arbeidsoppgavene i en stilling vil det imidlertid være nødvendig med mer spesialisert faglig kompetanse innenfor profesjonsfeltet en skal virke innenfor for at arbeidsoppgaven kan løses hensiktsmessig. Profesjonsbasert kompetanse innenfor institusjonen er allerede nevnt. Et annet eksempel kan være etikkkompetanse hvor kirkelig personell er gitt en formell rolle i utdanning (Forsvaret).

En annen utfordring knyttet til kirkelig tjeneste i en spesialisert og profesjonalisert samfunnsinstitusjon er at kirkelig fagkompetanse ikke nødvendigvis fremstår med en selvsagt legitimitet i institusjonen. Dette dreier seg både generelt om at personellet har en fagkompetanse som ligger utenfor institusjonens primære fagkompetanse, og spesielt om at kirkelig kompetanse ikke har en selvsagt legitimitet i samfunnet.

En kompetanseprofil som inneholder et profesjonsfaglig element innenfor samfunnsinstitusjonens profesjoner, fremstår særlig relevant til å svare på de faglige og kompetansemessige utfordringene som er skissert over. Et eksempel på dette er diakoner med en helsefaglig kompetanse i helsesektoren. De har en tverrfaglig kompetanse med et institusjonsbasert element. Selv om de er tilsatt i en kirkelig stilling og ikke en medisinsk stilling, vil de ha en profesjonsfaglig kompetanse som både fremstår relevant i kontekstuell forståelse av feltet, så vel som fagkunnskap innenfor feltet.

For de som ikke har en tverrfaglig kompetanseprofil knyttet til den samfunnsinstitusjonen hvor de tjenestegjør, er det mulig å tenke seg tre kompetanseutviklingslinjer. Den ene linjen er en spesialisering innenfor eksisterende kirkelig kompetanse med tanke på tjeneste i en eller flere samfunnsinstitusjoner. Det andre kompetanseutviklingsløpet er spesialisering innenfor tros- og livssynstjeneste, uavhengig av hvorvidt man har kirkelig utdanning eller ikke. Et uttrykk for dette er masterstudium i lederskap, etikk og samtalepraksis som er etablert på Universitetet i Oslo, med fokus på «sammenhengen mellom teori og praksis innen religiøst og livssynsmessig lederskap og samtalepraksis/chaplaincy».¹⁵ Det tredje kompetanseutviklingsløpet er spesialisering innenfor faglige emner i profesjonsutdanning knyttet til den samfunnsinstitusjonen hvor personellet tjenestegjør. De tre skisserte kompetanseutviklingsveiene vil kunne kombineres. Eksempelvis vil det kunne oppnås en master i praktisk teologi som inneholder emner fra alle tre kompetanseutviklingsveiene. En spennende mulighet ville kunne være å etablere et kirkelig utdanningsprogram for tjeneste i samfunnsinstitusjonene i et samarbeid mellom Den norske kirke og aktuelle utdanningsinstitusjoner.

I noen stillinger er en spesialisert utdanning stilt som ønskelig eller nødvendig krav for å være søknadsberettiget til en stilling. Eksempelvis er pastoral klinisk utdanning satt opp som ønskelig krav i feltpreststillinger. Oppstilling av nødvendige krav utover grunnkompetansen for å være søknadsberettiget til stillinger vil ha konsekvenser for rekrutteringen. Det tilrås derfor ikke at det generelt stilles opp nødvendige krav til kompetanse utover grunnkompetanse, utover i særlige tilfeller. Som ønskelige krav, derimot, vil dette kunne begrunnes godt. Behovene for kompetanse er forskjellig i de ulike samfunnsinstitusjonene. Det som imidlertid fremstår som gjennomgående er samtalekompetanse. Samtaler utgjør en omfattende del av arbeidsoppgavene i den kirkelige tjenesten i alle samfunnsinstitusjonene. Med samtaler menes her mer enn sjelesorg. Det omfatter også ulike former for relasjonelle og eksistensielle samtaler. På denne bakgrunnen kan det vurderes om spesialisert samtalekompetanse bør bli et ønskelig krav for tjeneste i samfunnsinstitusjoner, enten som et krav som må være oppfylt før tilsetting, eventuelt som et krav som må være oppfylt innen de to første årene etter tilsetting.

¹⁵ Utdanning.no

Spesialisert profesjonsfaglig kompetanse knyttet til den samfunnsinstitusjonen hvor personellet tjenestegjør vil måtte gis i rammen av samfunnsinstitusjonen. Dersom en slik kompetanse defineres som nødvendig for å kunne utføre oppgaver i stillingsbeskrivelsen, vil det imidlertid fra kirkens side kunne stilles som krav til samfunnsinstitusjonen at slik spesialisert utdanning gis.

Faglig utvikling dreier seg ikke bare om den enkeltes profesjonsmessige utvikling. Det har også en institusjonell side. Med unntak av feltpresttjenesten finnes det i dag ingen sentral struktur for faglig utvikling av kirkelig tjeneste i samfunnsinstitusjoner. Skal kirkens bidrag inn i institusjonene fortsatt være relevant blir det av avgjørende betydning at faglig utvikling skjer på en mer systematisk og helhetlig måte enn i dag. Det nærmeste en kommer til en fagutviklingsstruktur er fagrådene som er opprettet av Presteforeningen. Dette er gode tiltak, men fagutviklingsstrukturen bør være organisert i rammen av Den norske kirke. Det anbefales derfor at det opprettes faggrupper som favner alt personell som tjenestegjør på den enkelte sektor, uavhengig av fagforeningstilhørighet og tilsettingsforhold. De vil få ansvaret for koordinering av faglig utvikling og kompetansebygging innenfor feltet. Disse faggruppene vil også måtte ha til disposisjon tilstrekkelig administrativ støtte.

3.7 Profesjonsfaglig kompetanseutvikling mellom samfunnsinstitusjon og menighet

Den kirkelige tjeneste i samfunnsinstitusjoner innebærer som anført i punktet over behov for særlig faglig utvikling knyttet til den konteksten tjenesten utøves i. Gjennom dette utvikles også en særegen profesjonsfaglig kompetanse på fagfelt og i en kontekst som kirkelig tjeneste i kirken for øvrig ikke har mulighet til å tilegne seg på samme måte. Denne særlige kompetansen vil i mange tilfelle være av stor strategisk relevans for kirkens utvikling. Et eksempel på dette er kirkelig tjeneste i en tros- og livssynsmangfoldig kontekst. Et annet eksempel er profesjonsfaglig veiledning fra kirkelig personell inn i større, tverrfaglige og komplekse vurderings-, beslutnings-, eller utviklingsprosesser. Et tredje eksempel er systematisk og profesjonell sjelesorg i liminalsituasjoner eller krisesituasjoner. Et fjerde eksempel er kirkelig tjeneste for segmenter av befolkningen som ellers i liten grad oppsøker regulært menighetsliv (unge voksne i alderen 20-40 år).

Den samlede profesjonsfaglige kompetansen i den kirkelige tjenesten i samfunnsinstitusjonene er formidabel. I liten grad er denne blitt dokumentert og konseptualisert innenfor den enkelte tjeneste. I enda mindre grad er kompetansen blitt løftet inn i Den norske kirke for øvrig. På dette felt er det store muligheter som i dag i liten grad er blitt realisert. Det tilrås at det utvikles systemer for synliggjøring og implementering av kompetanse fra de kirkelige tjenestene i samfunnsinstitusjonene til tjenesten i Den norske kirke for øvrig.

Samtidig foregår det også en stor kompetanseutvikling i Den norske kirke som i varierende og i begrenset grad integreres i den kirkelige tjeneste i samfunnsinstitusjonene. Eksempler på dette er gudstjenestereformen og trosopplæringsreformen. Mange av de som tjenestegjør i kirkelig tjeneste i samfunnsinstitusjonene fikk sin utdanning og menighetspraksis før disse reformene. Dette kan medføre at det blir en større avstand i praksiskompetanse og praksistenkning enn det som er nødvendig. Til dette kommer også det faktum at tjeneste i samfunnsinstitusjonene som regel har en helt annen oppgaveprofil enn det som gjelder for menighetstjeneste. Den gjennomgående store oppgaven innenfor tjenesten i alle samfunnsinstitusjonene er sjelesorg og samtaler. Mange steder er det relativt lite gudstjenester og kirkelige handlinger. For å opprettholde en oppdatert praksiskompetanse på sentrale felt bør det vurderes å etablere ordninger som gjør dette mulig på en mer systematisk og helhetlig måte enn i dag.

3.8 Oppsummering

I dette kapittelet er det drøftet flere sentrale felt som må vurderes i en strategisk tenkning om kirkelig tjeneste i samfunnsinstitusjonene. En grunnleggende kontekstuell rammefaktor er endringen av det tros- og livssynsmessige bildet i det norske samfunnet. Det å forstå dette bildet og foreta en konstruktiv tilpasning til det tros- og livssynsmessige mangfoldet i samfunnet og i samfunnsinstitusjonene løftes frem som viktig fra et strategisk perspektiv. Dette dreier seg både om å beskytte den kirkelige tjenestens samfunnsmessige og institusjonelle legitimitet og funksjonalitet,

så vel som å ivareta den trosmessige integritet til Den norske kirkes egen tjeneste i samfunnsinstitusjonene.

Det neste punktet som er drøftet er den personellmessige sammensetningen av den kirkelige tjenesten i samfunnsinstitusjonene. Gjennomgangen har vist at den primært består av prester, med noe innslag av diakoner. Denne sammensetningen kan ha historiske og funksjonelle årsaker, men det er viktig å ha en bevisst og gjennomtenkt forståelse av sammensetningen, slik at man har en åpenhet for kontekstuelle utviklingstrekk, herunder innsikter fra en mer mangfoldig og bredere forståelse av de kirkelige tjenestene slik de er blitt utviklet i rammen av Den norske kirke de senere årene.

Det tredje punktet omhandler organiseringen av tjenestene. Det vises til at det er ulik organisering av tjenestene mellom de ulike samfunnssektorene. Det kan være juridiske og strukturelle grunner til det. Ulik organisering kan være nødvendig og hensiktsmessig, men det er samtidig viktig å vurdere om dagens organisering oppfyller disse kravene. I særlig grad tematiseres spørsmålet om muligheten for landsomfattende organisering av tjenestene i kriminalomsorgen og i universitets- og høyskolesektoren.

Det fjerde punktet dreier seg om tilsyn. Det er forskjellig tilsynsordning i de ulike tjenestene og spørsmålet om sentralisering av tilsynsordningene drøftes. Sentraliserte tilsynsordninger kan vurderes, men må veies opp mot de positive sidene som finnes med nåværende tilsynsordninger, spesielt med tanke på lokal tilknytning.

Det femte punktet dreier seg om faglig utvikling. Det pekes på de særlige behov for faglig utvikling som er knyttet til den konteksten tjenesten utøves i ved tjenestegjøring i samfunnsinstitusjonene. Det pekes på at det gjennom en slik tjenesteerfaring utvikles en særegen profesjonsfaglig kompetanse på fagfelt og i en kontekst som kirkelig tjeneste i kirken for øvrig ikke har mulighet til å tilegne seg på samme måte. Denne særlige kompetansen vil i mange tilfelle være av stor strategisk relevans for kirkens utvikling.

4 Anbefalinger

På grunnlag av analysen og drøftingen i denne utredningen anbefales følgende:

- Initiativ til dialog opp mot sentrale politiske myndigheter, så vel som opp mot ledelsen i de ulike samfunnssektorene, for å tematisere hvordan det kan utvikles et relevant og tilpasset tros- og livssynstilbud i de ulike samfunnsinstitusjonene.
- En nærmere vurdering av den profesjonsmessige sammensetningen innenfor kirkelig tjeneste i samfunnsinstitusjoner.
- En gjennomgang av tilsynsordninger for tjenestene, herunder nærmere vurdering av muligheten for koordinering over bispedømmegrensene gjennom en ordning med koordinerende biskop for kirkelig tjeneste i helsesektoren og universitets- og høyskolesektoren.
- En nærmere vurdering av organiseringen av tjenesten i Kriminalomsorgen og universitets- og høyskolesektoren som landsomfattende strukturer i rammen av rettssubjektet Den norske kirke.
- Utvikling av konsept for samarbeidsavtaler mellom Den norske kirke og samfunnsinstitusjonene på bakgrunn av samarbeidsavtale mellom Forsvaret og Den norske kirke og avtaler innenfor universitets- og høyskolesektoren.
- Opprettelse av faggrupper som favner alt kirkelig personell som tjenestegjør i den enkelte samfunnssektor, uavhengig av fagforeningstilhørighet og tilsettingsforhold. Det vil være naturlig at slike faggrupper får en sentral rolle i den videre oppfølging av anbefalingene i denne utredningen.
- Utvikle systemer for synliggjøring og implementering av kompetanse fra de kirkelige tjenestene i samfunnsinstitusjonene til tjenesten i Den norske kirke for øvrig.

- Etablere ordringer for å sikre oppdatert praksiskompetanse mellom menighet og institusjon.